

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล
ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ

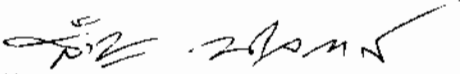
พระชาติชาย บุญบาล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-283-120-3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับ
แบบโยนิโสมนสิการ เสนอโดย พระชาติชาย บุญบาล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

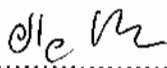
.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

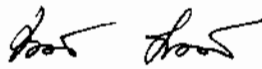
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำราญ พงษ์โอภาส)

วันที่ 2 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่)

.....กรรมการ
(ดร.นาริรัตน์ สุวรรณวาริ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระสมคิด บุญเรือง)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ดร.นาวิรัตน์ สุวรรณวาริ
ชื่อนักศึกษา	พระชาติชาย บุญบาล
สาขา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1)เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ
(2)เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องเบญจศีลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ ตำบลเสนาห์
อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ
35 คน รวม 70 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย (1)แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
จำนวน 6 แผนการสอน แผนการสอนละ 1 คาบ รวม 6 คาบ (2)แผนการจัดการเรียนรู้แบบ
โยนิโสมนสิการ จำนวน 6 แผนการสอน แผนการสอนละ 1 คาบ รวม 6 คาบ (3)แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4)แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (percentage) และการทดสอบ
ค่าที่ (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.87 คะแนน และตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.87 คะแนน
2. เหตุผลเชิงจริยธรรมตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 75.65 คะแนน และเหตุผลเชิงจริยธรรมตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 78.93 คะแนน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการไม่แตกต่างกัน
4. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Thesis Title	A Comparison of Learning Achievement and Ethical Reasoning of Prathomsuksa Five Students in Social Studies, Religion and Culture Learning Substance Group on the Five Moral Precepts as taught by Trisikka and Yonisomanasikarn Methods
Thesis Advisors	Asst. Prof. Dr. Wilia Thongpae Dr. Nareerat Suwanvaree
Name	Chartchai Boonban
Concentration	Curriculum and Instruction
Academic Year	2006

ABSTRACT

The purpose of this research aims to 1) compare learning achievement on the 5 moral precepts of prathomsuksa 5 students taught by the Trisikka and Yonisomanasikan methods, 2) compare ethical reasoning on the five moral precepts of prathomsuksa 5 students taught by the Trisikka and Yonisomanasikan methods.

The sample group was 70 prathomsuksa 5 students of the first semester of 2006 academic year, Anubansaochai School, Saohai Subdistrict, Saohai District, Saraburi Province. They were divided into 2 classrooms; each consisted of 35 students.

The research instrument consisted of 1) 6 Trisikka learning management plans, each for one period, 2) 6 Yonisomanasikan learning management plans, each for one period, 3) a learning achievement test, and 4) ethical reasoning test. The data was analyzed to calculate mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), percentage and t-test.

The findings were as follows:

1. average learning achievement as taught by Trisikka method was 70.87% while it was worth 72.87% when taught by Yonisomanasikan.
2. ethical reasoning as taught by Trisikka and Yonisomanasikan 75.65% and 78.93% respectively.
3. the learning achievement of prathomsuksa 5 students on the 5 moral precepts as taught by Trisikka and Yonisomanasikan had no difference.
4. ethical reasoning of prathomsuksa 5 students on the 5 moral precepts when taught by Yonisomanasikan method was higher than that taught by Trisikka method at a 0.5 level of statistical significance.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.นาริรัตน์ สุวรรณวารี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระสมคิด บุญเรือง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

เจริญพรขอบคุณผู้เชี่ยวชาญซึ่งช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ดร.ทรงศรี ดุ่นทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรินทิพย์ ภู่อาลี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิไล นันทมานพ อาจารย์บุญยานุช เฉยยิ่งหงส์ และกรรมการสาขาหลักสูตรและการสอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พุฒคำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ศรีรักษา และ อาจารย์วรรณพร ขวัญบุญจันทร์

เจริญพรขอบคุณ นายสรพจน์ เกตุก่อผล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสาให้นายมนัส บุญน้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้าฟ้า อาจารย์สุนันต์ เยี่ยมประไพ รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสาให้และคณะคุณครูทั้งสองโรงเรียนที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์เรื่องสถานที่และกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ พระอธิการป้อม ฐิตปิโย เจ้าอาวาสวัดพุดคำบรรพต ได้รับความเมตตาให้คำปรึกษาและอนุเคราะห์ในเรื่องต่างๆพระมหาประโยชน์ สุขุมโล เจ้าคณะอำเภอสือให้ ให้คำปรึกษาอนุเคราะห์เรื่องยานพาหนะตลอดมา พระครูสุวัฒนศีลสังวร เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แดงใต้ ได้รับความเมตตาให้คำปรึกษาและอนุเคราะห์ในเรื่องต่างๆ

เจริญพรขอบคุณ โยมแม่สายหยุด บุญบาล โยมน้านางสมควร ธงพาณิชย์ โยมพี่ชาย นายบุญชู บุญบาล โยมพี่สาวนางชูศรีและโยมพี่เขยนายหาญ แก้วเงิน โยมญาติพี่น้องทุกคน และโยมชาวอำเภอสือให้ มีโยมบรรจง โยมไพเราะเป็นต้น ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเพียรพยายามในการทำงานการวิจัยตลอดมา เจริญพรขอบคุณ คณะเจ้าหน้าที่ทุกคน คณะครุศาสตร์ มหาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ช่วยในเรื่องของเอกสารราชการ และติดตั้งอุปกรณ์ในการนำเสนอ การสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยอุทิศเพื่อเป็นเครื่องบูชาพระพุทธรูปพระธรรมรัตน พระสังฆรัตน แด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบที่ผู้วิจัยถือว่าเป็นที่พึ่งกำจัด ทุกข์ ภัย โรค ได้จริงด้วยสักการะนี้

พระชาติชาย บุญบาล

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
เหตุผลในการตั้งสมมติฐาน.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.....	11
การจัดการศึกษา.....	11
การจัดกระบวนการเรียนรู้.....	11
หลักการ.....	11
จุดมุ่งหมาย.....	12
โครงสร้าง.....	12
มาตรฐานการเรียนรู้.....	13
การสอนแบบไตรสิกขา.....	15
ความหมายของไตรสิกขา.....	15
กระบวนการการพัฒนาแบบไตรสิกขา.....	16
การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	23
วิธีสอนแบบไตรสิกขา.....	25
การสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	28
ความหมายของโยนิโสมนสิการ.....	28
กระบวนการการพัฒนาแบบโยนิโสมนสิการ.....	29
การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ.....	30
วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	33
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	36
ความหมายของจริยธรรม.....	36
ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์.....	38

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	39
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	39
วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	43
ศาสนาและจริยธรรม.....	44
พุทธศาสนากับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
งานวิจัยในประเทศ.....	48
งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
รูปแบบการวิจัย.....	62
แบบแผนการวิจัย.....	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	63
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	77
สมมติฐานของการวิจัย.....	77
วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	83
บรรณานุกรม.....	85

ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบไตรสิกขาและแบบโยนิโส มนสิการ.....	95
ภาคผนวก ข แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล แบบทดสอบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	183
ภาคผนวก ค - คำดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล - ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล - คำดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม - คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทดลองที่1,2 - คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มทดลองที่1,2 - ผลการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์.....	195
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์.....	205
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	214

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก.....	41
ตาราง 2	แบบแผนการวิจัย.....	62
ตาราง 3	เนื้อหาและจำนวนคาบเวลาที่ใช้สอนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	67
ตาราง 4	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง.....	75
ตาราง 5	ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง.....	75
ตาราง 6	การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง.....	76
ตาราง 7	ผลการทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง.....	76

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ภาพ 2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา.....	18
ภาพ 3 ความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับมรรคมงคลแปด.....	21
ภาพ 4 ขั้นตอนการสอนแบบไตรสิกขา.....	28
ภาพ 5 กระบวนการคิด.....	35
ภาพ 6 ขั้นตอนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากความก้าวหน้าด้านวิทยาการ การสื่อสาร การคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดนซึ่งนำโลกและประเทศไทยเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ๆ จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ดาวเทียม เป็นต้น จึงเข้ามามีบทบาทต่อคนไทยอย่างมาก สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้ชีวิตที่เรียบง่ายของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนไป ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย

คนไทยจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลงความเจริญจากโลกาภิวัตน์ที่เน้นวัตถุจึงขยายช่องว่างระหว่างวัตถุและจิตใจในสังคมไทยที่มีอยู่แล้วซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและคุณธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงควรหันมาเน้นการพัฒนาสังคมไทยให้คนมีคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น ให้ทันกับความเจริญทางวัตถุในโลกาภิวัตน์โดยการเริ่มพัฒนาที่เด็กและเยาวชน(นิตดา ธรรมวงศ์ผล, 2542, หน้า 1) ซึ่งรุ่ง แก้วแดง(2541, หน้าคำนำ)กล่าวว่าอนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติโดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็นทำเป็น มีทักษะในการจัดการมีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในมาตรา 81ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง (นภมณฑล สิทธิมั่นเปี่ยมและวลัยพร ศิริภรณ์, 2545, หน้า 2) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 33 ให้มีการจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำนโยบายการปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษาเพื่อให้มีการพัฒนา ด้านการศึกษา ศาสนาศิลปะและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 1)

ดังนั้นแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) จึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสไว้มาเป็นปรัชญาหลักในการจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยการยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เป็นแนว

ทางในการดำเนินวิถีชีวิตคนไทยเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเกิดคุณภาพของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คนไทยในสังคมมีความสุขถ้วนหน้าพึ่งตนเอง โดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความ เป็นไทยมีค่านิยมร่วมต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด เจตคติ และกระบวนการทำงานให้เอื้อ ต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารและการจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพคุณภาพรู้เท่าทัน และก้าวทันโลกสามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบ ภูมิคุ้มกันที่ดีและยืดหยุ่นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ สุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 4)

ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีส่วนในการทำหน้าที่ปลูกฝังและ สร้างศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่ดี งามโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา คนไทยให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้และภูมิธรรมทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบ นอกกระบบ และตาม อรรถาธิบาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 8) เพื่อเป็นการพัฒนาเด็ก และเยาวชนของชาติให้มีความประพฤติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวิสัยทัศน์ของการ ศึกษาไทยที่ต้องการให้ชีวิตคนในสังคมมีคุณลักษณะดี เก่ง และมีความสุข (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 6) และสนองตามความมุ่งหมาย หลักการ และ แนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นลักษณะคนไทย ที่พึงประสงค์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยใช้หลักการจัดการ ศึกษาที่นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกพัน ทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด อีกทั้งการร่วมกิจกรรม การทดลองควบคู่ไปกับกระบวนการ เรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5-14)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการ พัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่ม เป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการ ศึกษาตามอรรถาธิบาย ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับหลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิด วิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งใน

ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 9) รายวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) จึงเน้นที่การเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาศาสนาที่ตนนับถือเกี่ยวกับประวัติ หลักธรรมทางศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา เห็นประโยชน์ของการบริหารจัดการ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอย่างมีความสุข โดยใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจนำเอา ความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เห็นคุณค่า มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ศาสนา ศีลธรรมค่านิยม ที่ดีงามทางด้านศาสนาที่ตนนับถือที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว (สำลี รักสุทธี และคณะ, 2547, หน้า 8)

วิชาพระพุทธศาสนาก็เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรพระพุทธศาสนาที่คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดไว้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ให้มีความสุขเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาข้างต้นยังมี ปัญหาบางประการ มีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ยังขาดสื่อ การเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่นอกจากจะมีภาระงานด้านการสอนแล้วยังต้องปฏิบัติงานในหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายอีกมีเวลาค่อนข้างจำกัดในการเตรียมการสอน การจัดหาสื่อ การหา ความรู้เพิ่มเติมใหม่ๆ ครูไม่รู้จักแหล่งอุปกรณ์ ขาดความรู้ในการผลิตสื่อ ขาดความรู้ในเนื้อหา วิชา ไม่มีความรู้ในวิธีการสอนที่เหมาะสม ถึงแม้ในปัจจุบันครูจะเริ่มเข้าใจวิธีสอนหรือวิธีการให้ การศึกษาอบรม เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างลักษณะนิสัยอย่างถูกต้องขึ้นมาบ้างแล้วก็ตาม แต่ครูก็ ยังคงคิดในเนื้อหาและทักษะเฉพาะ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเสียเวลาและสอนไม่จบไม่ ประสบความสำเร็จ สาเหตุเพราะครูผู้สอนขาดวิธีการสอน ขาดทักษะการสอน และนักเรียนไม่ เห็นความสำคัญในการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ไม่มีความรู้ในเรื่องของพระพุทธ ศาสนาและละเลยการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ครูเน้นการสอนเนื้อหาเป็นสำคัญ ไม่ได้เน้นที่ กระบวนการเรียนการสอนที่จะหาองค์ความรู้ใหม่ที่ทำให้นักเรียนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ยังไม่บรรลุผล เท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากวิธีสอน จากสภาพปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ทำให้หลายฝ่ายเร่งพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา กำหนดให้มีการศึกษาค้นคว้าด้านการเรียนการสอนจริยศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมและ แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง (ประเสริฐ นิกโกกรัง, 2549, หน้า 13) ซึ่งวิธีสอนพุทธศาสนามีหลายวิธี วิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งคือพุทธวิธี

ฉะนั้นการสร้างคุณภาพของนักเรียนให้เกิดคุณลักษณะตามที่ต้องการต้องคำนึงถึง กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นการบูรณาการ ที่มุ่งพัฒนาจิต ทั้งนี้โดยคุณลักษณะของจิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการกระทำหรือพฤติกรรมทุก อย่างต้องมาจากจิต ดังในคถาธรรมบท บทหนึ่งว่า สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหลายมีจิตนำหน้า มีใจเป็น แก่นสารหรือสาระ และสำเร็จด้วยจิต (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544, หน้า 228) ดังนั้นการพัฒนา จิตใจให้ยึดมั่นในสันติสุขอยู่ในกรอบศีลธรรมของแต่ละศาสนา ขจัดอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน

อันเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์และธรรมชาติความรู้ที่ได้นั้นจะพัฒนาให้เกิดการฝึกจนรู้แจ้งชัดเจนเป็นสัมมาทิฏฐิ มีอิสรภาพเข้าใจในแก่นแท้ที่เป็นหัวใจแห่งศาสนธรรมของศาสนา (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า4-5) ซึ่งตรงกับ การเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีเน้น"คน"เป็นศูนย์กลาง กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการ พัฒนา "คน" ทั้งในลักษณะที่เป็นปัจเจกชน (คือคนแต่ละคน) และการพัฒนา"กลุ่มคน" ให้อยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติ เมื่อ "คน" มีความสำคัญที่สุดของการเรียนรู้ วิธีการฝึกฝนอบรมจึงเป็น การพัฒนาทุกองค์ประกอบของความเป็น "คน" (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543, หน้า 18) สมณ อมรวิวัฒน์ (2513, หน้า 229) ให้ความเห็นว่า ได้มีการศึกษาวิธีการให้การศึกษา ธรรมของพระพุทธเจ้าด้วยพุทธวิธี ที่ทำให้คนทุกชั้นเข้าใจพุทธธรรมและนำมาแก้ปัญหาในชีวิต ได้ พุทธวิธีในการสอนมีหลายอย่าง วิธีสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีหนึ่งซึ่ง เป็นการสอนที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา ใจ อย่างระมัดระวัง ต่อจากนั้นผู้เรียนจะพิจารณาผล ของการปฏิบัติของตน จนกำหนดควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ของตนได้

การสอนแบบไตรสิกขาเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สอนให้นักเรียนพัฒนาตนโดย การค้นคว้าวิเคราะห์ตนเองเน้นที่การฝึกปฏิบัติตนก่อนเป็นลำดับและต่อเนื่องจนบรรลุจุด ประสงค์ (คุชฎี สิตลวรงค์, 2524, หน้า 3) นั่นคือ การสอนที่เริ่มจากกระบวนการฝึกอบรมจาก ภายนอกคือเริ่มจากศีลก่อน การเจริญสติ(สมาธิ) เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงที่ทำให้เกิดมีปัญญา ที่ถูกต้อง และสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะและเมื่อนักเรียน มีการปฏิบัติตามกระบวนการนี้จะเป็นการพัฒนาตนเองทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง ปกติสุข (พรพนี บุญประกอบ,2544,หน้า 61-62)

ส่วนการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอีกวิธีหนึ่งคือ การสอนแบบโยนิโสมนสิการเป็นการจัด การเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่สามารถฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักการคิดจนเกิดความรู้แจ้งเป็น สัมมาทิฏฐิ และเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การจัด บรรยายภาค สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่ก่อให้เกิด "ธาตุรู้" (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543,หน้า ง) โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยชี้แนะแนวทางและสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความ สุข เพื่อนำนักเรียนไปสู่โลกกว้างของการเรียนรู้ (สมณ อมรวิวัฒน์, 2542, หน้า 8) ซึ่งครูต้อง สอนให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น โดยตัวครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้ และสอนให้นักเรียนรู้จักเลือก สรรค ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีหลากหลายฝึกนักเรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารให้แก่นักเรียน การสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเป็น คือ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในตัวนักเรียนทำให้นักเรียนรู้จักการคิด พิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบเพื่อกลั่นกรองหาความจริงคือ "การคิดเป็น" โดยมีทั้งตัวครูและ แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เป็นกัลยาณมิตรที่จัดเป็น ปรโตโมหะหรือเสียง จากผู้อื่นที่เป็นตัวส่งเสริมทำให้โยนิโสมนสิการของนักเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น (พระราชวรมนี ประยูร ทุมมจิตโต , 2543, หน้า 2-18) จึงเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยการใช้วิธีสอนตามแนวพุทธวิธีจะช่วย เสริมสร้างให้คนเกิดสติปัญญาที่ทำให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงด้วยเหตุผลที่นำไปสู่การกระทำ

หรือการประพฤติปฏิบัติคนที่ถูกต้องดีงามซึ่งจะเป็นการสร้างคุณงามความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง และทำให้สังคมเกิดสันติสุขและเจริญก้าวหน้า

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำพุทธวิธีสอน 2 วิธีคือการสอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ มาทดลองสอนเพื่อศึกษาว่า นักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล สูงกว่าหรือต่ำกว่ากันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้อง กับสภาพสังคมในปัจจุบันและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยการนำการสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นหลังจากที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ
2. เป็นแนวทางให้กับครูผู้สอน ได้นำวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ ไปใช้ในการสอนหัวข้ออื่นในวิชาพระพุทธศาสนาต่อไป
3. เป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้นำวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ ไปใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นอื่นต่อไป
4. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าด้านวิธีสอนนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ด้านคือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา ระยะเวลาและเนื้อหาในการฝึกอบรม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ ตำบลเสนาห์ อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 3 ห้องเรียน จำนวน 105 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน รวม 70 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple) ด้วยการจับฉลากจาก 3 ห้องเรียนเหลือ 2 ห้องเรียนและจับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 35 คน ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 35 คน ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีสอน ซึ่งจำแนกได้ 2 วิธี คือ

3.1.1 วิธีสอนแบบไตรสิกขา

3.1.2 วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4. ระยะเวลาของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้วิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 6 คาบ รวมเป็น 12 คาบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์

5. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เบญจศีล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้เกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ซึ่งพิจารณาได้จากคะแนนที่นักเรียนทำการทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, pp. 35-38) จำนวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกาย

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลหรือได้สิ่งแลกเปลี่ยน

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์
ตำบลเสนาห์ อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เบญจศีล หมายถึง ศีล 5 ข้อ อันได้แก่

1. ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การทำร้ายร่างกายคนและสัตว์ แล้วมีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความปรารถนาดี และสงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสัตว์อื่น
2. อทินนาทานา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยหรือโจร อันได้แก่ ลัก ฉก ชิง วังวาว ขูกรรโชก ขู่เข็ญ ปล้น จี้ ตู๋ ฉ้อโกง หลอกลวง ปลอม ตระบัด เบียดบัง สับเปลี่ยน ลักลอบ ยักยอก และรับสินบน แล้วเป็นผู้มีความขยันประกอบสัมมาชีพ บริจาคทาน และเคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น
3. กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม
4. มุสาวาทา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ อันได้แก่ คำปด ทวนสาบาน ทำเล่ห์กระเท่ห์ มารยา ทำกิเลส เสริมความส่ำรวมคำพูดเสียดแทง สับปลับ ผิดสัญญา เสียดสัตย์และกินคำแล้วเป็นผู้รักสัจจะจะพูดแต่คำสัตย์จริงด้วยความจริงใจและปรารถนาดีมุ่งหวังดีต่อผู้ฟัง
5. สุราเมรัยมัชชะปมาทัญฐานา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อันได้แก่ น้ำสุรา เมรัย เครื่องดื่มมีนเมาอื่น ๆ และการเสพยาเสพติดอื่น ๆ เช่น มึน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า หรือแม้แต่บุหรี่ แล้วเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะในการประกอบกิจการทั้งปวงและเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตในการงานในวัยในเพศ

วิธีสอนแบบไตรสิกขา หมายถึง เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัติให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง และการลงมือปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา และทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ ของตนได้ เพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งและผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกกระทำหรือประพฤติดิฉันในสิ่งที่ดีงามถูกต้องได้อย่างเหมาะสม วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีขั้นตอนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ
2. ขั้นสอน นำหลักไตรสิกขามาเป็นกระบวนการสอน ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 ขั้นศีล นักเรียนส่ำรวม กาย วาจา ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยเป็นระเบียบอาจใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยพร้อมกับสวดมนต์
 - 2.2 ขั้นสมาธิ นักเรียนทำจิตใจให้ตั้งมั่น แน่วแน่ สงบไม่ฟุ้งซ่านโดยการนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจ เข้า - ออก ใช้เวลา 3 - 5 นาที
 - 2.3 ขั้นปัญญา นักเรียนพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากเรื่องที่เรียน โดยตอบคำถามและร่วมกันอภิปราย

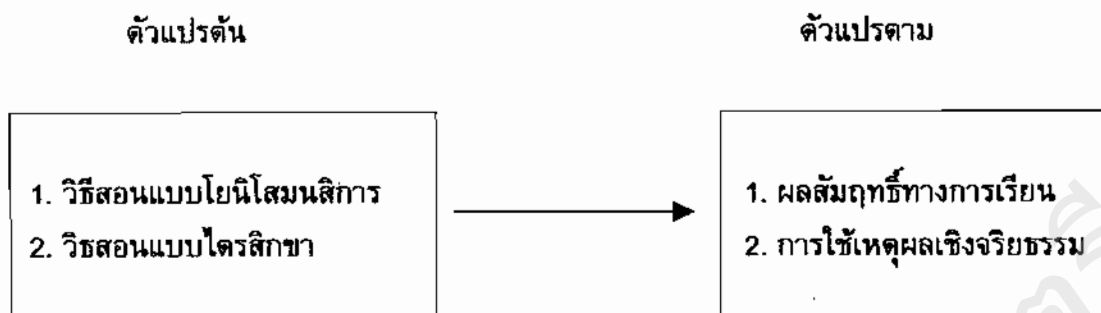
3. ขั้นสรุป ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกที่สุด

วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง การสอนให้ผู้เรียนใช้ความคิดถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบสืบสาวเหตุผล แยกแยะปัญหาได้ (“โยนิโส” แปลว่า เหตุต้นเค้าแหล่งเกิดปัญญาอุปาย วิธีการ “มนสิการ” แปลว่า การทำใจ การคิด การคำนึง ใส่ใจพิจารณา เมื่อรวมเป็นโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำใจโดยแยบคาย) วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ในที่นี้ได้แก่ วิธีสอนคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีสอนคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีสอนคิดแบบคุณโทษและทางออก และวิธีสอนคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม เป็นแนวทางวิธีการที่มีลักษณะบูรณาการและหลักการเรียนการสอนอย่างผสมกลมกลืนได้สัดส่วนสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีขั้นตอนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ
2. ขั้นสอน
 - 2.1 ขั้นมอบหมายงาน
 - 2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ
 - 2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
 - 2.3.1 คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
 - 2.3.2 คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ
 - 2.3.3 คิดแบบคุณโทษและทางออก
 - 2.3.4 คิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม
 - 2.4 ขั้นเสนอผลอภิปราย
3. ขั้นสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทำวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการเน้นให้ผู้เรียนได้ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ด้วยตนเอง ก็จะมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้อย่างแท้จริงและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นควรควรใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม โดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นด้วยตนเอง จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งมีกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขา
2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขา

เหตุผลในการตั้งสมมติฐาน

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงสอนวิธีคิดเพื่อให้เกิดปัญญาไว้ถึง 10 วิธี ซึ่งสรุปได้ 4 ประการ คือ 1. คิดถูกวิธี คือ การคิดถูกวิธีจะก่อให้เกิดปัญญา ถ้าคิดผิดไม่ถูกวิธียิ่งคิดมากก็ยิ่งผิดมาก 2. คิดมีระเบียบ คือ การคิดต่อเนื่องเป็นลำดับเป็นขั้นเป็นตอน การคิดเป็นระเบียบนี้บางครั้งเรียกว่า คิดเป็นทาง 3. คิดมีเหตุผล คือ ต้องรู้จักโยงเหตุไปหาผลโยงผลไปหาเหตุให้เชื่อมประสานสัมพันธ์กันจึงจะเข้าใจอะไรได้แจ่มชัด 4. คิดเร้ากุศล คือ การคิดให้เกิดการสร้างสรรค์ในทางดี เรื่องที่คิดต้องเป็นเรื่องที่ดีและก่อให้เกิดการกระทำที่ดี ส่วนการสอนแบบไตรสิกขานักเรียนมีรูปแบบการคิดแบบเดียวและปัญญาจะต้องใช้การปฏิบัติขั้นศีลและสมาธิก่อน ทำให้รูปแบบการคิดไม่หลากหลายเหมือนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ จึงน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าการสอนแบบไตรสิกขา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่ง
ขอนำเสนอสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 1.1 การจัดการศึกษา
 - 1.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 หลักการ
 - 1.4 จุดมุ่งหมาย
 - 1.5 โครงสร้าง
 - 1.6 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. การสอนแบบไตรสิกขา
 - 2.1 ความหมายของไตรสิกขา
 - 2.2 กระบวนการการพัฒนาแบบไตรสิกขา
 - 2.3 การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
 - 2.4 วิธีสอนแบบไตรสิกขา
3. การสอนแบบโยนิโสมนสิการ
 - 3.1 ความหมายของโยนิโสมนสิการ
 - 3.2 กระบวนการการพัฒนาแบบโยนิโสมนสิการ
 - 3.3 การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ
 - 3.4 วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
4. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 4.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 4.2 ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์
 - 4.3 ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 4.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 4.5 ศาสนาและจริยธรรม
 - 4.6 พุทธศาสนากับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยมีแนวการจัดการศึกษาดังนี้

1. การจัดการศึกษา

ต้องยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพเน้นความรู้คู่คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการ

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้

สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน วางแผน ปฏิบัติ แก้ปัญหา จัดการเผชิญสถานการณ์ ประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างองค์ความรู้ เชื่อมโยงองค์ความรู้กับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เรียนรู้คู่คุณธรรม เรียนรู้แบบบูรณาการ เรียนรู้จากการวิจัย เรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่และประสานกับผู้ปกครองบิดามารดา(ทุกฝ่าย)ร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน(กรมวิชาการ, 2544, หน้า 3)

โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และมีความเป็นไทย และมีความคาดหวังว่าผู้เรียนจะมีคุณธรรมและค่านิยมที่มุ่งมั่นต่อการแก้ไขวิกฤติทางสังคมและศีลธรรม มีความสามารถด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตสามารถสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตให้ประสบความสำเร็จ และมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดหลักการ จุดหมาย และโครงสร้าง ดังนี้

3. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

3.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

3.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

3.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลา และการจัดการเรียนรู้

3.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

4. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่ง ถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- 4.1 เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเองปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
- 4.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนรักการอ่านรักการเขียนและรักการค้นคว้า
- 4.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
- 4.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 4.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
- 4.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 4.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 4.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

5. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานดังนี้

5.1 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

5.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

5.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

5.4 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น

6. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ ในที่นี้ขอก้าวในส่วนของสาระมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนพิธีของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมายประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติ สุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่านั่นเอง และ ส่วนรวม

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจยุคสมัยของประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์ ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึง ความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ไทยมีความภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพตระหนักความ สัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อกันและกันใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 16 -17)

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ทำวิจัยนี้มี 8 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 เรียน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 1.ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนาเรียน 7 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 2.หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรียน 25 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 3.พุทธศาสนสุภาษิตและพระไตรปิฎกเรียน 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 4.หน้าที่ชาวพุทธและชาวพุทธตัวอย่างเรียน 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 40 ชั่วโมง

ภาคเรียนที่ 2 เรียน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 1.การบริหารจิตและเจริญปัญญาเรียน 9 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 2.ประวัติพุทธสาวก-สาวิกาชาคเรียน 9 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 3.วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และ ศาสนพิธีเรียน 13 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ 4.มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติต่อพระภิกษุเวลาเรียน 9 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 40 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนแสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรมคุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิดความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนาเป็นแนวทางให้นักเรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี และส่งเสริมในการที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ได้อย่างแท้จริงต่อตนเอง และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 16)

สรุปว่า การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาเป็นแกนในการจัดหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในสาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดีและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล(ศีล5) ซึ่งอยู่ในสาระการเรียนรู้ที่ 1: ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยทำการสอนในภาคเรียนที่ 1

การสอนแบบไตรสิกขา

1. ความหมายของไตรสิกขา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ให้คุณค่าต่อการเรียนอย่างสูงสุด ด้วยการพัฒนาในเรื่องศีลสมาธิ ปัญญา โดยเน้นที่ตัวบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้ฝึกฝนลดความเห็นแก่ตัวและ

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขซึ่งเป็นการฝึกฝนและพัฒนาให้นักเรียนตามแนวไตรสิกษานั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของไตรสิกขา ดังนี้

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543, หน้า 127) ได้ให้ความหมายของ “สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา” ว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือพระนิพพาน ซึ่งไตรสิกขาประกอบด้วย

1. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง
2. อธิจิตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง
3. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้อย่างสูง

ซึ่งอธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เรียกง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ส่วน ดนัย ไชโยธธา (2543, หน้า 292) ได้กล่าวถึง “สิกขา 3” คือปฏิปทาที่ตั้งไว้เพื่อศึกษา คือฝึกหัดตัดกาย วาจา ใจ และอบรมปัญญาให้เรียบร้อยดีงามและยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ไตรสิกขา” จำแนกออกเป็น 3 ดังนี้

1. อธิศีลสิกขา (อธิ + ศีล + สิกขา) สิกขาคือศีลอันยิ่ง คือ การเรียนรู้ในเบื้องต้น โดยควรหัดปฏิบัติรักษามารยาททางกายและทางวาจาให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยปราศจากโทษสมควรแก่หมู่คณะก่อนทำนองเดียวกับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสมาคมนั้น

2. อธิจิตสิกขา (อธิ + จิต + สิกขา) สิกขาคือจิตอันยิ่ง คือการเรียนรู้ในลำดับต่อมาโดยหัดรักษากายให้อยู่ในอำนาจ อาจทำให้แนวแนวควรแก่การทำงานในคราวต้องการ

3. อธิปัญญาสิกขา (อธิ + ปัญญา + สิกขา) สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง คือการเรียนรู้โดยหัดใช้ปัญญาให้รอบรู้ในสภาวะธรรมอันเป็นไปด้วยความเป็นเหตุและผลแห่งกันและกัน

กล่าวสรุปได้ว่า ไตรสิกขา เป็นการฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาของตนให้มีความรู้ความเข้าใจด้วยความเป็นเหตุเป็นผลตามความเป็นจริงซึ่งทำให้ตนเองมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขและถ้าบุคคลสามารถฝึกอบรมตนเองตามศีล สมาธิและปัญญา จนถึงที่สุดแล้วจะทำให้บุคคลนั้นบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน

2. กระบวนการการพัฒนาแบบไตรสิกขา

ไตรสิกขา แยกออกเป็น 3 ด้าน โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ศีล หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรมหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดี สิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์ มี 2 ประเภท คือ

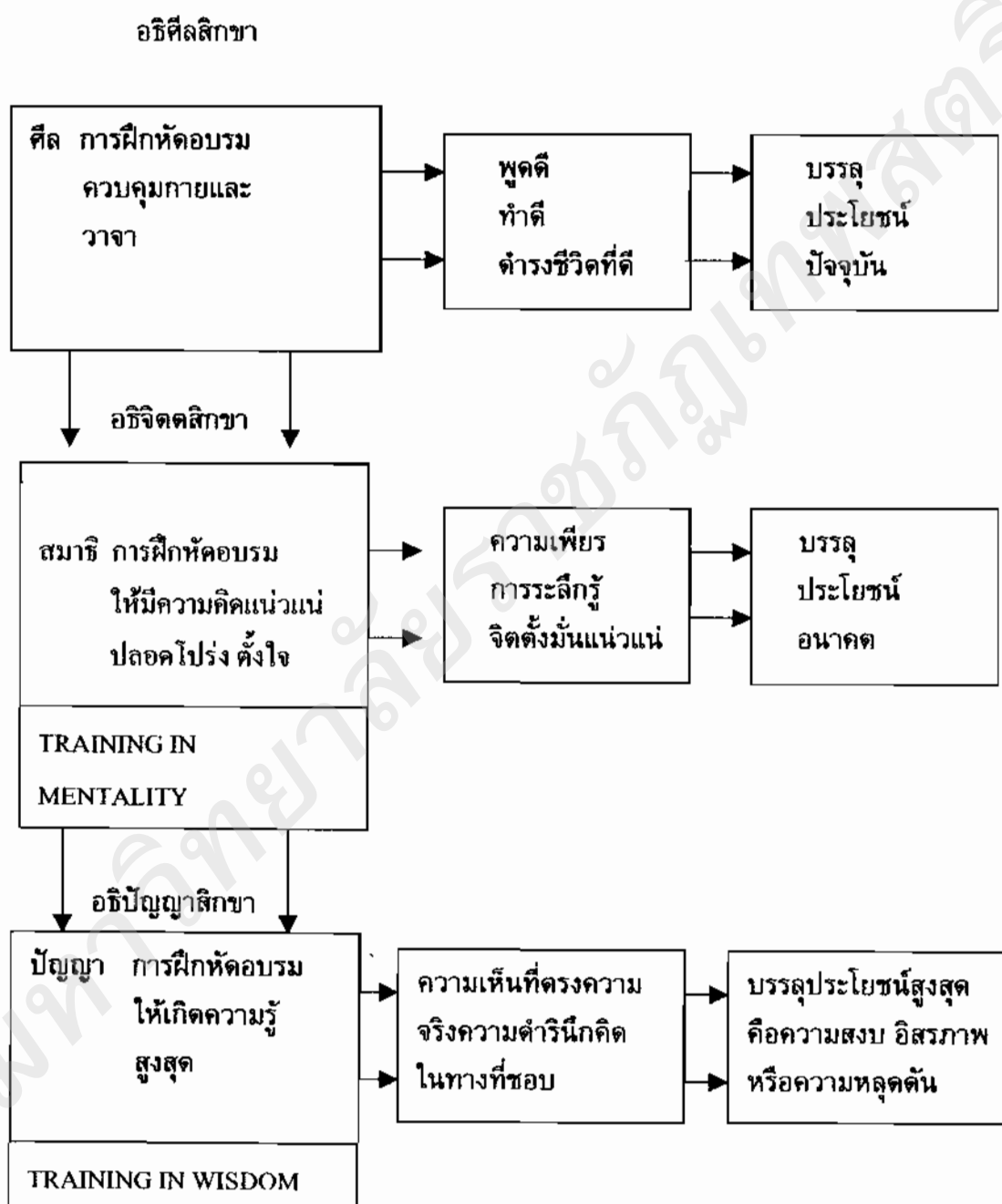
1.1 สิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่เพื่อนมนุษย์ (ในความหมายเดิมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งสัตว์อื่นทั้งหลายทั้งปวงด้วย)

1.2 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี และสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ

2. สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจ หรือเจตนาและจะไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งมั่นแล้ว ก็จะสามารถควบคุมและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย แม้ความสุขความทุกข์ในที่สุดก็อยู่ที่ใจ ยิ่งกว่านั้น ปัญญาจะเจริญงอกงามได้ ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหา เอาใจใส่มีความเพียรพยายามที่จะคิดค้น ไม่ท้อถอย ยิ่งเรื่องที่คิดหรือพิจารณานั้นยาก หรือละเอียดลึกซึ้ง ก็ยิ่งต้องมีจิตใจที่สงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่พลุ่งพล่าน กระวนกระวาย คือต้องมีสมาธิจึงจะคิดได้ชัดเจน เจาะลึกทะลุได้ และมองเห็นทั่วตลอด จิตที่ฝึกดีแล้ว จึงเป็นฐานที่จะให้ปัญญาทำงานและพัฒนาอย่างได้ผล

3. ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวแทนทาง และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไรและแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญานำหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจยึดติดมีปัญหาติดตันอยู่ พอเกิดปัญญารู้ว่าจะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้ การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้าน และมี หลายชั้นหลายระดับ กระบวนการแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งได้ 2 แบบคือ

ในการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาหรือการปฏิบัติธรรม สิ่งที่สำคัญที่จะต้องมีความเชื่อในโพธิ เรียกว่า โพธิศรัทธา ซึ่งถือว่าเป็นศรัทธาพื้นฐาน คือมนุษย์เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์เป็นพุทธะได้และเมื่อมีความเชื่อดังนั้นแล้ว จะทำให้มนุษย์พร้อมที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเอง การฝึกฝนและพัฒนาคนในทางพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2539, หน้า 64-68) ซึ่ง สุนน อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า40) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์แท้จริงเพราะมีความสมบูรณ์ในตัวเองมีความสืบเนื่องและเป็นเหตุเป็นผลแก่กันและกัน ดังภาพประกอบกระบวนการศึกษาเพื่อมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาต่อไปนี้

ภาพ 2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ที่มา : (สมน อมรวิวัฒน์, 2530, หน้า 41)

จากภาพประกอบ 6 วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางมรรคซึ่งมีองค์แปดหรือมัชฌิมาปฏิปทาหรืออารยอัฏฐังคิกมรรคซึ่ง ดนัย ไชโยภา (2543, หน้า 323-326) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึง การรู้การเห็นอริยสัจ 4 อย่างถูกต้อง โดยมีลักษณะเด่นๆ ดังนี้

1.1 ความเข้าใจชัดว่า อะไรคือทุกข์ อะไรคือเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือความดับทุกข์ และอะไรคือข้อปฏิบัติที่จะดับทุกข์

1.2 ความเข้าใจชัดว่า อะไรคือกุศลกรรม อะไรคืออกุศลกรรม

1.3 ความเข้าใจหลักปฏิจจสมุปบาท คือกระบวนการเกิดขึ้นและการดับแห่งทุกข์ โดยปัจจัยอาศัยกันสัมมาทิฐินับเป็นจุดเริ่มต้นหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่นำผู้ปฏิบัติให้ดำเนินไปถูกทางและก้าวหน้าในการปฏิบัติ

2. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบหรือความคิดชอบมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

2.1 ความคิดที่ปลอดโปร่ง ไม่หมกมุ่นพัวพันอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่เรียกว่า กามคุณ รวมความคิดเสียสละปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว (เนกขัมมวิตก)

2.2 ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใครเต็มไปด้วยเมตตาและกรุณา (อพยาปาทวิตก)

2.3 ความคิดไม่เบียดเบียนใคร ไม่คิดทำร้ายหรือทำลายใคร (อวิหิงสาวิตก)

3. สัมมาวาจา การเจรจาชอบมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

3.1 การเว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาท)

3.2 การเว้นจากการพูดส่อเสียดหรือการพูดยุยงให้เขาแตกกัน (ปิสุณวาจา)

3.3 การเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (ผรุสวาจา)

3.4 การเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อหรือพูดสิ่งไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)

4. สัมมากัมมันตะ การทำงานชอบ มีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

4.1 การเว้นจากการทำลายชีวิตคนอื่น และสัตว์อื่น (ปาณาติบาต)

4.2 การเว้นจากการขโมยของของคนอื่น (อทินนาทาน)

4.3 การเว้นจากการประพฤติดิฉันท์ในกาม (กาเมสุ มิจจาจาร)

5. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การทำหากินด้วยอาชีพสุจริต เว้นมิฉาชีพ ต่างๆ เป็นต้นว่า การโกงหรือหลอกลวง การประจบประแจงการใช้เครื่องมือหมายนิมิต การบีบบังคับ ขู่เข็ญและการต่อลาภด้วยภาพ และเว้นอาชีพอีก 5 ประการดังต่อไปนี้

5.1 สัตตวณิชชา ค้าขายอาวุธ

5.2 สัตตวณิชชา ค้าขายมนุษย์

5.3 มังสวณิชชา ค้าขายเนื้อสัตว์ (อรรถกถาแก้ว่า เลี้ยงสัตว์ไว้ขาย)

5.4 มัชชวณิชชา ค้าขายน้ำเมา

5.5 วิสวณิชา คำขยายยาพิษ

6. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึง เพียรพยายามทางจิตอย่างยิ่งใหญ่ (สัมปชาน) 4 ประการ ดังต่อไปนี้

6.1 เพียรระวังมิให้ความชั่วเกิดขึ้น (สังวรปชาน)

6.2 เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (ปหานปชาน)

6.3 เพียรสร้างความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (ภาวนापชาน)

6.4 เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม (อนุรักษนาปชาน)

7. สัมมาสติ การตั้งสติ การตั้งสติชอบหมายถึง สติปัฏฐาน 4 การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง 4 ประการ ดังต่อไปนี้

7.1 พิจารณาความเป็นไปของร่างกาย มีหลายวิธี เช่น กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เป็นต้น (กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.2 พิจารณาความเป็นไปของเวทนาว่ามีความเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ (เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.3 พิจารณาความเป็นไปของจิตว่า เศร้าหมองเพราะกิเลสชนิดใด หรือผ่องใสเพราะปราศจากกิเลสนั้น (จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

7.4 พิจารณาธรรมต่างๆ ทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว และฝ่ายกลางว่าธรรมชนิดใดผ่านเข้ามาในจิต (ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

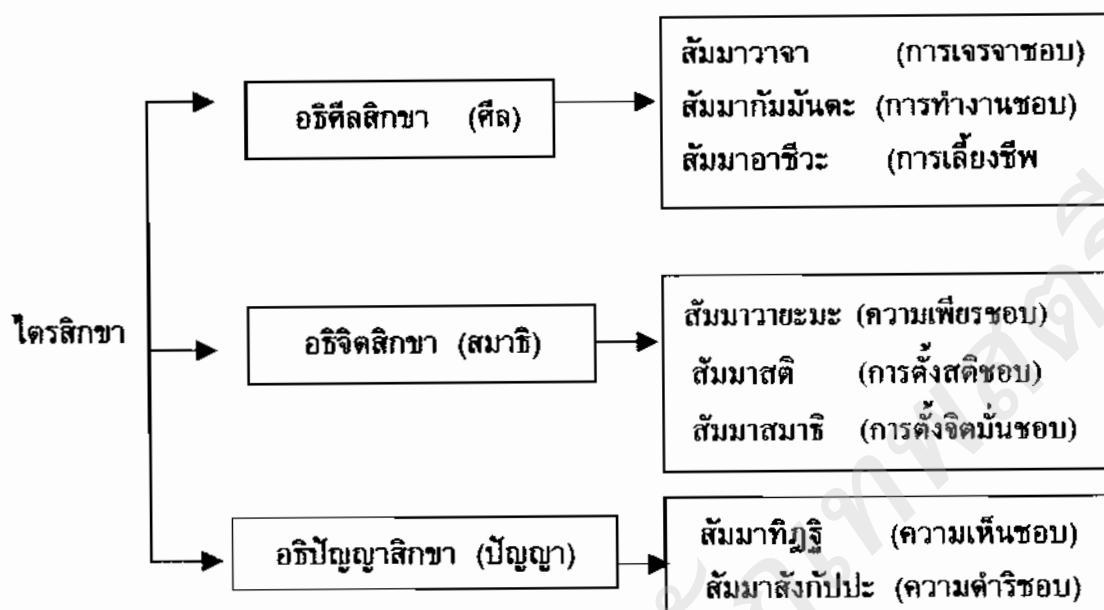
8. สัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตใจให้เป็นสมาธิผ่านระดับต่ำ ระดับกลางถึงระดับสูง จนบรรลุฌาน สมาธิ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหากระดับสูง ดังต่อไปนี้

8.1 สมาธิชั่วขณะซึ่งเกิดแก่สามัญบุคคลทั่วไปในเวลาปฏิบัติภารกิจประจำวัน เรียกว่า ขณิกสมาธิ

8.2 สมาธิที่จวนจะแน่นสมาธิที่ตั้งจิตมั่นกว่าระดับแรกเรียกว่า อุปจารสมาธิ

8.3 สมาธิที่แนบแน่นสนิท เป็นสมาธิระดับฌานชั้นต่างๆ อันเป็นระดับสูงสุดเรียกว่า อัปปนาสมาธิ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับอริยอัฏฐังคิกมรรคดังภาพประกอบดังนี้

ภาพ 3 ความสัมพันธ์ของไตรสิกขากับมรรคมงคลแปด ที่มา : (ดนัย ไชยโยธา, 2543, หน้า 323-326)

กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขามีความสำคัญ ตามที่เพ็ญรุ่งปานใหม่ (2544, หน้า 22) ได้กล่าวไว้ว่า

ศีล เป็นเรื่องการศึกษาฝึกพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล คือ วินัย เด็กควรได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในหลักของศีล 5 เน้นการไม่เบียดเบียน โดยไม่ทำร้ายชีวิต ร่างกาย ไม่ลักขโมย ไม่แย่งของรักของหวงของผู้ใด ไม่ใช้วาจาประทุษร้าย สร้างความสดีสัมปัทญะ โดยเห็นโทษของการดื่มสุรา เสพของมีนเมาของเสพติด นอกจากการปลูกฝังการเบียดเบียนทางสังคมแล้วยังต้องพัฒนามนุษย์ในเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูลสร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้น

การพัฒนามนุษย์ในระดับศีล จะต้องตั้งเป้าหมายที่จะสร้างพฤติกรรมที่ดีงามให้สะสมขึ้นในตัวมนุษย์เมื่อเกิดการสะสมและปฏิบัติติดต่อกันไปก็จะส่งผลไปที่จิตใจให้เกิดความชื่นชมและยึดถือเวลาจะประพฤติอย่างนั้น ความชื่นชมยึดถือในจิตใจจะส่งเสริมให้มีเจตนาที่มุ่งประพฤติดี

สมาธิ เป็นเรื่องการศึกษาในด้านจิตหรือระดับจิตใจ การอบรมมนุษย์เป็นไปในเรื่องการพัฒนา คุณลักษณะต่าง ๆ ทางจิตให้สมบูรณ์ด้วย

1. คุณภาพจิต คือ ประกอบไปด้วยคุณธรรมเป็นความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพนบนอบ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมีน้ำใจ ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

2. สมรรถภาพจิตคือ การมีจิตใจเข้มแข็งมีความขยันหมั่นเพียรมีความอดทนไม่ย่อท้อ มีความรับผิดชอบ มีความแน่วแน่มั่นคง มีความกระตือรือร้น มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3. สุขภาพจิต คือการมีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน มีความสดชื่นผ่อนคลาย มีความพอใจ อิ่มเอมใจ และสงบสุข เป็นต้น

ปัญญา เป็นเรื่องของ การฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง โดยนัยนี้ มนุษย์ควรได้รับการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกที่ควร ในเรื่องความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ การรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง รู้จักแก้ปัญหา รู้จักดำเนินการต่าง ๆ มีเหตุมีผล รู้จักคิดการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง นั่นคือ รู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต

ในการฝึกในการอบรมมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขานี้สามารถฝึกได้ในทุกการกระทำของมนุษย์ และฝึกหัดให้รู้จักการตรวจสอบด้วยตนเองจะช่วยให้การปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญาก้าวหน้ายิ่งขึ้น นั่นคือ พิจารณาการกระทำของตนในส่วนของ “ศีล” ว่า ไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือไม่ หรือว่าการกระทำนั้นเป็นเพื่อความสนับสนุน เกื้อกูลช่วยเหลือ และสร้างสรรค์ ในขณะที่เกิดการกระทำนั้น “จิตใจ” ของคนเป็นอย่างไร คือเป็นการกระทำด้วยจิตที่เห็นแก่ตัว คิดร้ายต่อผู้อื่น หรือริษยา อาฆาต โกรธ หลง หรือเปล่า หรือทำด้วยความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความศรัทธา ความมีสติ ในขณะที่ทำมีสุขภาพจิตเป็นอย่างไร เช่น กระวนกระวายเศร้าหมอง หรือมีจิตที่ร่าเริงแจ่มใสหรือสุขสงบ และใช้ “ปัญญา” ในการพิจารณาการกระทำของตนนั้นทำด้วยความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่กำลังทำอยู่ มีความเข้าใจในกฎเกณฑ์และความมุ่งหมาย ทำโดยมีการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มองเห็นถึงผลดีผลเสียและวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้วหรือไม่

ดังนั้นกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาจึงมีลักษณะที่เด่น และใช้เป็นทฤษฎีทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า 44-45) สรุปวิเคราะห์เป็นข้อ ๆ คือ

1. ผู้ที่ศึกษาตามกระบวนการศึกษาของหลักไตรสิกขา ต้องปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง ศีล สมาธิ ปัญญาจะไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงจากการฟังการอ่านการดูหรือการบอกเล่า ต้องเรียนรู้ด้วยการกระทำ เรียนรู้ด้วยการคิด การควบคุม เรียนด้วยความอดกลั้น อดทน ข่มใจ และเรียนด้วยวิริยะอุตสาหะ ความสำเร็จของการศึกษาแต่ละระดับนั้น ผู้ศึกษาย่อมวัดและรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่มีผู้ใดมาประเมินให้ได้

2. เรื่องจากศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการฝึกหัดอบรมที่ต้องสามารถละสิ่งที่ควรละ และเจริญสิ่งที่ควรเจริญ ดังนั้น ผู้ที่ศึกษาตามแนวทางของไตรสิกขานี้ จึงต้องได้รับการแนะนำสั่งสอนจากผู้เป็นกัลยาณมิตรก่อน แต่จะหยุดอยู่เพียงนั้นไม่ได้ ต้องรู้จักคิดและใช้

ปัญญา ผูกฝนไปที่ละขั้น จนสามารถวินิจฉัย แยกแยะสิ่งดี สิ่งชั่ว (อย่างที่เราเรียกว่า ภูมิทัศนะ) แล้ว ละเว้นสิ่งชั่วเพิ่มพูนสิ่งที่ชอบธรรม และมีจิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ได้

3. การฝึกหัดอบรมตามหลักของไตรสิกขา เป็นการฝึกอบรมตนที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปหานามธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปสู่สิ่งที่ยาก เช่น การกำจัดกิเลสอย่างหยาบ ด้วยการควบคุมความประพฤติของตนทางกายและทางวาจา นั้น เป็นกระบวนการที่สังเกตเห็นได้ชัดเหมือนการกำจัดเศษขยะทั้งหลายที่ลอยมาตามสายน้ำ การกำจัดกิเลสอย่างกลางที่รุนแรง จิตใจคือ นิวรณ์ต่างๆ เหมือนการกรองดินโคลนกรวดทรายที่ปะปนอยู่ในน้ำนั้น หากสังเกตอย่างตั้งใจก็จะมองเห็นได้ ครั้นผู้ศึกษาฝึกปฏิบัติต่อไปจนสามารถกำจัดกิเลสอย่างละเอียดที่ฝังลึก แอบซ่อนอยู่ในกมลสันดานเสียได้ ก็เหมือนกับการกลั่นน้ำที่แม่จะดื่มน้ำ แต่มีละอองตกตะกอนนอนก้นอยู่ให้บริสุทธิ์ สะอาด ผู้ที่ฝึกหัดอบรมตนตามกระบวนการนี้จึงเรียนลัดไม่ได้หลอกตนเองและผู้อื่นไม่ได้ และผู้ที่เรียนได้สำเร็จต้องเป็นผู้ที่มีปัญญาและใช้ปัญญาจนได้รับปริญญา 3 คือ ญาณปริญญา การกำหนดรู้สภาวะลักษณะ ตีรถปริญญาการกำหนดรู้สามัญลักษณะ และ ปุพพานปริญญา การกำหนดรู้ด้วยการละความยึดติดในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเสียได้โดยสิ้นเชิง

4. การฝึกหัดอบรมตนตามหลักไตรสิกขา นั้น เป็นการพัฒนามนุษย์ทางร่างกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการพัฒนาที่กว้างและลึกมากกว่า การศึกษาที่เราเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไป เพราะเป็นการฝึกหัดอบรมเพื่อรู้ รู้เพื่อรู้สึก รู้สึกเพื่ออยาก จะต่อสู้ ต่อสู้เพื่ออิสรภาพ อิสรภาพที่หลุดพ้นจากความทุกข์และความชั่ว อิสรภาพของ วิญญูญาณมนุษย์ คือ สันติ ความสงบเย็น

5. การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการ และปัจจัยยาการที่ว่า มีลักษณะบูรณาการนั้น เพราะองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และมรรคมงคลแปด ซึ่งเป็นวิธีการประพฤติปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดประสงค์สูงสุดนั้นมี ลักษณะที่ผสมกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันมีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญ ยากที่จะแยกออกอย่างโดดเดี่ยว และไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้

3. การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้ ฝึกปฏิบัติและการพัฒนาทางกาย วาจา และปัญญากับสิ่งที่เรียนเพื่อพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้นั้นมาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติต่อไป และมีผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบาย และนำเสนอรูปแบบการสอนแบบไตรสิกขา ดังนี้คือ

สมุน อมรวิวัฒน์ (2513, หน้า 47- 48) กล่าวถึงการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นการสอนที่เชื่อว่าคนที่มีปัญญาและเกิดปัญญาวิสุทธิขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากมีกำลัง(พละ) จิต ใจ กำลังความคิดที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหว ชัดสายวอกแวกต้องเพ่งพินิจคิดตรองในเรื่องเดียว คนที่มีกำลังความคิดรวมเป็นจุดเดียวแน่วแน่ (สมาธิ) ไม่หวั่นไหวชัดสายได้ต่อเนื่องร่างกายอยู่ใน

สภาพปกติเรียบร้อย สงบเรียบ มีระเบียบวินัย ไม่ฟุ้งซ่านหัวนโหวไปนอกเรื่อง นอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีกำลังความคิดคมกล้า สามารถแก้ปัญหาทำความเข้าใจปัญหาได้ ทำให้เกิดปัญญา มีความรู้แจ้งเรื่องนั้นๆ (ปัญญา) ได้ด้วยตนเองประจักษ์ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงแค่รู้หรือทราบจากการบอกเล่าให้ฟังเท่านั้นและรูปแบบการเรียนการสอนแบบไตรสิกขาโดยผ่านขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นดังนี้

1. ขั้นนำ

2. ขั้นสอน นำหลักไตรสิกขามาเป็นกระบวนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ขั้นศีล นักเรียนสำรวม กาย วาจา ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยเป็นระเบียบ

อาจใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยพร้อมกับสวดมนต์

2.2 ขั้นสมาธิ นักเรียนทำจิตใจให้ตั้งมั่น แน่วแน่ สงบไม่ฟุ้งซ่านโดยการนั่ง

สมาธิกำหนดลมหายใจ เข้า – ออก ใช้เวลา 3-5 นาที

2.3 ขั้นปัญญา นักเรียนพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากเรื่องที่เรียน โดยตอบคำถามและร่วมกันอภิปราย

3. ขั้นสรุป ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับของคุชฎี สิตลวรงค์ (2524, หน้า 3) ได้อธิบายถึง การจัดการเรียนการสอนแบบไตรสิกขา ไว้ว่า เป็นการสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวังทั้งทางกาย วาจา ใจ แล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนจนกำหนดควบคุมประพฤติทางกาย วาจา (ศีล) ของตนได้ โดยได้สร้างรูปแบบการสอนที่นักเรียนต้องปฏิบัติ 3 ขั้นดังนี้

1. ขั้นศีล คือ การสำรวมกาย วาจา ให้ถูกต้องต่อมารยาทสังคม กรอบของศีลธรรม ทั้งนี้โดยการควบคุมตนเอง เมื่อกาย วาจา อยู่ในศีลแล้วจิตจะประณีตมั่นคงขึ้น

2. ขั้นสมาธิ คือ การฝึกจิตใจให้มั่นคง ไม่คล้อยตามความต้องการที่จะทำชั่ว จิตที่ฝึกดีแล้วจะสามารถพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมีความมั่นคงผ่องใสมีสมาธิและศีลมั่นคงขึ้น

3. ขั้นปัญญา คือ การเฝ้าสังเกตร่างกาย ความรู้สึก ความคิด (โดยสรุปคือขั้นที่ 5) ของตนเอง ในขณะที่จิตเป็นสมาธิว่าต่างก็ไม่เที่ยง ทนทานอยู่ไม่ได้ ไม่มีตัวตนสำหรับการยึดมั่น แล้วนำมาเป็นหลักการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์โดยไม่ก่อทุกข์ หรือเบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ถ้ามี ปัญญาแล้วสมาธิ และศีลก็จะมั่นคงขึ้นตามลำดับแห่งปัญญานั้น

การจัดการเรียนการสอนแบบไตรสิกขานี้ นักเรียนต้องปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เป็นประโยชน์ คุณโทษตามความเป็นจริง ปัญญาที่ได้จากการเรียนรู้แบบไตรสิกขาเป็นความรู้จากการเห็นสภาวธรรมที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นผลมา

จากการพิจารณาในใจโดยแยบคายแล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตนเองอย่างจริงจัง
 คุรุเป็นเพียงผู้ประทับประคองและชี้จุดสำคัญที่นักเรียนพึงพิจารณาเท่านั้น

4. วิธีสอนแบบไตรสิกขา

วิธีสอนแบบไตรสิกขาเป็นการสอนแบบพุทธวิธีซึ่งชาลเมอร์ (Chalmers, 1960, p. 271) ได้เสนอความคิดเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมครูเป็นผู้มีวิธีสอนที่ดีมากเพราะพระองค์เชื่อว่าคนทุกคนสามารถจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้ ถ้าครูเลือกสอนวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมในการเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ คุรุควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรักและความหวังดีให้เกิดขึ้นด้วยหลักของเมตตา ด้วยวิธีเหล่านี้พระพุทธเจ้าตรัสว่า แม้แต่คนที่หยาบซำก็สามารถจะพัฒนาจนมีศีลธรรม มีความสงบระงับ และบรรลุความเป็นอิสระทางใจได้ หากเขาได้ครูที่รู้จักใช้วิธีสอนที่ดีเหมือนพระพุทธเจ้า

ประสาร ทองภักดี (2513, หน้า 27-123) กล่าวถึงจุดหมาย หลักการสอน วิธีสอนของพระพุทธเจ้าว่า ความมุ่งหมายในแผนการสอนของพระพุทธเจ้าก็คือทรงสอนเพื่อให้ทุกคนรู้จักสอนตนเอง เพื่อให้พ้นทุกข์ หลักการสอนของพระพุทธเจ้ามี 9 ข้อ คือ

1. สอนเท่าที่ควรจะรู้ เช่น สอนฆราวาสธรรมแก่ผู้ครองเรือน
2. สอนอย่างมีเหตุผล เช่น สอนว่าสมุทัยเป็นเหตุให้เกิดทุกข์
3. สอนอย่างรับรองผล เช่น ถ้าต้องการทำอะไรให้สำเร็จก็ให้ปฏิบัติ

อริยสัจ 4

4. ต้องรู้จักบุคคลที่จะสอน โดยพิจารณาจากจริตของบุคคลเหล่านั้น
5. สอนจากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้ เช่น เรื่องอริยสัจ 4 ทรงสอนทุกข์ก่อนเพราะทุกข์เป็นสิ่งที่ทุกคนประสบอยู่แล้ว
6. สอนจากสิ่งที่เห็นง่ายไปหาสิ่งที่เห็นยาก
7. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม
8. เลือกธรรมที่จะสอนให้เหมาะกับบุคคล
9. สอนโดยใช้อุปกรณ์

อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ และคณะ (2539, หน้า 7) กล่าวว่า วิธีสอนแบบไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 ประการ คือ อริศีลสิกขา อริจิตสิกขา และอริปัญญาสิกขาหรือเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

1 ศีล คือ ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมความประพฤติทาง กาย วาจา เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์

2 สมาธิ คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต เพื่อให้เกิดคุณธรรมหรือสมาธิอย่างสูงทำให้จิตเข้มแข็งมั่นคงแน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิตั้งสงบบริสุทธิ์องใส เหมาะสมกับการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้ง

3 ปัญญา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรม ปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ และทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้อย่างแท้จริงธรรมะแต่ละข้อในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ต่างก็มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ศีล เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิและสมาธิ เป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ในขณะที่เดียวกันเมื่อเกิด ปัญญา ที่รู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ก็จะช่วยให้จิตสงบมั่นคงบริสุทธิ์ เป็นสมาธิที่แน่วแน่ยิ่งขึ้นส่งผล ต่อความประพฤติ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเป็นผู้มีศีลอันบริสุทธิ์

พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต (2538, หน้า 914-916) อธิบายสิกขา 3 ว่า ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันง่าย ๆ สะดวก ๆ ว่า ศีล สมาธิปัญญา ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. อธิศีลสิกขา คือการฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตน ด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุกๆ คนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือปฏิบัติตามมรรคได้ด้วยดี

2. อธิจิตตสิกขา คือการฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต ได้แก่เอาองค์มรรคข้อสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกให้จิตใจ เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบผ่องใสเป็นสุข บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะสมแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

3. อธิปัญญาสิกขา คือการฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ ได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกเข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิด ปัญญาบริสุทธิ์รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริงไม่เป็นความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ที่ถูกบิดเบือน อำพรางหรือพรางมัว เพราะอิทธิพลของกิเลส มีอวิชชาและตัณหาเป็นผู้ นำที่ครอบงำจิตใจอยู่ การฝึก ปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้ผ่องแผ้วใส เป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามความเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแน่อนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิต ทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

พระศรีวิสุทธิกวี (2526, หน้า 28-29) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขาคตามพุทธดำรัสว่า

ไตรสิกขาเป็นเครื่องกำจัดกิเลส 3 ชนิด โดยตรงคือ

1. ทรงแสดงศีล เพื่อเป็นเครื่องปราบกิเลสอย่างหยาบ ซึ่งเป็นกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา เช่น กายทุจริต วาจทุจริต อันเป็นต้นเหตุของความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม

2. ทรงแสดงสมาธิ เพื่อเป็นเครื่องกำจัดกิเลสอย่างกลางเป็นกิเลสที่กลุ้มรุมภายในจิตใจให้เดือดร้อน กระวนกระวาย ไม่ผ่องใสได้แก่นิวรณ์ 5

3. ทรงแสดงปัญญา เพื่อปราบกิเลสอย่างละเอียด เป็นกิเลสที่มองเห็นได้ยากเหมือนตะกอนใต้น้ำจะฟุ้งขึ้นมาเป็นรากเหง้าของกิเลสอย่างกลางและอย่างหยาบ กิเลสละเอียดนี้ เป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ทั้งปวง

บรรพชา กิตติศักดิ์ (2528, หน้า 289-290) กล่าวถึง วิธีสอนแบบไตรสิกขาไว้ว่า การสอนแบบไตรสิกขาเป็นการสอนที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติจริง จะเป็นปัญญาหรือความรู้จากการเห็นสภาวะธรรมที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอันเป็นผลจากการพิจารณาในขณะที่ปฏิบัติสมาธิภาวนา และนำหลักแห่งความรู้นั้นมาปฏิบัติ โดยเฉพาะฝึกให้มีสติสำรวม วาจา ใจ อยู่เป็นนิจ ครูเป็นแต่เพียงผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนรู้จักการพิจารณาจุดสำคัญหรือปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

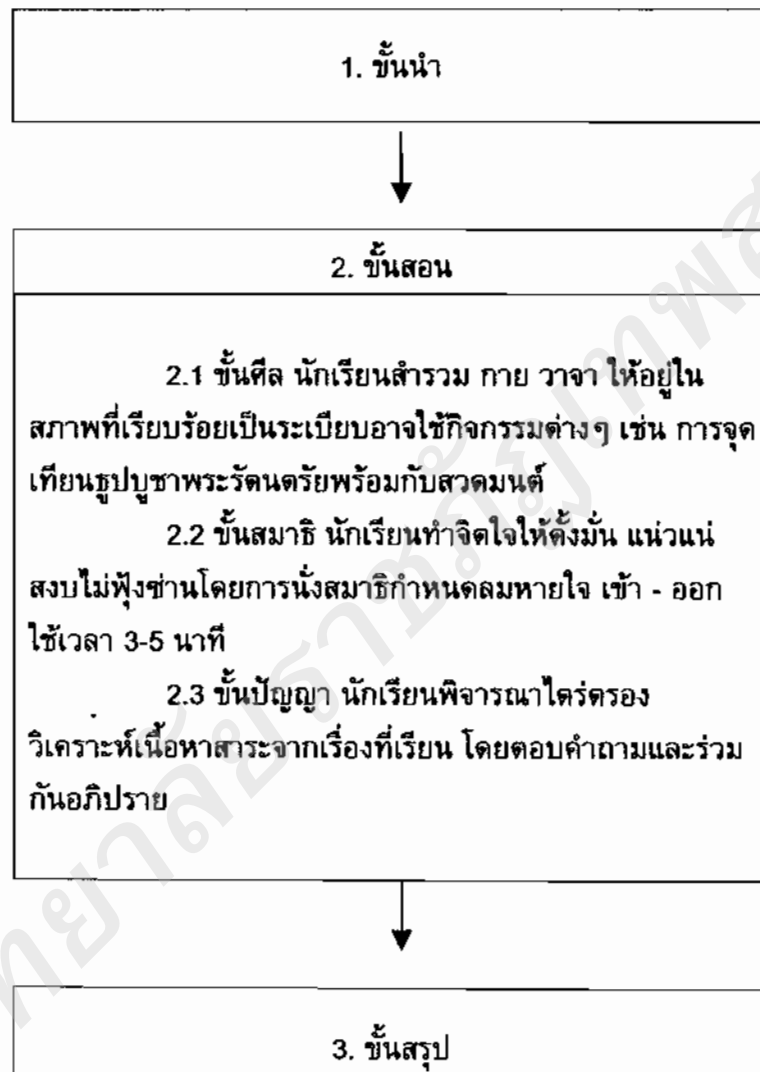
ขั้นตอนการสอนแบบไตรสิกขามี 3 ขั้นตอนคือ

1 นักเรียนรักษาศีล โดยควบคุมกาย วาจา ให้อยู่ในระเบียบวินัยและองค์แห่งศีลรักษาศีลมิให้ขาดตกบกพร่อง

2 นักเรียนฝึกสมาธิ ด้วยการสวดมนต์ สำรวมศีลของตนเอง กำหนดลมหายใจและอุบายฝึกจิตให้มั่นเป็นสมาธิ ควรปฏิบัติทุกวัน วันละ 3-5 นาที

3 นักเรียนฝึกการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองในขณะที่จิตมีสมาธิ ให้พิจารณาสภาพความเป็นจริงด้วยเหตุด้วยผล พิจารณาร่างกาย ความคิด การปฏิบัติตลอดจนความรู้สึกนึกคิดให้ เข้าใจสภาพความเป็นจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ยั่งยืน ไม่มีสาระ ไม่ยึดถือว่าเป็นของเราหรือเป็นเรา กำหนดสภาพธรรมที่เราได้กระทำว่าผิดศีลอย่างไร และมีอุบายที่จะควบคุมกาย วาจาใจอย่างไร ที่จะไม่ตกอยู่ในอำนาจของอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ผู้เรียนสามารถบรรยายลำดับสิ่งที่พิจารณาได้โดยละเอียดและเสนอข้อปฏิบัติได้ถูกต้องตามสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ผู้สอนจะทำหน้าที่สรุปหลักธรรมให้ผู้เรียนได้พิจารณาและให้กำลังใจในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบไตรสิกขา สรุปได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์เป็นการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติทางกาย วาจาใจแล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนต่อสถานการณ์นั้นจนกำหนดควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจ และเกิดปัญญาในตนได้ โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควรทำให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องซึ่งขั้นตอนการจัดการสอนแบบไตรสิกขา สรุปได้เป็นภาพประกอบนี้

ภาพ 4 ขั้นตอนการสอนแบบไตรสิกขา

การสอนแบบโยนิโสมนสิการ

1. ความหมายของโยนิโสมนสิการ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตฺโต (2543, หน้า 66)ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี คือ การกระทำในใจ โดยแยกแยะ มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงตัวตน สืบหาเหตุผลจนตลอดสาย แยกแยะออกวิเคราะห์ดูด้วยปัญญาที่เป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย และนอกจากนี้ พระเทพเวที ประยูร ปยุตฺโต (2537, หน้า 31) ได้ให้ความหมายไว้ในหนังสือวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมด้วยการแยกตามรูป

ศัพท์เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่า “โยนิโสมนสิการ” ประกอบด้วย “โยนิโส” กับ “มนสิการ” ซึ่งคำว่า “โยนิโส” มาจาก “โยนิ” ซึ่งแปลว่า เหตุต้นเค้า แหล่งเกิดปัญหา อูบาย วิธี ทาง ส่วนคำว่า “มนสิการ” แปลว่า การทำในใจ การคิดคำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา ดังนั้นเมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ แปลว่า การทำในใจโดยแยบคาย

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิให้ความหมายของโยนิโสมนสิการไว้อีกคือพระราชวรมุนี ประยูร ภุมมจิตโต (2541, หน้า 24–25) กล่าวถึงความหมายของ “โยนิโสมนสิการ” สอดคล้องกับพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมและการให้ความหมายในหนังสือวิธีคิดตามหลักพุทธธรรม คือ การทำไว้ในใจโดยแยบคายหรือการคิดเป็น และนอกจากนี้ยังต้องเป็นความคิดที่ถูกต้องตามความเป็นจริงโดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อไปใช้ต่อไป และยังกล่าวว่าโยนิโสมนสิการมีวิธีคิด สรุปได้เป็น 4 แบบด้วยกันดังนี้

1. อุปายมณสิการ คือ คิดถูกวิธี การศึกษาต้องสอนให้คนมีวิธีคิด วิธีวิจัยและใช้วิธีการนั้นอย่างถูกต้องว่องไว

2. ปถมนสิการ คือ คิดมีระเบียบ การศึกษาจะต้องสอนให้คนคิดต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ มีระเบียบไม่กระโดดไปกระโดดมา คิดอย่างมีเป้าหมาย

3. การณมนสิการ คือ คิดมีเหตุผล รู้จักเชื่อมโยงว่าเหตุนี้นำไปสู่ผลอะไร หรือผลนี้มาจากเหตุอะไร

4. อุปปทานกมนสิการ คือ คิดเป็นกุศล เป็นการคิดเพื่อค้นหาแก่นสารสาระ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารมากมาย ต้องจักรองเอาส่วนที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับเรา

สมน อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า 80) กล่าวว่า โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิดโดยแยบคาย การคิดอย่างมีระบบ คิดถูกต้องและใช้สติปัญญาศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่ วรภัทร ภูเจริญ (2543, หน้า 155) ว่าการคิดที่ใช้สติปัญญาศึกษาต้องคิดแบบฉลาดแบบพุทธะ ส่วน ก่องแก้ว เจริญอักษร (2539, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ ว่าเป็นลักษณะความคิดที่เป็นการศึกษา โดยใช้สติคุมใจไว้ให้รู้ตัวอยู่เสมอ สติจะทำให้เกิดความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลได้นั้นคือการใช้ปัญญา และ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544, หน้า 231) ได้ให้ความหมายการคิดอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา คือ การรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ แยกแยะสิ่งนั้นๆ เรื่องนั้นๆ ออกให้เป็นตามสภาวะ และตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งปัจจัยโดยไม่เอาความรู้สึกด้วยต้นเหตุอุปทานของตนเองเข้าจับหรือครอบคลุมนำให้เกิดความตึงเครียดและแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบฝ่ายภายในหรือปัจจัยภายในตัวบุคคลหรือเรียกว่า วิธีการแห่งปัญญา

กล่าวสรุปได้ว่า “โยนิโสมนสิการ” หมายถึง การคิดของบุคคลที่ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับซึ่งทำให้บุคคลสามารถ “คิดเป็น” โดยคิดได้อย่างถูกวิธี มีระบบ มีระเบียบ ต่อเนื่องกันเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงกัน และเป็นกรคิดที่เป็นกุศล

2. กระบวนการพัฒนาแบบโยนิโสมนสิการ

ความสำคัญของโยนิโสมนสิการ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544, หน้า 231)สรุปดังนี้คือ

2.1 โยนิโสมนสิการเป็นความคิดที่สกัดวิชาคัตถะ (อวิชา คือ ความไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ และความรู้สิ่งที่ไม่ควรรู้ ส่วนคัตถะ คือ ความทะยานอยาก ความใคร่ในกาม) หรือการคิดเพื่อสกัดคัตถะวิชาและคัตถะ พุคในแง่บวก คือ โยนิโสมนสิการเป็นความคิดปลูกเร้าปัญญา และกุศลธรรมให้เกิด เพราะโดยทั่วไปแล้วปุณฺณพอรับรู้อะไร ความคิดก็จะพรวดเข้าสู่ความชอบใจ ไม่ชอบใจทันที โยนิโสมนสิการทำหน้าที่เข้าสกัดหรือคัตถะ แล้วเป็นตัวนำกระบวนการความคิดบริสุทธิ์พิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัย

2.2 โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีซึ่งเป็นองค์ธรรมสำคัญยิ่งในกระบวนการของการศึกษา หรือการพัฒนาคนที่จุดแกนกลาง คือ การพัฒนาปัญญาเป็นองค์ธรรมที่จำเป็นสำหรับชีวิตที่ดีงาม ซึ่งแก้ปัญหาและพึ่งพาตนได้

กล่าวสรุปความสำคัญของโยนิโสมนสิการได้ว่า เมื่อบุคคลมีความคิดเป็นโยนิโสมนสิการแล้วจะเป็นปัจจัยทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างดีมีเหตุผล นั่นคือปัญญาและสามารถใช้ปัญญานั้น ๆ สกัดกั้นอวิชา คัตถะ และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นจิตของคนให้หมดไป และยังทำให้เกิดกุศลธรรมที่ทำให้ชีวิตของตนสามารถพัฒนาในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

3. การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฏฐิ คือความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง สามารถพัฒนาตนเองไปสู่อิสรภาพได้อย่างแท้จริงได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยทั้งจากภายนอก และภายใน เข้าช่วยจึงทำให้เกิดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

3.1 ปัจจัยภายนอก เรียกว่า “ปรโตโฆสะ” ซึ่งพระพุทธเจ้าที่ ประยูรย์ ปยุตโต (2537, หน้า17) ได้กล่าวไว้ในหนังสือวิธีคิดตามพุทธธรรมว่า

ปรโตโฆสะ คือ เสียงจากผู้อื่นที่ทำให้เกิดสัมมาทิฏฐิ ได้แก่ เสียงที่ดีงาม เสียงที่ถูกต้อง เสียงที่บอกกล่าวชี้แจงความจริง มีเหตุผล มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดจากความรักความปรารถนาดี เสียงที่ดีงามเช่นนี้เกิดจากแหล่งที่ดี คือ คนดี คนมีปัญญา คนมีคุณธรรม คนเช่นนี้ทางธรรมเรียกว่า สัตบุรุษ หรือบัณฑิต ทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำ สั่งสอน อธิบาย ชี้แจง ชักนำความคิดที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้อื่นซึ่งเราเรียกว่า “กัลยาณมิตร” ซึ่งตามปกติ กัลยาณมิตรจะทำหน้าที่ให้เกิดผลดีและประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดเสียก่อน

3.2 ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ มีการคิดตามแนวทางของปัญญา คือการรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะความเป็นจริงโดยไม่เอาความรู้สึกด้วยดีชั่วหาอุปทานของตนเองเข้าเกี่ยวข้องซึ่งวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการพระพุทธเจ้าที่ ประยูรย์ ปยุตโต (2537, หน้า 41-140) ได้จัดหมวดหมู่ของวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้ 10 วิธีคือ

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เป็นผลจากสภาวะที่เป็นจริงด้วยความต่อเนื่องของเรื่องราวที่เกิดขึ้น ด้วยการลำดับเหตุการณ์

และผลกระทบ เพื่อหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมาในลักษณะปัจจัยสัมพันธ์และแบบสอบถามโดยการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ

2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือกระจายเนื้อหา เป็นการคิดแบบวิเคราะห์ที่มุ่งให้มองและให้รู้จักทั้งหลายตามสภาวะของมันเอง โดยสามารถแยกแยะออกมาเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ได้ เพื่อศึกษาความสำคัญของส่วนใหญ่ ส่วนย่อย หรือการพึ่งพาอาศัยกัน หรือการจัดจำแนกหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและหาสาเหตุชัดเจนได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันมองอย่างรู้ทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายซึ่งจะต้องเป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมชาติของมันเองตามกฎหมายไตรลักษณ์ คือเป็นวิธีที่รู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย ว่าต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาเสมอตามเหตุปัจจัย

4. วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือคิดแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีแห่งความดับทุกข์ คือเป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหา โดยเริ่มจากตัวปัญหาหรือทุกข์ มีลักษณะทั่วไป 2 ประการคือ (1) เป็น วิธีคิดตามเหตุและผล (2) เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา มีวิธีการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน

4.1 กำหนดตัวปัญหา ที่เรียกว่า “ทุกข์” คือ การกำหนดให้รู้สภาพปัญหา ความขัดข้อง ติดขัด กดดัน บีบคั้น บกพร่องที่เกิดแก่ชีวิต

4.2 กำหนดเหตุของปัญหา ที่เรียกว่า “สมุทัย” คือการกำหนดเหตุแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา

4.3 จุดหมายที่เป็นภาวะสิ้นปัญหา ที่เรียกว่า “นิโรธ” คือ การดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย ต้องมีการกำหนดว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไรทั้งจุดหมายหลัก และจุดหมายรอง

4.4 วิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขสาเหตุและเพื่อ บรรลุภาวะสิ้นปัญหาที่เรียกว่า “มรรค” คือ การกำหนดวิธีการในรายละเอียดและการปฏิบัติเพื่อกำจัดปัญหา

5. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรม กับ อรรถ หรือ หลักการ กับ ความมุ่งหมาย ซึ่งในที่นี้ “ธรรม” (หลักการ) หมายถึง หลักคำสอนที่จะให้ประพฤติปฏิบัติและกระทำการได้ถูกต้อง และ “อรรถ” (ความมุ่งหมาย) หมายถึง จุดหมาย ประโยชน์ที่ต้องการ หรือสาระที่พึงประสงค์ ดังนั้นการคิดพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการ กับ ความมุ่งหมายเป็นความคิดที่มีความสำคัญมาก เมื่อจะลงมือปฏิบัติตามหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมาย ในการปฏิบัติตามหลักการใด ๆ ก็ตามจะต้องเข้าใจความหมายและความมุ่งหมายของหลักการนั้น ๆ ว่าปฏิบัติหรือทำไปเพื่ออะไร หลักการนั้นกำหนดวางไว้เพื่ออะไร จะนำไปสู่ผลหรือที่หมายใดบ้าง ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องหลักการและความมุ่งหมายนี้ นำไปสู่การปฏิบัติถูกต้อง

6. วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าโทษและทางออก เป็นการคิดพิจารณาในทุกแง่ทุกมุม และยอมรับความจริงว่าทุกสิ่งในโลกมีทั้งคุณ-โทษ ข้อดี-ข้อเสีย จุดอ่อน-จุดแข็ง และสามารถหาทางออกหรือแก้ไขปัญหาดัง ๑ ได้ด้วยการปฏิบัติตามวิธีที่ถูกต้อง

7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นการคิดพิจารณาเกี่ยวกับกากระทำสิ่งต่าง ๆ ในการใช้สอย-บริโภค หรือคุณค่าในการใช้งานในชีวิตประจำวัน การพิจารณาว่าสิ่งใดที่มีคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม จะใช้กิเลส และค้นหาเป็นเกณฑ์พิจารณา คือ ถ้าสิ่งใดที่ทำให้ประโยชน์สุขทั้งของตนเอง และผู้อื่นโดยปราศจากกิเลสและค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นถือว่าเป็นคุณค่าแท้ แต่ถ้าสิ่งใดทำเพื่อตอบสนองกิเลสและค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นถือว่าเป็นคุณค่าเทียม ดังนั้นเพื่อสกัดหรือบรรเทากิเลสและค้นหาที่จะเข้ามาครอบงำจิตใจต้องอาศัยปัญญาเป็นตัวช่วยกำกับพิจารณาอยู่เสมอเพื่อจะได้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแก่ตนเอง และผู้อื่นในสังคม

8. วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม หรือวิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม หรือแบบเร้ากุศลเป็นวิธีคิดที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดียิ่งเป็นประโยชน์ เกิดกุศลธรรม เป็นการคิดที่ประกอบด้วยสติ คือ ความกำหนดใจ หรือมีใจอยู่กับตัวระลึกถึงสิ่งที่พึงเกี่ยวข้องจัดทำ และสำนึกที่จะเร่งรีบทำการซึ่งเป็นการเสริมสร้างสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ

9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน เป็นการความคิดที่ให้ตัดความคิดที่ไร้สาระ ไม่เกี่ยวข้องกับปัจจุบันออกไป และไม่ตกอยู่ในอำนาจอารมณ์ หรือติดเกาะกับอดีตและไม่เลื่อนลอยไปในอนาคต คือ ไม่คิดฟุ้งซ่านไปกับภาพที่ฝัน แต่เป็นความคิดในทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท ไม่ใช้วิธีคิดโดยตรง แต่เป็นผลสะท้อนของความคิด และการพูดที่เริ่มจากการมองความจริงโดยการแยกแยะ วิเคราะห์วินิจฉัยครบทุกแง่ทุกมุม ไม่จับเอาแต่แง่ใดแง่หนึ่งแง่เดียว

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การที่จะเกิดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการได้นั้น ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในมาสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งสำคัญคือการมีกัลยาณมิตรที่ดีที่เป็นปัจจัยภายนอกที่จะมาช่วยเสริมสร้างศรัทธา ให้เกิดขึ้นในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดปัจจัยภายในตามมา คือ วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการคิดเป็นที่ยอมรับ โดยใช้อนุญัตติพิจารณาอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน คิดอย่างวิเคราะห์โดยไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ เพียงด้านเดียว แต่ต้องมองทุกแง่ทุกมุมอย่างเชื่อมโยง เป็นขั้นตอน เพื่อพัฒนาสัมมาทิฐิ ที่จะนำคนไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่ยอมรับ หรือ มีวิธีการดำเนินชีวิตที่ดีงามในสังคมได้ และจากลักษณะของวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง 10 วิธี ดังนั้นการสอนให้คิดแบบโยนิโสมนสิการในแต่ละครั้งจึง ไม่จำเป็นต้องใช้ครบทั้ง 10 วิธี สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีสอนของ คุณสมน อมรวิวัฒน์ (2533, หน้า 168-170) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ ขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาที่แท้จริงสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และสามารถเอาชนะปัญหาเหล่านั้น

นั้นได้ 1) การเผชิญ ได้แก่การเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาวะที่ต้องเผชิญ 2) การผจญ คือการเรียนรู้วิธีการต่อสู้กับปัญหาอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและมีหลักการ 3) การผสมผสาน ได้แก่การเรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีต่างๆ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาให้สำเร็จ 4) การเผด็จ คือการลงมือแก้ปัญหาให้หมดไป โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสืบต่อไป

4. วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

พระราชวรมนี ประยูร ฐุมมจิตโต. (2541, หน้า 2-23) ได้กล่าวว่า “ การศึกษาเป็นกระบวนการแสวงหาปัญญาและกำจัดอวิชชา” ดังนั้นภารกิจของการศึกษา คือ การสร้างปัญญาหรือวิชาให้เกิดขึ้นโดยปัญญาจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความเห็น ความดำริที่ถูกต้องคือความรู้สภาวะแท้จริงของสรรพสิ่ง รู้จริงให้ถึงแก่นแท้ของสิ่งทั้งหลายไม่ว่าจะเรียนเรื่องอะไร ซึ่งจะเป็นแก่นสารและพลังหนุนให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีถูกต้องตามทำนองคลองธรรมต่อไปในอนาคต ฉะนั้นการศึกษาต้องนำไปสู่การคิดเพื่อให้เกิดปัญญา ซึ่งต้องเป็นการคิดที่มีนุสสติคิดทบทวนตรวจสอบว่า เมื่อได้รับข้อมูลแล้วเราคิดพิจารณาว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ อิมมานูเอล คานต์ พระราชวรมนี ประยูร ฐุมมจิตโต. (2541, หน้า 23) ได้นำแนวคิดอิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) ซึ่งกล่าวถึง เรื่องการคิดว่า “Thoughts without contents are empty. Intuitions without concept are blind. และแปลความหมายได้ว่า (1) ความคิดที่ปราศจากข้อมูลเป็นความว่างเปล่า คือมีระบบเหตุผลที่คิดเก่ง แต่ไม่มีข้อมูลให้คิด ไม่มีการรับข้อมูลใหม่มาย่อยเป็นความว่างเปล่า ต่อให้คิดวิเคราะห์เก่งขนาดไหนถ้าไม่เรื่องหรือข้อมูลดิบให้คิดวิเคราะห์ก็ไม่มีผลลัพธ์อะไรออกมา (2) การรับข้อมูลที่ไม่มีความคิดกำกับเป็นความมืดบอด คือการรับข้อมูลที่ไม่มีการติดตามหลักเหตุผลสำหรับย่อยข้อมูลเป็นความมืด คือ แปลสัญญาณไม่ได้ ไม่รู้ว่าเป็นอะไร สักแต่ว่ารับข้อมูลโดยไม่มีการวิเคราะห์ ไม่มีปฏิกิริยาหรือการตีความว่าถูกหรือผิดซึ่งเท่ากับไม่ได้รับข้อมูลอะไรเลย เพราะถอดรหัสไม่ได้”

พระราชวรมนี ประยูร ฐุมมจิตโต (2541, หน้า 21-25) ได้กล่าวถึงขั้นตอนแห่งการศึกษา ว่าต้องประกอบด้วยการมีกัลยาณมิตรที่ดีที่ให้นักเรียนเกิดความศรัทธาตามหลัก “อนุพุทธศึกษา” ดังนี้คือ

1. มีศรัทธาแล้วเข้าไปหาอาจารย์
2. ศึกษาคำสอนของท่าน
3. จดจำเรื่องที่ศึกษา
4. พิจารณาความหมายของคำที่จดจำมานั้น
5. เกิดความเข้าใจเพราะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ
6. เกิดฉันทะคือความพอใจ การศึกษาต้องสร้างฉันทะนี้ให้ได้
7. อุตสาหะคือรับไปปฏิบัติ

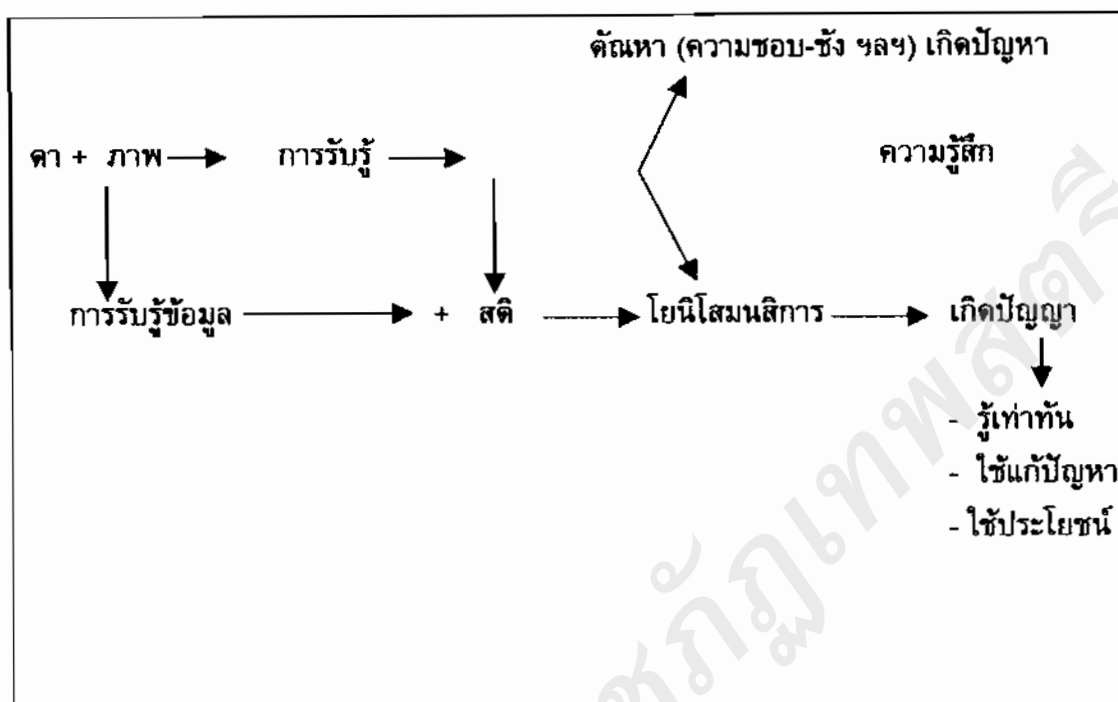
ลำดับขั้นทั้งเจ็ดนี้เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต ที่นำไปสู่การคิดและการเชื่อมโยงข้อมูล คือทำให้คนมีอนุสติคิดทบทวนตรวจสอบว่าจะทำหรือไม่ทำอะไรในอนาคต และสามารถสรุปเป็นหลักการที่เกิดปัญญาได้ 3 ขั้นดังนี้

ขั้นแรก (ลำดับที่ 1-3) เป็นขั้นสุดมยปัญญา คือการรับฟังและจำจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น

ขั้นที่สอง (ลำดับที่ 4 - 5) เป็นขั้นจินตามยปัญญา คือ การที่เราปฏิบัติกิจต่อข้อมูลนั้น เพื่อนำมาคิดพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

ขั้นที่สาม (ลำดับที่ 6 - 7) เป็นขั้นภาวนามยปัญญา คือ การเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว ถ้าเห็นว่าดีก็มีฉันทะคือพอใจที่จำทำตาม แล้วอุคสาหะพยายามจนเกิดทักษะ

จึงเห็นได้ว่าการศึกษาคือประกอบด้วยขั้นตอนการรับข้อมูล (สุดมยปัญญา) และการคิดวิเคราะห์ข้อมูล (จินตามยปัญญา) การให้การศึกษาเหมือนการสอนวิธีจับปลา คือสอนให้นักเรียนรู้ว่าที่ไหนมีปลา คือ แหล่งข้อมูล ซึ่งแหล่งข้อมูลเหล่านี้มาจากกัลยาณมิตรหรือปรโตโมสะ (การรับข้อมูลจากผู้อื่น) และการสอนวิธีจับปลา คือ วิธีคิดย่อยข้อมูลด้วยโยนิโสมนสิการ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า ทั้งปรโตโมสะและโยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง คือ สัมมทิฏฐิ และ ก่องแก้ว เจริญอักษร (2539, หน้า 23-26) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนแนวโยนิโสมนสิการ ว่าเป็นการสอนให้นักเรียนใช้ความคิดจากสิ่งที่ได้ศึกษาในทุกเรื่อง ซึ่งมาจากการได้พบเห็น ได้ยินได้ฟัง หรือจากการที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ และนำมาเข้าสู่ระบบการใช้ความคิดให้ถูกต้อง ตามแนวพุทธเรียกเป็นภาษาบาลีว่า โยนิโสมนสิการ ซึ่งความคิดที่เป็นโยนิโสมนสิการ เป็นความคิดที่เป็นการศึกษา เพราะได้ใช้สติคุมใจไว้ให้รู้ตัวอยู่เสมอ เมื่อมีสติอยู่กับตัวย่อมทำให้ใช้ความคิดตามหลักเหตุผลได้ นั่นคือ การใช้ปัญญา ดังกระบวนการคิดตามขั้นตอนดังนี้คือ

ภาพ 5 กระบวนการคิด

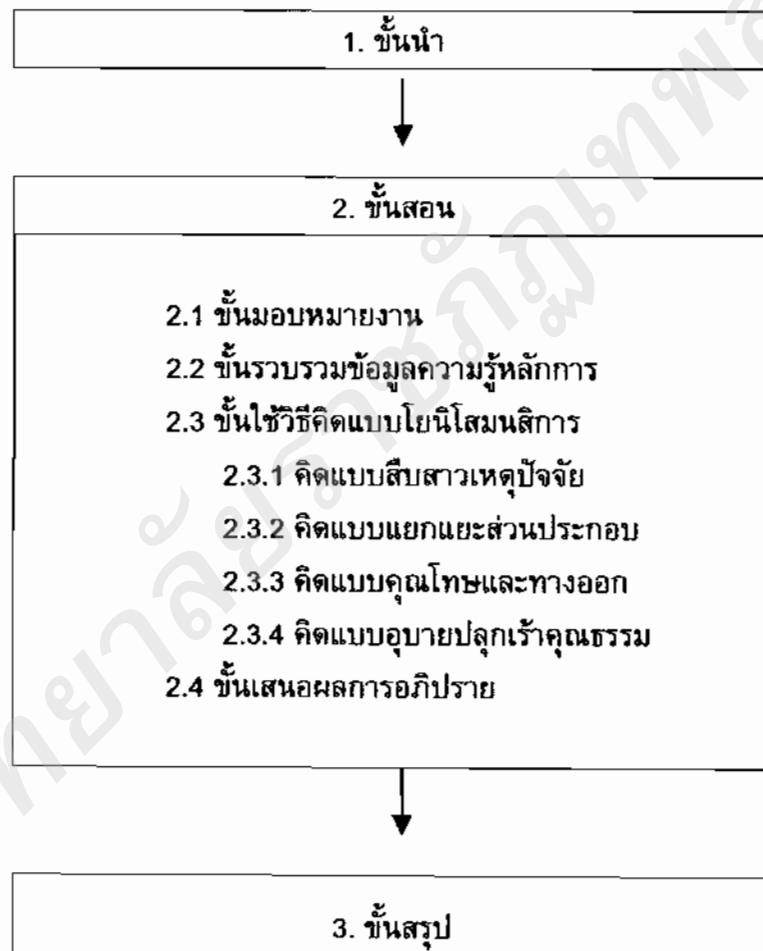
ที่มา : (ก่องแก้ว เจริญอักษร, 2539, หน้า 26)

ส่วนสุน อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า 62-103) ได้กล่าวถึงการสอนแบบ โยนิโสมนสิการว่าเป็นการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธีที่ครูเป็นกัลยาณมิตรโดยที่ใช้ศรัทธาเป็นแนวทางและเป็นวิธีการที่มีลักษณะบูรณาการหลักจิตวิทยาการเรียนรู้หลักการแนะแนวและหลักการสอนอย่างผสมกลมกลืนได้สัดส่วนสามารถประยุกต์ใช้ในการสอนปัจจุบันได้ ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบโยนิโสมนสิการมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ
2. ขั้นสอน
 - 2.1 ขั้นมอบหมายงาน
 - 2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ
 - 2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
 - 2.4 ขั้นเสนอผลการอภิปราย
3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 1 ซึ่งตัวนักเรียนเองก็จะเกิดความสุข ครอบครัวยังมีความร่มเย็น และนำมาซึ่งความเจริญของสังคม

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการสอนให้ผู้เรียนใช้ความคิดสืบสาวเหตุปัจจัย คิดเห็นคุณโทษและทางออก คิดอุปายปลูกเร้าคุณธรรม มี 3 ขั้น ตามภาพประกอบนี้

ภาพ 6 ขั้นตอนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. ความหมายของจริยธรรม

ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “จริยธรรม” ในลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2544, หน้า 214) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมหรือกฎศีลธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2544, หน้า 8) ให้ความหมายจริยธรรมว่า คือ การกระทำทั้งกายวาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

พระเทพเวที ประยุทธ์ปยุตโต (2537, หน้า109) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม (Morality) โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในเรื่องของปรัชญาเป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่ว ไม่ควรประพฤติและวางหลักกำหนดมาตรฐานไว้”

พระราชวรมุณี ประยุทธ์ปยุตโต (2530, หน้า10) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง สิ่งที่ทำได้ในทางวินัยจนเกิดความเคยชินขึ้นมา มีพลังใจ มีความตั้งใจ แน่วแน่ มีความประทับใจเรื่องจริยธรรมต้องอาศัยปัญญา ปัญญาอันเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่นไปก่อนก็ได้ ในบางครั้งจริยธรรมก็เกิดโทษเมื่อไม่มีปัญญากำกับ

ระวี ภาวิไล (2530, หน้า74) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นธรรมชาติภายในจิตใจที่กำหนดพฤติกรรมที่บุคคลมีความสัมพันธ์ทั้งในตนเอง และในความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น และถ้าหากไม่มีจิตใจก็ไม่มีจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 21) ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้น คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

สิริวรรณ ศรีพหล (2539, หน้า 6) ระบุความหมายของจริยธรรม ว่า คือระเบียบของสังคม กฎหมาย กฎศีลธรรมตามศาสนาและค่านิยมของคนในกลุ่มสังคมเดียวกัน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม 3 ประการ คือ ตัวของเราเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ความสุขและความทุกข์ทั้งมวลของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นสิ่งที่จะได้รับจากลักษณะความสัมพันธ์ที่บุคคลผู้นั้นมีและได้รับจากผู้อื่นนั่นเอง

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545, หน้า 6) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง การแสดงออก หรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีเหมาะสมตามมาตรฐานที่สังคมกำหนด ซึ่งสะท้อนคุณธรรมที่อยู่ในใจให้เห็นเป็นรูปธรรม คนที่มีจริยธรรม จะมีการรอบความคิดจิตใจมีคุณธรรมความดีและประพฤติปฏิบัติใกล้เคียงกับคุณธรรมที่มีอยู่ในใจ (คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม เป็นนามธรรม) จริยธรรมเป็นผลรวมของความรู้ ความเข้าใจเจตคติเหตุผลเชิงจริยธรรมและการมีวิสัยทัศน์ที่บุคคลเรียนรู้มีประสบการณ์เข้าใจจนมีวิจารณ์ญาณและประพฤติปฏิบัติดีงาม ถูกต้องตามเกณฑ์และมาตรฐานของสังคม จริยธรรมเกี่ยวข้องกับสังคมเป็นกลไกให้สังคมมีความสุขสงบมีวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า จริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจ ของบุคคลที่อยู่ในกรอบของศีลธรรม และกฎเกณฑ์ทางสังคมที่พึงงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอยู่ร่วมกันของสังคมและเป็นวิถีทางนำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข

2. ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 2-3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

2.1 ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของคนนั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ดีควรกระทำและการกระทำที่เลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2.2 ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่าง ไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

2.3 เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก ได้ให้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

2.4 พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือพฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยุ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือ

คะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม จึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 4 ประการคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม คือ รู้ว่าอะไรดีหรือไม่ดี 2. ทศคติเชิงจริยธรรมเป็นความรู้ทางจริยธรรมรวมกับความรู้สึก ว่าชอบหรือไม่ชอบ สามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้ทางจริยธรรม 3. เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเครื่องแสดงถึงการพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล และ 4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะจงศึกษาในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความมีน้ำใจของนักเรียนให้ไปสู่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์นั่นเอง

3. ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้ให้เหตุผล เราสามารถวินิจฉัยความได้ว่าบุคคลมีจริยธรรมระดับใด บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536, หน้า 27) ได้เสนอแนวคิดของโคลเบอร์ก ว่าเป้าหมายการสอนจริยธรรมให้แก่เด็ก จึงเป็นการสอนเพื่อให้รู้จักหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคลเป็นเกณฑ์ หรือแนวทางสำหรับความประพฤติเป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้

จากเหตุผลที่กล่าวโคลเบอร์ก จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำ โดยให้เหตุผลไว้ว่า คนให้เหตุผลขั้นสูงสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำและคนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงเป็นเหตุผลสมควรส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการวิจัยนี้ขอนำมากล่าว 2 ทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) โดยเพียเจต์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้ กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการ

ทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น และได้แบ่งขั้นของพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

4.1.1 ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งนี้ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถก็จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

4.1.2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนต้องกระทำความ

4.1.3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 8-10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนและพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก, 2520, หน้า 40-41)

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และการเขียนตอบ โคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทาง จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ และพัฒนาการทางสติปัญญา โคลเบอร์ก กำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าอยู่ในระดับอายุนี้ให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด ซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทาง จริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่ามีการรับรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่าการแก้ปัญหาหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า (บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ 2536, หน้า 31) โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นที่สูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะได้รับการใช้น้อยลงทุกทีและถูกทิ้งไปในที่สุด โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, p. 394)

โดยทั่วไปบุคคลจะมีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 เรื่อยไปถึงขั้นที่ 6 และการพัฒนาจะไม่ข้ามขั้นแต่จะพัฒนาตามลำดับ หมายความว่า บุคคลที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 2 ไม่สามารถจะพัฒนาจริยธรรมไปถึงขั้นที่ 6 เลยแต่จะ

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้น ๆ ได้ผ่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ต่ำกว่ามาแล้ว รวมทั้งการได้รับประสบการณ์จากสังคม จากการเรียนรู้จึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของการใช้เหตุผล (ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ 2545, หน้า19-25)

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก มีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่นอันจะช่วยให้เขาพัฒนาทาง จริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นและบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520, หน้า43) ได้สรุปขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 – 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)	(ระดับต่ำ)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี)	(ระดับกลาง)
ขั้นที่ 5 หลักการทำงานตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	(ระดับสูง)

ที่มา : (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม, 2520, หน้า 43)

โคลเบอร์ก (Kohlberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้นที่ 1 ผ่านแต่ละขั้นไปถึงขั้นที่ 6 จะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้นตามลำดับ

บ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีเหตุผลว่ามาจากการพัฒนาการทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่างๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น อันจะช่วยให้เข้าพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมีใช้การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใดก็ตาม (ไชศรี พานิกุล, 2546, หน้า 35)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, pp. 35-38) ได้แบ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมของตนเอง (Preconventional Level) ระดับนี้บุคคลจะเลือกตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น มักพบในเด็ก อายุ 2-10 ปี ในระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังเพื่อหลบหลีกการลงโทษ

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ (Conventional Level) ระดับนี้ บุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน ทำตามกฎหมายหรือทำตามกฎเกณฑ์ของศาสนารู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราแสดงบทบาททางสังคมได้ มักพบในช่วงอายุ 10-16 ปี ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น

ขั้นที่ 3 การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ คล้อยตามผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 การทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลจะรับบทบาท และหน้าที่ของคนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ระดับที่ 3 ขั้นที่ทำตามคำมั่นสัญญา (Post Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก เคารพในสิทธิของผู้อื่น ควบคุมบังคับใจตนเองได้ พบในช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น

ขั้นที่ 5 การมีเหตุผลและเคารพตนเองใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 6 การยึดอุดมคติสากล ทำความดีเพื่อความดี มีจิตใจกว้างขวาง

สรุปได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งของเพียเจต์ และโคลเบอร์กต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าจริยธรรมในตัวบุคคลสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ และพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา การพัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้น จะไม่มีการข้ามขั้น ซึ่งจะพัฒนาจากขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูงกว่า และพอใจที่จะคิดถึงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ไปหนึ่งขั้น จากหลักการพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและพัฒนาจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างจากขั้นที่ 1-2 ไปสู่ขั้นที่ 3 เป็นช่วงพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 10-13 ปี และอยู่ระดับตามกฎเกณฑ์ 10-16 ปี เป็นช่วงชั้นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

5. วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522, หน้า 50-52) ได้เขียนไว้ในตำราจิตวิทยาการพัฒนาจริยธรรม มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาทวิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้นั้นต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่นๆ นอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ก็คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างจากเดิมและบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์กกล่าวว่า การสวมบทบาทนั้นได้แก่ การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วย กระบวนการดังกล่าวจะให้ความคิดกว้างขวางและเกิดความคิด ความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สารสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equalitarian peer interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้ และระดับจริยธรรม โคลเบอร์กได้ยืนยันเช่นเดียวกันโดยเขากล่าวว่าการปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม

ธรรม เด็กที่ได้รับความรักจากเพื่อนจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้ และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกที่กำลังกล่าวมาแล้วหรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนหรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกับเป็นเอกฉันท์ อันทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สึกรำคาญ ถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (Immitation) ก็ดี การเทียบเคียง (Identification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออก จะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

สรุป เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นกระบวนการคิดการตัดสินใจ ในการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการใช้สติปัญญาและ ใช้พื้นฐานของจิตใต้สำนึกประกอบกับพื้นฐานของชีวิตที่ได้รับการศึกษาอบรมและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมมาช่วยในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีควรกระทำ หรือสิ่งใดไม่ดีไม่ควรกระทำ การพัฒนาจริยธรรมควรเริ่มจากการให้นักเรียนเกิดความคิดในเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นอันดับแรก กิจกรรมในการพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมคือ การเสนอปัญหาให้นักเรียนได้คิดร่วมกันและมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ

6. ศาสนาและจริยธรรม

จริยธรรมและศาสนาเป็นสิ่งที่แยกกันได้ยากเพราะมาจากกันและกัน จริยธรรมมีพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่าอยู่ในเกณฑ์ของศาสนา (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535, หน้า 24) ถ้าศึกษาถึงประวัติความเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติจะพบว่า สิ่งใดเป็นจริยธรรมสิ่งนั้นเป็นเรื่องของศาสนา จึงกล่าวได้ว่าศาสนาและจริยธรรมสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดตลอดมาในประวัติ

ศาสตร์มนุษย์ชาติ แนวปฏิบัติทางศาสนาถือว่าเป็นความดีงามก่อนที่จะมีแนวปฏิบัติอันเป็นจริยธรรมจริง ๆ แยกตัวออกมาต่างหาก (น้อย พงษ์สนธิ์, 2520, หน้า 88) ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและจริยธรรมจึงสัมพันธ์กันดังนี้

6.1 ศาสนามีพื้นฐานจริยธรรมที่บ่งชี้ความดี ความงาม ความถูกต้อง บุญกุศล เป็นแก่นสารของศาสนาที่ศาสนานำมาประกอบเป็นหลักธรรมคำสอน ศาสนากำหนดมาตรฐานความประพฤติ เรียกว่า จริยธรรม ออกมาเป็นข้อปฏิบัติ และเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมบุคคล

6.2 ศาสนาและจริยธรรมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สามารถวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดออกจากกันได้ โดยลักษณะการวิเคราะห์ทางธรรมชาติวิทยากับจริยศาสตร์ ศาสนา เปรียบเทียบเหมือนคลองที่มีฝั่งทั้งสองขนาบเป็นขอบเขตให้สายน้ำไหลไปสู่จุดหมายปลายทาง จริยธรรมเปรียบเทียบเหมือนกับน้ำที่ไหลไปตามลำคลอง ถ้าลำคลองปราศจากน้ำย่อมไร้คุณค่า จริยธรรมจึงเป็นคุณค่าที่ทำให้ศาสนาดำรงสืบต่อมาโดยตลอด ศาสนาเป็นคลองธรรมกำหนดวิถีทางการดำรงชีวิตที่มีกรอบเป็นขอบเขตรักษาค่านิยมของจริยธรรมให้เป็นแนวเดียวกัน ศาสนาเป็นสื่อในการดำรงและสืบทอดคุณธรรมให้เป็นที่ยอมรับนับถือตลอดมา

6.3 ศาสนาอาจเสื่อมเพราะขาดการปฏิบัติอย่างจริงจังของศาสนิกชน แต่จริยธรรมเป็นคุณค่าที่ถาวร ไม่มีสิ่งใดลบล้างได้

6.4 จริยธรรมมีรายละเอียดปลีกย่อยสามารถใช้วิเคราะห์เหตุผล ถูก-ผิด ดี-ชั่ว ควร-ไม่ควร ได้หลายทางตามสภาพเหตุการณ์แวดล้อม ทำให้ยุ่งยากแก่การตัดสินใจว่าสิ่งใดมีจริยธรรมมากน้อยเพียงใด ศาสนาจึงเป็นกฎที่ใช้ตัดสิน สร้างระเบียบวินัยขึ้นในสังคม

6.5 ความสัมพันธ์ของศาสนาและจริยธรรมนำไปสู่การปลูกฝังลักษณะที่ดีในจิตใจของบุคคล สร้างสันติสุขขึ้นในโลก ทำให้คนมีความรักความเมตตา กรุณา มีการให้อภัย ปฏิบัติต่อกันด้วยความเข้าใจและปรารถนาดี ศาสนาและจริยธรรมมีลักษณะที่สนับสนุนเสริมภาพของมนุษย์ในด้านปลูกสำนึกในมโนธรรมของบุคคล มีบทกำหนดลงโทษและให้รางวัลทางจิตใจซึ่งมีลักษณะตรงกับคำว่า “สวรรค์อยู่ในอกนรกอยู่ในใจ”

6.6 ศาสนาและจริยธรรมปรัชญาคุณธรรมเป็นแก่นสาร เช่นเดียว ที่ความว่า ศาสนาคือ ความต่อเนื่องของคุณธรรมที่มีพื้นฐานมาจากอำนาจปาฏิหารย์ จริยธรรม คือ คุณค่าที่สรรสร้างความสำเร็จสมบูรณ์ให้แก่บุคคลและสังคมส่วนรวม ซึ่งนักการศึกษากล่าวว่า จริยธรรม คือ คุณธรรมที่ต้องสนับสนุนให้มีการสอนและฝึกปฏิบัติให้แก่ผู้เรียน การศึกษาจึงต้องศึกษาจริยธรรมของศาสนานั้นจึงจะเข้าใจศาสนาได้ดี (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535, หน้า 32-35)

จึงสรุปได้ว่า ศาสนาเป็นพื้นฐานอันดีงามของจริยธรรม ศาสนามีจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงออกส่วนจริยธรรมก็เป็นการแสดงออกให้ศาสนาปรากฏ ศาสนาและจริยธรรมต่างทำหน้าที่ควบคู่กันไป (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, 2520, หน้า 26) ดังนั้นการศึกษาเรื่องของศาสนา จริยธรรมจึงมักจะถูกกล่าวถึงควบคู่กันไป

7. พุทธศาสนากับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีที่กล่าวถึงพัฒนาการทางศาสนาว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา และการได้รับประสบการณ์ทางสังคมคือทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, pp. 1204-1205) โคลเบอร์กได้วิจัยและสร้างทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบของเยาวชนอเมริกันอายุ 10-16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล และกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมแล้วเรียงเหตุการณ์เหล่านี้ตามอายุของผู้ให้เหตุผล โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ผู้ตอบอายุ 10 ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่าทั้งหมดชั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์กนั้นแบ่งเป็น 3 ระดับๆ ละ 2 ชั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ก่อนเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ แก่ตนโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 การหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ ยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน

ทางด้านศาสนา ปฏิบัติตามข้อบัญญัติทางศาสนา ประพฤติตนเป็นคนดีไม่เบียดเบียนรังแกผู้อื่นเพราะกลัวการตกนรก

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่น่าสนใจมาให้ตนเองเท่านั้น เด็กวัยนี้จะกระทำการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนที่คุ้มค่าเสมอ

ทางด้านศาสนา เด็กจะมีความเห็นว่า ศาสนาที่ตนนับถือจะให้ผลตอบแทนที่เป็นสิ่งของ เงินตราและเห็นว่าศาสนาของตนจะดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ตนอย่างสมบูรณ์

ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน ทำตาม กฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมระดับนี้ยังต้องการ การควบคุมจากภายนอก แต่มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตาม การชักจูงของเพื่อน ทางด้านศาสนา มีความเห็นว่าการนับถือศาสนาช่วยให้ตนเองเข้ากลุ่มได้ ถ้าไม่นับถือศาสนาใดจะเป็นคนไม่มีพวก เพื่อให้ตนเองเป็นที่รักและเป็นคนดีของศาสนาในศาสนาของตน จึงพยายามทำตามแบบอย่างที่ได้ปฏิบัติไว้

ขั้นที่ 4 การทำตามหน้าที่ทางสังคม บุคคลจะมีความรู้สึกถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎหมายเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 เหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดไตร่ตรองโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

ขั้นที่ 5 การทำตามคำมั่นสัญญา คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มากไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายของผู้อื่น สามารถควบคุมและบังคับใจตนเองได้ ไม่ยึดมั่นในกฎระเบียบของสังคมอย่างงมงาย มุ่งกระทำความดีเพื่อความสุขของสังคม

ด้านศาสนา บุคคลนับถือศาสนา เพราะการยึดมั่นในศาสนา ทำให้รู้จักควบคุมตนเอง เมื่อได้ทางกระทำความดีด้านความถูกต้องจะได้รับความสบายใจเป็นรางวัลตอบแทน และจะรู้สึกขุ่นมัวเศร้าหมองเมื่อทำชั่ว เป็นการลงโทษตนเองที่ทางพุทธศาสนา เรียกว่า หิริ (ความละอาย)

ขั้นที่ 6 การยึดอุดมคติสากล เป็นขั้นสูงสุดแสดงความเป็นสากลอยู่นอกเหนือกฎหมายกฎเกณฑ์สังคม และมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลาย อันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่

ทางด้านศาสนา เมื่อบุคคลนับถือศาสนายึดมั่นในหลักธรรมประจำใจในการไม่ทำชั่ว เพราะว่าการกระทำชั่วเพียงเล็กน้อยที่ตนได้กระทำให้ไปในตอนแรก อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนต้องทำความชั่วที่ยิ่งใหญ่กว่า และกระทำความชั่วมากขึ้นทุกที เพื่อปิดบังความชั่วเพียงเล็กน้อยที่ตนเองได้กระทำในตอนแรก

ฉกาจ ชวโตและดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533, หน้า 24-25) ได้เปรียบเทียบหลักการทางพุทธศาสนากับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก พบว่า มีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดี ในทางพุทธศาสนามีข้อสังเกตว่า ผู้ที่มีกายเป็นมนุษย์อาจมีระดับจิตใจและภูมิธรรมแตกต่างกันได้มาก ส่วนที่ตรงกับทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กที่ได้กล่าวมา น่าจะเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 มนุษย์ที่มีจิตใจเป็นสัตว์มักเป็นผู้เห็นแก่ตัว เอาแต่ได้ กลัวการถูกลงโทษเข่นแค้นทรมาณร่างกาย เห็นความสำคัญของวัตถุที่จะมานำรุงร่างกายของคนเท่านั้น มนุษย์ที่มีลักษณะจิตใจเช่นนี้ตรงกับผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับก่อนกฎเกณฑ์ คือ ขั้นที่ 1 และ 2 มนุษย์ประเภทนี้สมควรได้รับการพัฒนาให้มีจิตใจสูงขึ้น

ประเภทที่ 2 มนุษย์ที่มีจิตใจเป็นคน มักเป็นผู้ที่ชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำอะไรตามกัน กลัวการฉีกขาด แสวงหาแต่ลาภ ยศ สรรเสริญ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาของตนในสังคม เป็นผู้ที่มีระดับจิตใจอยู่ในกรอบและระเบียบข้อบังคับที่สังคมกำหนด เพราะเห็นประโยชน์ของความสนุกเรียบร้อยของสังคม มนุษย์ประเภทนี้มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับขั้นที่ 3,4 เป็นที่คาดหวังจากมนุษย์ในระดับทั่วไป

ประเภทที่ 3 คือมนุษย์ที่มีจิตใจเป็นเทวดา เป็นผู้ที่มีความละเอียดใจตนเองเมื่อทำผิดและเกรงกลัวความชั่ว เพราะเชื่อว่าความชั่วจะทำให้จิตใจของตนตกต่ำ หิริโอตตปปะนี้พระพุทธรศาสนาเชื่อว่าเป็นคุณลักษณะของเทวดา ซึ่งตรงกับระดับเหนือกฎเกณฑ์ขั้นที่ 5,6 มนุษย์อาจจะมีเหตุผลที่จะกระทำหรือไม่กระทำโดยยึดหลักธรรมที่สูงส่ง เช่น หลักมนุษยธรรม หลักศีลธรรม หลักการทำงานเพื่อประสิทธิผลของงานเป็นสำคัญ มนุษย์ประเภทนี้ถือเป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นบุคคลที่น่าปรารถนา จะเป็นผู้มีคุณสมบัติและประสบความสำเร็จในชีวิต

สรุปได้ว่า ลักษณะทางพุทธศาสนากับทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก สอดคล้องกันเป็นอย่างดี เพราะลักษณะทางพระพุทธศาสนาของบุคคลจะพัฒนาการไปตามขั้นตอนของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการทางศาสนาของบุคคลตั้งแต่ชั้น 1-6 จะพัฒนาการไปตามลำดับขั้นตามอายุที่สูงขึ้น จะไม่มีการข้ามขั้น แต่บุคคลอาจมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก, 2520, หน้า 76)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปราณี สมสกุล (2538, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ กลุ่มควบคุมเรียนด้วยการสอนตามคู่มือใช้เวลาในภาคทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาทีเท่ากัน ในเนื้อหาเดียวกัน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม สอบก่อน-สอบหลังเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ค่าความเชื่อมั่น .84) และแบบสอบถามวัดการตัดสินใจ (ค่าความเชื่อมั่น .82) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครูในโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา และกลุ่ม ควบคุม 50 คน ได้รับการสอนตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อาลัย พรหมชนะ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนวิชา ส 0410 พระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการซึ่งมีการคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ด้วยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.12. และนักเรียนมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประณีต จันทรวงศ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาและทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์กับการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัตตา ธรรมวงศ์ผล (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ และสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และผลการคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ในโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาลินี แก้วเงิน (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เรื่อง หลักธรรม ในราย วิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีการพัฒนาทักษะการคิดหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่าการใช้แบบฝึกกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการเรื่องหลักธรรม มีผลทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดสูงขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 แสดงให้เห็นว่าการใช้แบบฝึกกิจกรรม มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

เพ็ญศรี นวลมาก (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาการใช้เหตุผลและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลางมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการฝึกอบรมทันทีสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเหตุผลเชิงจริยธรรม หลังการฝึกอบรมทันทีสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียร หลังการฝึกอบรม 1 สัปดาห์สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการฝึกอบรมทันทีสูงกว่าหลังการฝึกอบรม 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเหตุผลเชิงจริยธรรม หลังการฝึกอบรมทันทีสูงกว่าหลังการฝึกอบรม 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียร หลังการฝึกอบรม 1 สัปดาห์สูงกว่าหลังการฝึกอบรม 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

พระมหาสมควร ธัมมะธีโร (2543, บทคัดย่อ) การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองจำนวน 300 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่จำนวนและร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ t-test และโค-สแควร์ ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม บุญกิริยาวัตถุ 10 ทิศ 6 และฆราวาสธรรม 4 อยู่ในระดับมาก แต่พฤติกรรมของผู้ปกครองในการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล็กส่วนใหญ่มีอยู่ในระดับน้อย สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าผู้ปกครองที่มีความเชื่อต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องเบญจศีล บุญกิริยาวัตถุ 10 และฆราวาสธรรม 4 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล็กแตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองที่มีความเชื่อต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องเบญจธรรมและทิศ 6 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล็กไม่แตกต่างกันสำหรับปัญหาและอุปสรรคพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ให้ความสนใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล็ก เช่น พาไปวัดในวันพระ พาไปทำบุญตักบาตร ฝึกให้ไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอน หรือนั่งสมาธิ เป็นต้น และผู้ปกครองส่วนใหญ่

ใหญ่มีหน้าที่สอนอย่างเดียวแต่ไม่ได้ทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กเล็ก จึงทำให้บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้ปกครองได้ให้ข้อเสนอแนะว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการเข้าหาประชาชน ตลอดถึงให้การอบรมความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมหรือกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาแก่ผู้ปกครองและครูเพื่อประโยชน์ในการนำหลักธรรมหรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวไปประพฤติปฏิบัติประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และอบรมสั่งสอนแก่เด็กเล็กให้เป็นคนดีของพ่อแม่และสังคมต่อไป

จิราพร แสงนิรันดร์ (2543, บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสาน เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาจริยศึกษาคตามคู่มือครูอย่างเดี่ยวและนักเรียนที่ได้รับการสอน วิชาจริยศึกษาคตามคู่มือครูพร้อมได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสาน เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันผลการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนหลังการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานสูงกว่าก่อนได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงกล่าวได้ว่าการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดังนั้น ควรนำวิธีนี้มาพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในการสอนจริยศึกษา

จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน (2543, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนวัดท่ากฤษณา (สุขัยประชาสรรค์) จังหวัดชัยนาท จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองได้ใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการสัปดาห์ละ 3 ครั้งครั้งละ 50 นาที จำนวน 10 ครั้งติดต่อกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ และแบบทดสอบการตัดสินใจแก้ปัญหา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ ภายหลังใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้ชุดฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พิไลพร ไชยพูล (2544, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องความมีวินัยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนโส สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 3.50 นั่นคือ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในขั้นที่ 3 ทำเพราะความคาดหวังของสังคมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในขั้นที่ 3 คือ ทำเพราะความคาดหวังของสังคม และขั้นที่ 4 คือ ระบบสังคมและมโนธรรม คะแนนเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.86 นั่นคือ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในขั้นที่ 4 ระบบสังคมและมโนธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในขั้นที่ 4 คือ ระบบสังคมและมโนธรรม ผลการเปรียบเทียบระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนโสพบว่า ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามากกว่าก่อนการพัฒนา 7.16 คะแนน นั่นคือระดับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องความมีวินัยในตนเองของนักเรียนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

ณัฐวรรณ เทพพิทักษ์ (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมจริยธรรม และความเครียดในการทำงาน 4 ปัจจัยด้านลักษณะงาน, ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ, ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในการทำงานและด้านโครงสร้างนโยบายและบรรยากาศขององค์การ กรณีศึกษา บริษัทโอโตซู (ประเทศไทย) จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ระดับพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และระดับความเครียดในการทำงาน และศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และระดับความเครียดในการทำงานระหว่างพนักงานระดับหัวหน้ากับพนักงานระดับปฏิบัติการ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าองค์การมีบรรยากาศจริยธรรมในการทำงานที่ดีทำให้พนักงานมีจริยธรรมในการทำงานในระดับสูงแต่ก็พบว่าพนักงานมีความเครียดจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลางดังนั้นองค์การควรสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์การควบคู่กับการจัดระบบการบริหารและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมได้อย่างมีความสุข และไม่เกิดความเครียดในการทำงาน

สายพิน มีสุข (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องผลของการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการ

การตัดสินใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการสอนตามแนวโน้มนิสัยการ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการสอนตามแนวโน้มนิสัยการสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โสภิต แจงอรุณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโน้มนิสัยการ ผลการวิจัยปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธี คิดตามแบบโน้มนิสัยการ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนที่ปรับแล้วของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโน้มนิสัยการ สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนหลังเรียนที่ปรับแล้วของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ

ไพศรี พานิกุล (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับแบบธรรมสภาจณา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักสูตรในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนแบบธรรมสภาจณา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักสูตรในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนแบบธรรมสภาจณา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปรีชา ริโยธา (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้โครงการพัฒนาจิตในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา ค้นคว้าในครั้งนี้ นำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนของโรงเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทางจริยธรรมสูงและเป็นพลเมืองดี (มีเอกลักษณ์แห่งอิโก้สูง) ดังนั้นจึงควรใช้การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของนิสิตต่อไป

ประนอม โสภิพันธ์ (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม อำเภอเขื่องในจังหวัดอุบลราชธานี มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการศึกษาข้อมูลร่วมกับครูผู้ร่วมศึกษาและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่เหมาะสมในโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม การศึกษา

ค้นคว้าครั้งนี้ ได้นำกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วย

- 1) การอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมภายนอกสถานศึกษา
- 2) การอบรมจริยธรรมในโรงเรียนทุกสัปดาห์
- 3) การทัศนศึกษาสถานศึกษาและ
- 4) การเยี่ยมบ้านพบปะผู้ปกครองของนักเรียน

จากผลการศึกษาผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมควรได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งโรงเรียน ผู้ปกครองและตัวนักเรียน การดำเนินกิจกรรมต้องกระทำด้วยความเข้าใจมีความยืดหยุ่นเนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมเป็นช่วงวัยรุ่นซึ่งอยู่ในภาวะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ การดำเนินกิจกรรมควรกระทำอย่างต่อเนื่องและใช้กิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจและต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมควรคำนึงถึงการใช้รูปแบบของเพื่อนสอนเพื่อนเพื่อนแนะนำเพื่อน ซึ่งจะสามารถช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อครู เพื่อนในโรงเรียน การเรียน สังคมได้เป็นอย่างดีและสุดท้ายจะสะท้อนผลการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ดี

ฉลอง จະระ(2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ศึกษาค้นคว้า และคณะครูอาจารย์ ในสถาบันฯ ที่สมัครใจเข้าร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 41 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 141 คน ประกอบด้วย นักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ ชั้นปีสุดท้าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ โดยการจัดกระทำและตรวจสอบข้อมูล ใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ (Triangulation Technique) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตสุรินทร์ โดยใช้ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการช่วยให้การดำเนินงานส่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาพัฒนามากขึ้นและมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาในด้านคุณธรรมจริยธรรม ทำให้นักศึกษามีการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม

แสงนภา ภักดีศิริพงษ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ด้านการสั่งสอนอบรมทางด้านจริยธรรมพระภิกษุส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเมื่อนักเรียนมาประกอบกิจกรรมที่วัดเนื้อหาที่พระภิกษุสั่งสอนมากที่สุดคือ ความเมตตากรุณา ความกตัญญู 2) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมจริยธรรม พระภิกษุส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การจัดโครงการอบรมศีลธรรมนักเรียนในภาคฤดูร้อนการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนโดยเป็นผู้ให้ความร่วมมือแก่คณะครู-อาจารย์และผู้จัดและให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์และสถานที่ 3) ด้านการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนพระภิกษุส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปได้แก่ ปัญหาทางด้านการเรียน การเงิน สุขภาพ วิธีการให้คำ

แนะนำปรึกษา โดยส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาที่วัด เมืองนักเรียนไปปฏิบัติกิจกรรมที่วัด 4)ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนพระภิกษุส่วนมากเคยมีส่วนร่วมในการชักชวน จารวาสเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การทำบุญ ตักบาตร และพิธีพุทธามามกะ วิธีการที่พระภิกษุใช้ในการชักชวนสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ การบอกกล่าว แก่สมาชิกในชุมชน เมื่อสมาชิกในชุมชนมาประกอบกิจกรรมทางศาสนา

ทองม้วน ดาวุธ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า การสร้างแบบทดสอบวัด จริยธรรมด้านความกตัญญูเวทีและพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบ วัดจริยธรรมด้านความกตัญญูเวทีต่อประเทศชาติ และด้านพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูเวที มีค่าอำนาจจำแนก 3.39 ถึง10.21 และแบบ ทดสอบวัดจริยธรรมด้านพรหมวิหาร 4 มีค่าอำนาจจำแนกด้านเมตตา 4.97 ถึง 9.05 ด้าน กรุณา มีค่าอำนาจจำแนก 4.31 ถึง 13.20 ด้านมุทิตา มีค่าอำนาจจำแนก 4.00 ถึง11.70 และ ด้านอุเบกขา มีค่าอำนาจจำแนก 2.30 ถึง 9.59 ซึ่งเป็นที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา สำหรับด้านความกตัญญูเวที ต่อประเทศชาติมีค่าเป็น 0.55 และด้านพรหมวิหาร 4 มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.48 ถึง 0.74 โดยสรุป แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญู และด้านพรหมวิหาร 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มี คุณภาพเข้าเกณฑ์มาตรฐาน เพราะมีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ค่าความเชื่อมั่นและค่าความ เทียบตรงอยู่ในระดับสูง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ซาง (Chang,1993, Abstract) ศึกษาการพัฒนาแบบทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรม ของครู โดยทำการศึกษาในประเทศไต้หวัน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ Teacher's Test of Moral Reasoning (TTMR) ซึ่งพัฒนาและใช้ในการทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมเฉพาะครูสอน กลุ่มที่ศึกษาถูกถามถึงระดับที่สำคัญของ12 ข้อความที่เกี่ยวข้องเป็นเหตุผลให้เลือกข้อความที่ สำคัญที่สุด 3 ข้อจากเรื่องที่กำหนดให้ ครูจำนวน 43 คน ที่สอนระดับวิทยาลัยเป็นกลุ่มฝึกหัด และครู 26 คน เป็นกลุ่มรอบรู้สูงกว่ากลุ่มฝึกหัด เมื่อใช้แบบทดสอบ TTMR การวิจัยยังได้ปรับ ประูปแบบทดสอบ TTMR และแบบทดสอบ Defining Issues Test (DIT) ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 223 คน ที่เป็นครูสอนระดับประถมศึกษาและครูสอนระดับวิทยาลัย จำนวน108 คน ครูสอนระดับประถมศึกษาแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญทางจริยธรรมกับผู้ไม่เชี่ยวชาญทางจริยธรรม โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 32 แบบ การทดสอบความเที่ยงตรงพบว่า คะแนน TTMR ในด้าน การเสนอข้อด้วยหลักศีลธรรมมากกว่าการเสนอข้อด้วยความนิยม คะแนน TTMR ของผู้เชี่ยวชาญทาง จริยธรรมสูงกว่าครูไม่เชี่ยวชาญทางจริยธรรม คะแนน TTMR ของครูสอนระดับ

ประถมศึกษาสูงกว่าครูสอนระดับมหาวิทยาลัย และแบบทดสอบ TTMR มีสหสัมพันธ์กับแบบทดสอบ DIT

ฟรีเซนต์ ฟอว์ด (Friesen Ford, 1995, Abstract) ได้ศึกษาเจตคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเจตคติของผู้ปกครอง ที่มีต่อระเบียบของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ใช้ในปัจจุบันการมีส่วนร่วม และการได้รับแจ้งก่อนการลงโทษนักเรียน ความรุนแรงของการทำดี และการลงโทษ ความเหมาะสมของการลงโทษของแต่ละกรณี ผล การศึกษาพบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติวินัย สำหรับบุตรหลานของตนและต้องการให้ทางโรงเรียนแจ้งทางโทรศัพท์เป็นการเบื้องต้น เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมหรือความสามารถที่ขัดขวางการเรียน ยอมรับการลงโทษโดยการเขียนติเป็นวิธีสุดท้าย ผู้ปกครองจำนวนเท่าๆ กัน ที่เห็นว่าควรมีหรือควรเลิกการลงโทษโดยวิธีนี้ การใช้อาวุธ สูดดมสารระเหย และการแสดงความป่าเถื่อน จัดเป็นพฤติกรรมที่ประพฤติดังร้ายแรง ส่วนการกีดกันไม่ให้คนอื่นผิวนัย สำหรับนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงพฤติกรรมหยาบคายและการเล่นรุนแรง จัดเป็นความประพฤติที่ไม่ร้ายแรง

ฟรีเซนต์(Friesen, 1996, Abstract) ได้ศึกษาความแตกต่างในการให้เหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมภายในกลุ่มเด็กผู้ระราน จำนวน 40 คน ผลการศึกษา พบว่า ผลที่ได้จากการใช้เครื่องมือแบบต่าง ๆ ไม่สนับสนุนทฤษฎีใหม่ที่กล่าวว่าความสามารถด้านจริยธรรมหรือการเน้นจริยธรรมถูกส่งเสริม โดยการฝึกปฏิบัติด้านความคิด ดังนั้น จึงต้องนำแนวความคิดเดิม ที่เรียกว่า การพัฒนาจริยธรรมของเด็กมีผลต่อการทำผิดกฎหมายมาให้อธิบายแทน

บีบ(Beede, 1998, Abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูที่ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนในชั้นเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาชั้นเรียนวิชาศิลปะทางภาษาที่หลากหลาย จำนวน 4 ชั้นเรียนที่ครูพยายามพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตชานเมืองโรงหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ผู้ได้เกียรตินิยมและศิลปะทางภาษาที่ไม่มีการติดตามผล การศึกษาพิเศษ และภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จาก คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูจากผู้สังเกต การสัมภาษณ์ครู การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนและแบบสำรวจนักเรียนที่เขียนตอบ นำการรับรู้ของผู้สังเกตและผู้ร่วมวิจัยมาอภิปรายโดยยึดหลักทฤษฎีต่างๆ ของนักทฤษฎีจริยธรรม 4 คน คือ John Dewey, Lawrence Kohlberg, G. Thomas Lickona และ William Glasser ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเหตุผลในการจูงใจเข้มแข็งที่จะพัฒนาชุมชนแปรพฤติกรรมของครูก็ยิ่งที่ ครูแต่ละคนพัฒนาชั้นเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์และเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการไม่คำนึงความหลากหลายแตกต่างของนักเรียน ซึ่งเป็นชุมชนชั้นเรียนสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของนักเรียนซึ่งต้องการความอยู่รอดการเป็นเจ้าของอำนาจเสรีภาพและความสนุก แล้วส่งเสริมพัฒนาการทางจิตใจ สิ่งแวดล้อมความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของชั้นเรียนนั้นย่อมจะพัฒนาค่านิยมในความเคารพและความรับผิดชอบได้

เวลส์(wells, 1998, Abstract)ได้ทำการศึกษาแนวความคิดของนักศึกษาด้าน
ครุศาสตร์ จำนวน 30 คน เกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของครูในฐานะนักการศึกษาด้าน
จริยธรรมโดยมีความจริงที่พบว่า ครูส่วนมากได้รับมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบด้านจริยธรรม
ศึกษาว่าพวกเขาได้รับการฝึกฝนความรู้ความสามารถในด้านนี้มาอย่างเพียงพอจากการศึกษา
ในต้นฉบับต้องสำรวจเหตุผลของการมีช่องว่างระหว่างการปฏิบัติกับการฝึกอบรมให้ทำ
การศึกษาแนวความคิดของนักการศึกษา ด้านครุศาสตร์ จำนวน 30 คน เกี่ยวกับบทบาทของ
ครูในฐานะเป็นนักการศึกษาจริยธรรมหรือนักจริยธรรมศึกษา พื้นฐานทั่วไปในการสร้างแนว
ความคิดและการกระทำเพื่อนำแนวความคิดไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมครูก่อน
ประจำการโดยทำการวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ได้แก่ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาแบบเดิมที่ปรัชญา
จริยธรรมแบบกล่าวถึง เช่น ลักษณะของความรู้ทางจริยธรรม คำถามที่ใช้ศึกษา คือ ความรู้
ทางจริยธรรมเป็นสากลหรือเป็นการเปรียบเทียบ เป็นทางสังคมหรือเป็นแต่ละบุคคล เป็นเนื้อ
หาหรือเป็นกระบวนการพบว่า รูปแบบ 7 รูปแบบที่ได้จากทัศนะของนักจริยธรรมศึกษาในการ
สอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมศึกษา มีลักษณะดังนี้ รูปแบบลักษณะการศึกษา รูปแบบประชาคม
รูปแบบปรัชญา รูปแบบอิทธิพลส่วนบุคคล รูปแบบความยุติธรรมทางสังคม รูปแบบกระบวนการ
และรูปแบบการต่อต้านจริยธรรมศึกษา รูปแบบเหล่านี้ จัดเป็นกลุ่มได้ 2 กลุ่ม สามรูปแบบ
แรกจัดให้บทบาทของครูในฐานะนักศึกษาทางจริยธรรมได้อาศัยพื้นฐานทัศนะเกี่ยวกับ
อำนาจหน้าที่และการสร้างระเบียบพฤติกรรมที่เป็นความดีซึ่งควรจะมีในเยาวชน อีก 4 รูปแบบ
จัดให้บทบาทของครูได้อาศัยทัศนะที่เป็นอัตนัยเปรียบเทียบได้และเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับความดี
ซึ่งไม่ใช่การสร้างระเบียบพฤติกรรมและไม่ใช่อำนาจหน้าที่ดังนั้นจึงทำให้ครูและนักเรียน ไม่มี
พื้นฐานสำหรับสะท้อนหรือปฏิบัติทางจริยธรรมผลการศึกษาครั้งนี้ได้ แสดงความแตกต่างเหล่านี้อาจจะสะท้อนให้เห็นการส่งผ่านในสังคมจากการมองความดีในแง่คุณธรรมที่นอกเหนือออกไป
ยังมุมมองความดีในแง่ค่านิยมซึ่งเป็นอัตนัยเชิงสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นเรื่องความชอบหรือการเลือก

โคล (Cole, 1999, Abstract) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วย
ครูใหญ่ในด้านการควบคุมดูแลวินัยนักเรียนตามความคิดเห็นของครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ใน
โรงเรียนของรัฐจอร์เจีย การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามผลการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยครูใหญ่ได้
ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการกำจัดกลุ่มนักเรียนที่จะรวมกลุ่มกันกระทำความผิดหรือมี
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างแขกผู้เยี่ยมเยียนโรงเรียนกับ
บุคลากรของโรงเรียนควบคุมการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนและประสานงานกับหน่วยงาน
สนับสนุนการทำกิจกรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบเบื้องต้นของ
ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวินัยนักเรียนแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ การเสริมสร้างบรรยากาศของ
โรงเรียนให้เกิดการสร้างสรรค์พฤติกรรมที่เหมาะสมการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความผิดทางวินัย
ของนักเรียนเป็นผู้ประสานงานกับบุคลากรภายนอก บุคลากรมาร่วมทำงาน และการบริหารงบประมาณ แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้เรื่องอื่น ๆ อีกจำนวนมากไม่แตกต่าง

เมเยอร์ (Meyer, 2001, Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่อาศัยการดูแลเป็นฐาน อายุ เพศ เอกลักษณ์ของบทบาทเพศหญิงกับความร่วมมือตามที่ครูรับรู้ผู้ร่วมวิจัยได้แก่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง จำนวนเพศละ 80 คน อายุ 10-13 ปี วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์จริยธรรมการดูแลซึ่งเป็นการวัดที่ดำเนินการตามรูปแบบของ Carol Gilligan เกี่ยวกับระดับการดูแลเพื่อศึกษาระดับการดูแลของผู้ร่วมวิจัย ใช้แบบวัดบทบาทของเพศของนักเรียนแบบสั้น ๆ เพื่อประเมินเอกลักษณ์บทบาทเพศหญิง และใช้แบบวัดย่อยเกี่ยวกับความร่วมมือจากระบบการประมาณค่าทักษะทางสังคมโดยครูที่ได้รับเลือกจากกลุ่มผู้วิจัยเป็นผู้ตอบแบบวัดย่อยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณกระทำหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของผู้ร่วมวิจัย ซึ่งทำให้เกิดสถานการณ์ที่ตัดสินใจยากผลการศึกษาพบว่า คะแนนสัมภาษณ์จริยธรรมการดูแลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับ อายุ เพศ เอกลักษณ์ของบทบาทเพศหญิง และความร่วมมือตามที่ครูรับรู้เพศหญิงโดยภาพรวม พบว่า มีระดับการดูแลที่สูงกว่า และผู้ร่วมวิจัยที่อายุมากที่สุด มีระดับการดูแลสูงกว่า ผู้ร่วมวิจัยที่อายุน้อยที่สุด จำนวนเพศหญิงทำให้เกิดสถานการณ์ที่ตัดสินใจยากมากกว่าเพศชาย และจำนวนเพศชายทำให้เกิดสถานการณ์ที่ไม่ใช่ส่วนตัว ซึ่งตัดสินใจยากมากกว่าสถานการณ์ที่ไม่ใช่ส่วนตัวซึ่งตัดสินใจยากนอกจากนี้พบว่าเพศหญิงที่ได้รับคะแนนต่ำกว่าสถานการณ์ที่ไม่ใช่ส่วนตัวซึ่งตัดสินใจยากนอกจากนี้พบว่าเพศหญิงที่ได้รับคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่กำหนดขึ้นในคะแนนแบบสัมภาษณ์จริยธรรมการดูแล การช่วยเหลือของเพศหญิง และความร่วมมือนั้นทำให้เกิดจากสถานการณ์ที่ไม่ใช่ส่วนตัวซึ่งตัดสินใจยาก และเพศชายที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่กำหนดในคะแนนแบบวัดทั้ง 3 แบบทำให้เกิดสถานการณ์ส่วนตัวที่ตัดสินใจยาก ผลการวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า อายุและความร่วมมือเป็นตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญของการดูแลเฉพาะสำหรับเพศชายเท่านั้นความเห็นที่เขียนตอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือของเพศหญิงไม่ใช่ตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญของการดูแลสำหรับวัยรุ่นตอนต้น เพศชายหรือเพศหญิง นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น

ครานลีย์ (Cranley, 2003, Abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทยการประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย มาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมจริยธรรมนักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษาโดยนำเอาจริยธรรมมาบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น และมาตรการเหล่านี้จะเกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนที่ต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินการตามนโยบาย และระเบียบของทางราชการ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 6 เดือนในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงพบว่า การจัดการการศึกษาด้านจริยธรรมโดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนาโดยเน้นการควบคุมดูแลตนเองการมีส่วนร่วมที่เป็นแบบอย่าง

ให้กับคนอื่นได้ ความดีโดยวิธีการที่นักเรียนรู้โดยการปฏิบัติ แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหลักสูตรสิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อกัน การให้เกียรติผู้อื่น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้ค้นพบว่าการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติได้ผู้บริหารและครูนอกจากอบรมสั่งสอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีการฝึกอบรมควรกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประพฤติที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่ก็มีนักเรียนส่วนน้อยที่ต่อต้านในด้านการไม่ยอมเรียน

ลาร์สัน (Larson, 2003, Abstract) ได้สร้างโครงการเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาผลกระทบของวิทยาลัยศิลปศาสตร์ขนาดเล็กที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาในวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาโดยมุ่งเน้นวิทยาลัยศิลปศาสตร์ 3 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐคือ วิทยาลัยสำหรับคนทั่วไป วิทยาลัยสำหรับคริสตังนิกายคาทอลิกและวิทยาลัยสำหรับคริสเตียนนิกายโปรเตสแตนต์วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์นักศึกษาแต่ละคนเกี่ยวกับการรับรู้ส่วนตัวเกี่ยวกับผลกระทบของสถาบันต่อการพัฒนาจริยธรรมของตนเองและต่อการพัฒนาจริยธรรมของเพื่อนนักศึกษาของตน คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การพัฒนาจริยธรรมเกิดขึ้นหรือไม่ มีความแตกต่างในระดับการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยทั้ง 3 แห่งนี้บ้างหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ได้รับการสัมภาษณ์เชื่อว่าระดับการพัฒนาจริยธรรมส่วนตัวของตนเองนั้นได้รับแบบอย่างมาอย่างเพียงพอแล้วก่อนมาเข้าวิทยาลัย การพัฒนาจริยธรรมซึ่งเกิดขึ้นที่วิทยาลัยนั้นได้รับการเสริมแรงจากความเชื่อและหลักการที่สร้างขึ้นมาก่อนแล้ว และพบว่า อิทธิพลของผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างที่ได้การเลี้ยงดูจากบ้านเป็นเวลาหลายปีนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาเหล่านั้น

พอร์โก (Proco, 2003, Abstract) ได้พยายามอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของนักศึกษาและผลของประสบการณ์ในวิทยาลัยที่มีต่อการเติบโตทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกการบัญชี คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามได้แก่ ท่านสอนจริยธรรมได้หรือไม่ประสบการณ์จากการฝึกงานส่งผลต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างไรบ้างสมาชิกภาพในด้านภราดรภาพประเภทกิตติมศักดิ์ทำให้การพัฒนาจริยธรรมเข้มแข็งหรือไม่พฤติกรรมจริยธรรมสูงแสดงให้เห็นได้โดยผ่านการอาสาสมัครหรือผ่านกิจกรรมการปกครองนักศึกษาหรือไม่ผู้วิจัยได้วัดขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ปัจจุบันของนักศึกษาวิทยาลัย ตามที่นิยามไว้ในการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของโคลเบอร์ก โดยใช้เครื่องมือประเมินการตัดสินใจ การฝึกงานและการอาสาสมัครเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งได้มาจากเครื่องมือที่ถือว่าเที่ยงตรงทั้งประเทศและเรียกว่าแบบทดสอบการให้นิยามประเด็นปัญหานั้นใช้ควบคู่กับแบบสอบถามที่ถามจริยศึกษาประสบการณ์ในการฝึกงานสมาชิกภาพของสมาคมบีตาแอลฟาไซการอาสาสมัคร เพศ และการมีส่วนร่วมในการปกครองนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คำตอบจากเครื่องมือประเมินดังกล่าวและการมีส่วนร่วมในการปกครองนักศึกษาพบว่าคำตอบจากเครื่องมือประเมินดังกล่าว และคำตอบจากแบบสอบถาม ควรจะให้สารสนเทศ และข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของนักศึกษา

ตามอุดมคติแล้วในการเรียนรู้สาเหตุของการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้นั้น นักการศึกษาอยู่ในฐานะที่ดีกว่าในการเตรียมสมาชิกในระดับสมัครเข้าใหม่ในวิชาชีพที่ต้องการและให้รางวัลแก่อาชีพวิชาการบัญญัติขึ้นมา

กอร์ซิกกี(Gorzycki, 2003, Abstract) ได้ทำการสำรวจความคล้ายคลึงกันระหว่างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมโดยเน้นการพัฒนาสติปัญญาตามที่กล่าวไว้โดยเปียเจต์ (1932) และโคห์ลเบิร์ก (1969) แนวทางเชิงวิทยาศาสตร์สังคม (เช่น สภาเพื่อสังคมศึกษาแห่งชาติ) และคำสอนของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเรื่องการเติบโตทางจริยธรรม ในการศึกษาได้ระบุองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาจริยธรรม 6 องค์ประกอบซึ่งรวมกันอยู่ในแหล่งต่อไปนี้ คือ การคิดเชิงวิจารณ์มุมมองหลากหลายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น การเคารพในเกียรติภูมิของคนการเคารพในเสรีภาพของความรู้สึกผิดชอบ และการยึดถือความยุติธรรมและการเอาใจใส่ นอกจากนี้ได้สำรวจระดับที่องค์ประกอบเหล่านี้ได้บูรณาการเข้าในหน่วยวิชาประวัติศาสตร์สหรัฐเรื่องกำเนิดของสงครามเย็นระหว่าง ค.ศ. 1945-1949 ตามที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคาทอลิก โรงเรียนที่ร่วมวิจัยจำนวน 19 โรงเรียน จาก 23 โรงเรียนเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของคาทอลิกในเขตปกครองของอาร์ช บิชอปในซานฟรานซิสโก และเขตปกครองในโอกแลนด์ ครูจำนวน 39 คนจาก 60 คน ตอบแบบสำรวจ ผลการศึกษาพบว่า ครูจำนวนร้อยละ 75 จบปริญญาตรีวิชาเอกประวัติศาสตร์และได้รับการศึกษา 1 รายวิชาเต็มๆ หรือบางส่วนอุทิศให้เรื่องสงครามเย็นร้อยละ 88 ชอบพอสมควร หรือชอบอย่างยิ่งในการบูรณาการการพัฒนาจริยธรรมเข้าในบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนครูร้อยละ 49 รู้สึกเหมือนกันเกี่ยวกับการ บูรณาการคำสอนทางสังคมคาทอลิก เข้าในหลักสูตรของตน ประมาณร้อยละ 74 พบว่า ได้ศึกษามาแล้ว 1 รายวิชาเต็มๆ หรือบางส่วนอุทิศให้การพัฒนาจริยธรรม ส่วนร้อยละ 49 กล่าวเหมือนกันว่าการศึกษาคืออุทิศให้คำสอนทางสังคมคาทอลิก ประมาณร้อยละ 71 ของครูทั้งหมด บ่งชี้ว่าร้อยละ 75 ของครูบ่งชี้ว่าตำราเรียนใช้แทนหลักสูตรได้ร้อยละ 40-100 นั้นการวิเคราะห์เนื้อหาประมวลได้ว่ามีองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 องค์ประกอบ การคิดเชิงวิจารณ์ และมุมมองที่หลากหลายนิยมใช้แทนการทบทวนบทต่างๆ และการเกริ่นนำตอนต่างๆ มากที่สุด ตำราไม่ได้ทำบทอ้างอิงตามตัวอักษรสำหรับองค์ประกอบอื่นๆ อีก 4 องค์ประกอบ ระดับที่การพัฒนาจริยธรรมนำไปบูรณาการเข้าในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์นั้นถูกจำกัดด้วยเนื้อหาของตำราเรียน ความชอบของครูและการฝึกอบรมครู

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นด้วยตนเอง ก็จะมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้อย่างแท้จริงและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นครูควรใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นด้วยตนเอง แล้วจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จำนวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกาย ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลหรือได้สิ่งแลกเปลี่ยน ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

วิธีสอนแบบไตรสิกขามีขั้นตอนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ
2. ขั้นสอน นำหลักไตรสิกขามาเป็นกระบวนการสอน ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 ขั้นศีล นักเรียนสำรวม กาย วาจา ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยเป็นระเบียบอาจใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัยพร้อมกับสวดมนต์
 - 2.2 ขั้นสมาธิ นักเรียนทำจิตใจให้ตั้งมั่น แน่วแน่ สงบไม่ฟุ้งซ่านโดยการนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจ เข้า – ออก ใช้เวลา 3-5 นาที
 - 2.3 ขั้นปัญญา นักเรียนพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากเรื่องที่เรียน โดยตอบคำถามและร่วมกันอภิปราย
3. ขั้นสรุป ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุด

วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีขั้นตอนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ
2. ขั้นสอน
 - 2.1 ขั้นมอบหมายงาน
 - 2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ
 - 2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
 - 2.3.1 คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
 - 2.3.2 คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ
 - 2.3.3 คิดแบบคุณโทษและทางออก
 - 2.3.4 คิดแบบอุปนายปลูกเร้าคุณธรรม
 - 2.4 ขั้นเสนอผลอภิปราย
3. ขั้นสรุป

โดยทั้ง 2 วิธี เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ผู้วิจัยจึงต้องการเปรียบเทียบวิธีสอนทั้ง 2 วิธี เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง(Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแนวแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่มสอบหลัง (Randomized Control Group Post-test Design) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 306) โดยจัดกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน รวม 70 คน

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	Treatment	Post-test
RE ₁	X ₁	T ₂
RE ₂	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

RE ₁	แทน	กลุ่มทดลองที่ 1 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
RE ₂	แทน	กลุ่มทดลองที่ 2 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
X ₁	แทน	วิธีสอนแบบไตรสิกขา
X ₂	แทน	วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
T ₂	แทน	การทดสอบหลังทดลอง

แบบแผนการวิจัย

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา ระยะเวลาและเนื้อหาในการฝึกอบรม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ ตำบลเสนาห์ อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 3 ห้องเรียน จำนวน 105 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน รวม 70 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple) ด้วยการจับฉลากจาก 3 ห้องเรียนเหลือ 2 ห้องเรียนและจับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 35 คน ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 35 คน ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีสอน ซึ่งจำแนกได้ 2 วิธี คือ

3.1.1 วิธีสอนแบบไตรสิกขา

3.1.2 วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4. ระยะเวลาของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 6 คาบ รวมเป็น 12 คาบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์

5. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล
4. แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

1.1 ศึกษาหลักการวิธีการสอนแบบไตรสิกขา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6) เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการวิจัยนี้เลือกเนื้อหาหน่วย เรื่องเบญจศีล

1.3 จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาซึ่งประกอบด้วย

1. มาตรฐาน ส 1.1

2. สาระสำคัญ

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4. สาระการเรียนรู้

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

5.1 ขั้นนำ

5.2 ขั้นสอน นำหลักไตรสิกขามาเป็นกระบวนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

5.2.1 ขั้นศีล นักเรียนสำรวจกาย วาจา ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย เป็นระเบียบอาจใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยพร้อมกับสวดมนต์

5.2.2 ขั้นสมาธิ นักเรียนทำจิตใจให้ตั้งมั่น แน่วแน่ สงบไม่ฟุ้งซ่าน โดยการนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ใช้เวลา 3-5 นาที

5.2.3 ขั้นปัญญา นักเรียนพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากเรื่องที่เรียน โดยตอบคำถามและร่วมกันอภิปราย

5.3 ขั้นสรุป ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุด

6. กระบวนการวัดและประเมินผล

7. แหล่งการเรียนรู้

1.4 วิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอน

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับโครงสร้าง การสร้างแบบทดสอบหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด เมื่อได้รับผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้องด้วยดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index:IOC) ซึ่งคำนวณจากสูตร IOC และค่า IOC ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเจ้าฟ้า อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 35 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของเอกสารประกอบการเรียน และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนดแล้ว นำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองจริง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงศึกษาที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจแก้ไข

1.8 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

2.1 ศึกษาหลักการ วิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6) เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาหน่วยการเรียนรู้วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ ดังนี้

1. มาตรฐาน ส 1.1
2. สาระสำคัญ
3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
4. สาระการเรียนรู้
5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 5.1 ขั้นนำ
 - 5.2 ขั้นสอน
 - 5.2.1 ขั้นมอบหมายงาน
 - 5.2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ
 - 5.2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
 - 5.2.3.1 คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
 - 5.2.3.2 คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

5.2.3.3 คิดแบบคุณโทษและทางออก

5.2.3.4 คิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

5.2.4 ชั้นเสนอผลอภิปราย

3. ชั้นสรุป

6. กระบวนการวัดและประเมินผล

7. แหล่งการเรียนรู้

2.4 วิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอน

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณา

ความสอดคล้องของข้อคำถามกับโครงสร้าง การสร้างแบบทดสอบหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด เมื่อได้รับผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index:IOC) ซึ่งคำนวณจากสูตร IOC และค่า IOC ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ อำเภอสระบุรี ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 35 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของเอกสารประกอบการเรียน และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนดแล้ว นำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองจริง

2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจแก้ไข

2.8 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป แผนการสอนนี้แบ่งเป็น 2 ชุดๆ ละ 6 แผน รวมเป็น 12 แผน ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) (สำลี รักสุทธี และคณะ, 2547, หน้า 43 - 98). สำหรับเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เรื่องเบญจศีล ซึ่งได้กำหนดเป็นแผนการสอนตามลำดับบทเรียนดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 เนื้อหาและจำนวนคาบเวลาที่ใช้สอนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มทดลองที่ 1		กลุ่มทดลองที่ 2	
คาบ	วิธีสอนแบบโครศึกษา	คาบ	วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
1	เบญจศีล	1	เบญจศีล
1	เบญจศีลข้อที่ 1 ห้ามฆ่าสัตว์	1	เบญจศีลข้อที่ 1 ห้ามฆ่าสัตว์
1	เบญจศีลข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์	1	เบญจศีลข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์
1	เบญจศีลข้อที่ 3 ห้ามผิดคู่ครอง	1	เบญจศีลข้อที่ 3 ห้ามผิดคู่ครอง
1	เบญจศีลข้อที่ 4 ห้ามพูดโกหก	1	เบญจศีลข้อที่ 4 ห้ามพูดโกหก
1	เบญจศีลข้อที่ 5 ห้ามดื่มสุรา, เมรัย	1	เบญจศีลข้อที่ 5 ห้ามดื่มสุรา, เมรัย

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรการจัดสาระการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เรื่องเบญจศีล เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของบทเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2547, หน้า 213-267) การวิจัยในชั้นเรียน ของวาโร พึ่งสวัสดิ์ (2545, หน้า 97) และการวิจัยสำหรับครูของบุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 150-152).

3.3 วิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอน

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดหลักเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นปรนัย 4 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่สอน จำนวน 50 ข้อ

3.5 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และการวัดผลจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง โดยนำไปเปรียบเทียบกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สามารถวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือไม่ มาปรับปรุงคำถามตัวเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาปรับปรุงคำถามตัวเลือก การใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นชุดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3.6 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.7 นำผลจากการทดสอบมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยการตรวจให้คะแนนข้อสอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกินกว่า 1 แห่ง ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว นำข้อสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนก(r)ของแบบทดสอบโดยใช้เทคนิค 27% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วเปิดตารางค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อของ จูง เทห์ ฟาง (Fan 1952, pp. 1-32) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบ ที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ

ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง .29 -.79 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .25 -.77

3.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อ ไปทดสอบหาคุณภาพอีกครั้งกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น คำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : K-R 20) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547, หน้า 247) ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.77

3.9 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างจากชั้นที่ 1 ไปสู่ชั้นที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ซึ่งชั้นที่ 2-3 เป็นการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 7-10, 10-13 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

4.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิธีการตรวจให้คะแนนแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก คือ ถ้าอยู่ในชั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ถ้าอยู่ในชั้นที่ 2 ได้ 2 คะแนน ถ้าอยู่ในชั้นที่ 3 ได้ 3 คะแนนแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ระหว่าง 1-3 คะแนน จากนั้นนำคะแนนของทุกข้อมารวมกันเป็นคะแนนแสดงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของแต่ละคน เกณฑ์ในการตัดสินว่าผู้ใดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นใดดังต่อไปนี้

คะแนน 28-37 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1

คะแนน 38-62 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 2

คะแนน 63-87 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3

4.3 สร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ อำเภอสนาห์ จังหวัดสระบุรี โดยปรับปรุงมาจากการสร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, pp. 35-38)

4.4 นำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และการวัดผลจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้และความเที่ยงตรงตามโครงสร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก มาปรับปรุงคำถามตัวเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาปรับปรุงคำถามตัวเลือก การใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและจัดพิมพ์เป็นชุดแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4.5 นำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก จำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ อำเภอสนาห์ จังหวัดสระบุรีจำนวน 100 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

4.6 นำผลจากการทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ครอนบาคได้ดัดแปลงสูตร KR-20 แล้วเสนอสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) โดยมีสิ่งที่แตกต่างคือ ในสูตร KR-20 จะมี S_{pq} แต่สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาจะเปลี่ยนมาเป็นผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ (S_i^2) แทน และมีข้อตกลงว่าคะแนนของแบบทดสอบแต่ละข้อไม่จำเป็นจะต้องเป็น 1 เมื่อตอบถูก หรือเป็น 0 เมื่อตอบผิด แต่อาจจะเป็น 5 หรือ 10 คะแนนก็ได้ (พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2547, หน้า 248) ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81

4.7 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 มีขั้นตอนในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. จัดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยมีจำนวนกลุ่มละ 35 คน

2. แจ้งให้นักเรียนทราบและทำความเข้าใจกับการเรียนการสอนถึงวิธีการจัดการเรียน บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผล การเรียนในครั้งนี้

3. ดำเนินการสอน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยกำหนดให้

3.1 กลุ่มทดลองที่ 1 สอนตามวิธีสอนแบบโครลิกขา

3.2 กลุ่มทดลองที่ 2 สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

4. ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกัน และระยะเวลาเท่ากันในการวิจัยคือ เรื่องเบญจศีลใช้เวลา 6 คาบ รวมเป็น 12 คาบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์

5. หลังจากเสร็จสิ้นการทำตามที่กำหนดไว้แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Pos-test) กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล และแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันทั้งสองกลุ่ม

6. นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล มาตรวจให้คะแนน โดยหากตอบถูกให้ 1 คะแนนและหากตอบผิดหรือไม่ตอบเลยหรือตอบมากกว่า 1 ข้อ ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

7. นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบวัดการใช้เหตุผลเชิงจรรยาบรรณ มาตรวจให้คะแนน โดยถ้าอยู่ในขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ถ้าอยู่ในขั้นที่ 2 ได้ 2 คะแนน ถ้าอยู่ในขั้นที่ 3 ได้ 3 คะแนน แต่ละข้อมีคะแนนอยู่ระหว่าง 1-3 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ โดยใช้สถิติ t-test

1.2 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจรรยาบรรณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ โดยใช้สถิติ t-test

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย(Mean)คำนวณจากสูตร(พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547, หน้า 267) มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2.1.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) คำนวณจากสูตร (วาโร พึงสวัสดิ์, 2545, หน้า 97) มีสูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$(\sum x^2)$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.1.3 หาค่าร้อยละ (%) คำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 261)

มีสูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนทั้งหมด}} \times 100$$

2.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แบบปรนัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยคำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 242) มีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan, 1952, pp. 3-32) มีสูตรดังนี้

การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ มีสูตรดังนี้

$$r = \frac{\text{จำนวนตอบถูกกลุ่มสูง} - \text{จำนวนตอบถูกกลุ่มต่ำ}}{\text{จำนวนผู้ตอบกลุ่มสูง (หรือกลุ่มต่ำ)}}$$

การวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ มีสูตรดังนี้

$$P = \frac{\text{ผลรวมของผู้ตอบถูกทั้งสองกลุ่ม}}{\text{จำนวนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม}}$$

2.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา คำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : K-R 20) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 247) มีสูตรดังนี้

$$r_u = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	r_u	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1-p$)

2.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2547, หน้า 248) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและการใช้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คำนวณโดยใช้สูตร t-test (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 150-152) มีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left[\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right] \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
n_1	แทน	จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่ 1
n_2	แทน	จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียน
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard - Deviation)
$\bar{X}\%$	แทน	ค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ย
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution
p	แทน	ค่านัยสำคัญจากการคำนวณค่า t-test
กลุ่มทดลองที่ 1 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโครสิกขา		
กลุ่มทดลองที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ		

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโครสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ
- ตอนที่ 2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโครสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบโครสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ รายละเอียดดังตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง
เบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง

วิธีสอน	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X} \%$
แบบไตรสิกขา	35	21.86	3.08	72.87
แบบโยนิโสมนสิการ	35	21.26	3.20	70.87

จากตาราง 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง
เบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.87 ซึ่งสูงกว่า
ค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโส
มนสิการที่มีค่าเท่ากับ 70.87

ตาราง 5 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง
เบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง

วิธีสอน	$\bar{X}$	S.D.	t – test	P-value
แบบไตรสิกขา	21.86	3.08	.799	.213
แบบโยนิโสมนสิการ	21.26	3.20		

จากตาราง 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการไม่แตกต่างกันซึ่งผล
การวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ 1

ตอนที่ 2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล
ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ รายละเอียดดังตาราง 5 และตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง

วิธีสอน	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X} \%$	แปลความ
แบบไตรสิกขา	35	56.74	3.48	75.65	ขั้นที่ 2
แบบโยนิโสมนสิการ	35	59.20	3.97	78.93	ขั้นที่ 2

จากตาราง 6 พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.20 และค่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าเท่ากับ 56.74 ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 (ขั้นการแสวงหาราวงวัลหรือได้สิ่งแลกเปลี่ยน)

ตาราง 7 ผลการทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง

วิธีสอน	$\bar{X}$	S.D.	t – test	P-value
แบบไตรสิกขา	56.74	3.48		
แบบโยนิโสมนสิการ	59.20	3.97	2.753	.004

จากตาราง 7 พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ 2

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนและผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขา
2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 มีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล และแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างขึ้น
2. เตรียมความพร้อมนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มก่อนที่จะเริ่มทำการทดลอง
3. ดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองที่ 1 สอนแบบไตรสิกขา ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 สอนแบบโยนิโสมนสิการโดยใช้เนื้อหาเดียวกันเรื่องเบญจศีล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 6 คาบ รวมเป็น 12 คาบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์
4. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีลและให้นักเรียนทำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้ง 2 กลุ่ม รวม 2 ฉบับ

5. ตรวจสอบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ คำนวณหาค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์ตามสมมติฐาน และใช้ค่าสถิติดังนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย(Mean)ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ค่าร้อยละ (%)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล ระหว่างนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา และนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง โดยใช้ t-test
3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนเรื่องเบญจศีล ระหว่างนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา และนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ หลังการทดลอง โดยใช้ t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการไม่แตกต่างกัน
2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีลที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าแบบไตรสิกขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจาก พุทธวิธีการสอนเป็นการสอนของพระพุทธเจ้าที่เน้นทั้งด้าน พระปริยัติ คือ คำสั่งสอนซึ่งจะต้องเล่าเรียน (ทฤษฎี) ได้แก่ พระธรรมวินัย พุทธพจน์ ด้านปฏิบัติ คือ จะต้องลงมือประพฤติปฏิบัติ ผูกฝนนอบรม นำเอาทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของตน และด้านปฏิเวธ คือ ชี้ให้เห็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี จึงเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนเป็นผู้ลงมือศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดปัญญา และใช้ปัญญาความคืดอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546, บทคัดย่อ) การศึกษาทางการเรียนและการประพฤติตนตามคุณธรรมใน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขาพบว่า นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบไตรสิกขา มีการประพฤติดนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการประพฤติดนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และนักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบไตรสิกขา มีการประพฤติดนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบโยนิโสมนสิการไม่แตกต่างกัน

การสอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขาซึ่งผู้วิจัยใช้ในการทดลองกลุ่มทดลองที่ 1 เป็นการสอนที่เน้น ด้านศีล สมาธิ และปัญญา โดยเริ่มตั้งแต่ในชั้น ศีลสิกขา คือ การประพฤติดนตามศีลสำรวมกาย วาจาให้เกิดความมีระเบียบวินัย ในชั้นสมาธิสิกขา เป็นการฝึกให้มีสติ จิตมีความตั้งมั่น สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน มีระเบียบการคิด ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดความตั้งใจเรียน โดยในชั้นนี้ผู้วิจัยฝึกสมาธิแบบอานาปานสติให้กับนักเรียนก่อนการสอน โดยแบ่งการฝึกสมาธิ เป็น 2 ชั้น คือ ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยโดยการสวดมนต์ และหลังสวดมนต์เสร็จให้นั่งสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้า “พุท” กำหนดลมหายใจออก “โธ” และเมื่อจิตเป็นสมาธิ สมาธินั้นจะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของคุณสมบัติทุกอย่างของจิตใจ และทำให้จิตเหมาะแก่การใช้งานทั้งมีกำลัง เข้มแข็ง มั่นคง สงบสุข และผ่องใส โดยเฉพาะเอื้อต่อปัญญา พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2545, หน้า 57) และใน ชั้นปัญญา เป็นชั้นพิจารณาสภาพปัญหานั้นจนเกิดความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งกระบวนการของไตรสิกขานี้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่องเป็นเหตุเป็นผลกันและกันตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธเจ้าตรัสว่า เมื่อเจริญศีลภาวนาแล้ว สมาธิจะมีผลมากมีอานิสงส์มาก เมื่อเจริญสมาธิภาวนาแล้ว ปัญญาจะมีผลมากมีอานิสงส์มาก เมื่อเจริญปัญญาภาวนาแล้วจิตย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยชอบ พระราชวรมุนี ประยูรธมมจิตโต(2543, หน้า 23)

ส่วนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดปัญญาด้วยปัจจัยสำคัญ 2 อย่าง คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งปัจจัยภายนอกคือ ปรโตโมสะ หมายถึง การเรียนพระสูตรและศาสตร์ต่างๆ จากครู และแหล่งข้อมูลนอกตัว ด้วยการที่ครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญ วันชัย พงษา (2544, หน้า 33) กล่าวว่า การสอนแบบนิโสมนสิการ ครูเป็นคนสำคัญที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และวิธีสอนให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้และได้ฝึกฝนวิธีการคิดโดยแยบคาย นำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2526, หน้า 2) กล่าวถึงบทบาทของ

ครูที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาด้วยการมีบุคลิกภาพที่ดี มีความเมตตาและปรารถนาดีอันเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ทุกคน ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นเสมือนแหล่งการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายใน คือ โยนิโสมนสิการ เป็นการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการฝึกทักษะในการแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ฝึกนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2 ให้คิดแบบโยนิโสมนสิการ ก่อนเริ่มการสอนสาระการเรียนรู้ด้วยการอธิบายวิธีคิดและทำแบบฝึกหัดประกอบวิธีคิดนั้นๆ ทำให้นักเรียนนำวิธีการคิดไปใช้ในการเรียนรู้สาระนั้นๆ นั่นคือ การที่นักเรียนได้กระทำซ้ำๆ บ่อยๆ ในการใช้วิธีคิด จากการเรียนสาระการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีความคล่องแคล่วในขั้นตอนของการคิดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาของ ธอร์นไดค์ (Edward Thorndike) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีเมื่อมีการฝึกฝน (อารี พันธุ์ณี, 2540, หน้า 124)

จากเหตุผลดังกล่าวสนับสนุนได้ว่า การสอนทั้ง 2 วิธีต่างมีวิธีปฏิบัติที่กำหนดให้นักเรียนเกิดปัญญาเป็นตัวกำกับในการแสวงหาความรู้ โดยการสอนแบบไตรสิกขานั้นเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการควบคุมตนเอง ทำจิตให้สงบเพื่อให้เกิดปัญญา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่เรียนอย่างแจ่มแจ้งโดยการใช้ปัญญาคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ส่วนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกัลยาณมิตรและการจัดระบบการคิด

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มนักเรียน ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก การสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีการสอนที่ประยุกต์มาจากวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ โดยมีลักษณะบูรณาการวิธีคิดที่หลากหลาย คือวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก และวิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยปลุกเร้าคุณธรรมหรือคิดในทางบวก ทำให้นักเรียนมีรูปแบบการคิดที่ชัดเจน บางวิธีได้แสดงขั้นตอนการคิดแต่ละขั้นตอนทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดในแต่ละสถานการณ์ ส่วนการสอนแบบไตรสิกขานักเรียนมีรูปแบบการคิดแบบเดียว และปัญญาคงต้องใช้การปฏิบัติขั้นศีล และสมาธิก่อน ทำให้รูปแบบการคิดไม่หลากหลายเหมือนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการใช้เนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการคิดหลายวิธีในขั้นตอนการสอน ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนการคิด ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสอนดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การเสนอปัญหาโดยให้นักเรียนศึกษาปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่าง จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน จากข่าวที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอน

ขั้นตอนที่สอง คือ การรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงความรู้และหลักการจากใบความรู้

ขั้นตอนที่สาม คือ การเปรียบเทียบและประเมินค่าจากกรณีตัวอย่างคิดหาเหตุผลถึงข้อดี ข้อเสียและแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่สี่ คือ การเลือกและตัดสินใจปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ร่วมกันหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหา ให้นักเรียนร่วมกันคิด เปรียบเทียบผลดีและผลเสียของแนวทางที่จะเลือกปฏิบัติแต่ละแนวทางและนักเรียนสามารถร่วมกันสรุปแนวทางที่จะเลือกปฏิบัติในการแก้ปัญหาแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายพิน มีสุข (2546, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี แก้วเงิน (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรม สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน (2543, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้ชุดฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของปราณี สมสกุล (2538, หน้า 126) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจหลังการสอนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากเหตุผลดังกล่าวสนับสนุนได้ว่า การสอนแบบโยนิโสมนสิการ เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกัลยาณมิตรและการจัดระบบการคิดแบบบูรณาการวิธีคิดที่หลากหลายทำให้นักเรียนมีรูปแบบการคิดที่ชัดเจนแสดงขั้นตอนการคิดแต่ละขั้นตอนทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดในแต่ละสถานการณ์และสามารถร่วมกันสรุปแนวทางที่จะเลือกปฏิบัติในการแก้ปัญหาแต่ละสถานการณ์ได้ จึงทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าการสอนแบบไตรสิกขา

3. ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 วิธี ไม่แตกต่างกันและมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 70 คะแนน ขึ้นไป ซึ่งผลการสอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.87 คะแนน ผลการสอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.87 คะแนน โดยที่ทั้ง 2 วิธีต่างมีวิธีปฏิบัติที่กำหนดให้นักเรียนเกิดปัญญเป็นตัวกำกับในการแสวงหาความรู้ โดยการสอนแบบไตรสิกขานั้นเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการควบคุมตนเอง ทำจิตให้สงบเพื่อให้เกิดปัญญา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่เรียนอย่างแจ่มแจ้งโดยการใช้ปัญญาคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ส่วนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกัลยาณมิตรและการจัดระบบการคิด สาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการสอนคือ หลักธรรมในทางพระพุทธ

ศาสนาเรื่องเบญจศีล ที่เน้นสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นคนมีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติชอบ ด้วยการให้รู้จักควบคุมยับยั้งใจตนเองการมีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเอื้ออาทรในสังคม ซึ่งจากสาระการเรียนรู้และกรณีตัวอย่างเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเข้าใจหลักความเป็นจริงในชีวิตตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ และทำความเข้าใจอย่างมีเหตุผล นำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนในด้านการพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ การรู้จักประมาณตนได้ สอดคล้องกับวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและการสอนแบบไตรสิกขา

4. ผลการวิจัยพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.20 ซึ่งสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าเท่ากับ 56.74 ซึ่งคะแนนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 ตามทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งอยู่ในขั้นของการใช้หลักการแสวงหาราวงวัลและการแลกเปลี่ยน โคลเบอร์กได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์ และการเขียนตอบ โคลเบอร์กได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง สรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ และพัฒนาการทางสติปัญญา โดยกำหนดระดับคะแนนขั้นที่ 2 ซึ่งอยู่ในขั้นของการใช้หลักการแสวงหาราวงวัลและการแลกเปลี่ยนช่วงอายุ 7-10 มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ระหว่าง 38-62 คะแนน และสามารถที่จะพัฒนาไปถึงขั้นที่ 3 ซึ่งอยู่ในขั้นการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ คล้อยตามผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ช่วงอายุของเด็กระหว่าง 10-13 ปี มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ระหว่าง 63-87 คะแนน โดยอาจต้องเพิ่มเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มากกว่านี้ โคลเบอร์กกำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างว่า ในระดับอายุนี้อาศัยเหตุผลมีลักษณะแบบใด แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่ามีการรับรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่า การแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่าโดยทั่วไปบุคคลจะมีพัฒนาการ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 ไปถึงขั้นที่ 6 และการพัฒนานี้จะไม่ข้ามขั้นแต่จะพัฒนาตามลำดับขั้นหมายความว่า บุคคลที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 2 ต้องพัฒนาขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากขั้นที่ 2,3,4,5 และ 6 ไปตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นๆ ได้ผ่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ต่ำกว่ามาแล้ว รวมทั้งการได้รับประสบการณ์จากสังคม จากการเรียนรู้จึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของการใช้เหตุผล (ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ 2545, หน้า 19-25) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นกระบวนการคิดการตัดสินใจในการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการใช้สติปัญญาและใช้พื้นฐานของจิตใต้สำนึกประกอบกับพื้นฐานของชีวิตที่ได้รับการศึกษาอบรมและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมมาช่วยในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีควรกระทำ หรือสิ่งใดไม่ดีไม่ควรกระทำ การพัฒนาจริยธรรมควรเริ่มจากการให้นักเรียนเกิดความคิดใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นอันดับ

แรก กิจกรรมในการพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมคือการเสนอปัญหาให้นักเรียนได้คิดร่วมกัน และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา การพัฒนาจะเป็นไปตามลำดับขั้นจะไม่มีการข้ามขั้นซึ่งจะพัฒนาจากขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูงกว่าและพอใจที่จะคิดถึงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ไปหนึ่งขั้น

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของวิธีสอนแบบไตรสิกขาและแบบโยนิโสมนสิการ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้แบบทดสอบ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงการวัดความรู้ ความเข้าใจในระดับหนึ่ง ตามหลักพระพุทธศาสนาเทียบได้ว่า เป็นความรู้ในขั้น ปริยัติ(เรียนทฤษฎีที่ผู้อื่นค้นคว้าไว้)ยังไม่ใช้แบบทดสอบที่วัดไปถึงขั้นปฏิบัติ (การกระทำตามทฤษฎี) ของผู้เรียน ฉะนั้นผู้สอนควรจะใช้การสังเกตและเน้นการฝึกปฏิบัติตนของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบไตรสิกขาทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และวิธีสอนทั้ง 2 วิธีช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ช่วยสร้างเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียน ทำให้เกิดปัญญารู้จักหาทางแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงควรนำวิธีสอนทั้ง 2 วิธีไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และช่วยสร้างเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียน

1.2 การสอนแบบไตรสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การอภิปรายเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการฝึกการอยู่ร่วมแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญด้านหนึ่ง ที่ควรเน้นในการเรียนการสอนทุกวิชา

1.3 เพื่อส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการสอนในระดับประถมศึกษา ควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ในวิชาพระพุทธศาสนา ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

1.4 ครูผู้สอน ผู้บริหาร นักการศึกษา ควรจะสนับสนุนให้มีการเขียนแผนการสอนด้วยรูปแบบวิธีสอนแบบไตรสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับครูผู้สอนในการเลือกนวัตกรรมการสอนให้เหมาะสมกับชั้นเรียนได้มากยิ่งขึ้น

1.5 การสอนแบบไตรสิกขาและการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นพุทธวิธีสอนที่สามารถพัฒนานักเรียนด้านปัญญา และการประพฤติปฏิบัติตนได้ ควรได้รับการส่งเสริมให้มีการนำไปใช้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

1.6 ผลการวิจัยที่พบว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 2 วิธีคือ วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบไตรสิกขานักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นระยะของเด็กอายุ 7-10 ปี ดังนั้นหากจะยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนให้ถึงชั้นที่ 3 ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้มากกว่านี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยโดยนำวิธีการสอนแบบไตรสิกขากับแบบโยนิโสมนสิการ ไปใช้ในการสอนหลักธรรมรายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับช่วงชั้นอื่นๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการทำวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดูบ้าง

2.3 การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มระยะเวลาในการวัดการเรียนการสอนให้มากกว่านี้ และควรวัดผลการจัดการเรียนก่อนเรียน และวัดหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของการจัดการเรียนรู้ด้วย เพื่อยืนยันว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นเกิดตามวิธีสอนหรือไม่

2.4 การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 1-3 ตามกฎเกณฑ์ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทำวิจัยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ครบทั้ง 6 ชั้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment). พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). คู่มือการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2539, มกราคม-มีนาคม). การสอนแนวโยนีโซมนสิการ : กิจกรรมแบบฝึกหัดและคุณธรรม. วารสารครุศาสตร์, 24(3), 23-24.
- ไชศรี พานิกุล. (2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขา กับแบบธรรมสากัจฉา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. สำนักงาน. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- จิราพร แสงนิรันดร์. (2543). ผลการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเลี้ยงดูแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน. (2543). ผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนีโซมนสิการที่มีต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดท่ากฤษณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉกาจ ช่วยโต, และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2533). ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวกับการบวชในพุทธศาสนาของชาวไทยในภาคใต้. รายงานการวิจัยฉบับที่ 43. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ฉลอง จระะ. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2520). จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดนัย ไชโยธา. (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสน์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2522). **การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

_____. (2524). **จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย**
รายงานการวิจัย. ฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

คุชฎี สัตถวรางค์. (2524). **การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและแบบธรรมสาส์กจำ**
ในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ทองม้วน ดาฐ. (2548). **การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีและ**
พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

ณัฐวรรณ เทพพิทักษ์. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม**
พฤติกรรมจริยธรรมและความเครียดในการทำงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นัตตา ธรรมวงศ์ผล. (2542). **ผลของการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโส**
มนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 0412
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์
อุปถัมภ์). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นภมณฑล ลิ้มหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิมย์. (2545). **แนวทางการจัดการศึกษา**
พระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นงเยาว์ แวงเพ็ญแข. (2545). **การเสริมพลังจิตใจ จริยธรรม และวินัยสำหรับเด็กและ**
เยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

น้อย พงษ์สนิท. (2520). **จริยศาสตร์. เชียงใหม่ : โครงการตำรามนุษยศาสตร์.**
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.**

- บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. (2536). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมด้าน ความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้าน
พรายกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2528). เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ นีกโคกรัง. (2549). แผนกลยุทธ์ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ฉบับที่ 1.
โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี.
- ประสาร ทองภักดี. (2513). พุทธวิธีสอน. กรุงเทพฯ : อักษรสาส์น.
- ประณีต จันทรขันธ์. (2542). ผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนา
และทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประนอม โสภิพันธ์. (2546). การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้าน
ไทยวิทยาคม อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา วิโยธา. (2546). การพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โดยใช้โครงการพัฒนาจิต ในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงาน
การประถมศึกษา อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญดา ชัยชนะ. (2538). “การวิจัยหาประสิทธิภาพชุดการสอน เรื่อง “หลักธรรมในพระ
พุทธ” รายวิชา ส 019 พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภัทรญาณ
วิทยาจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปราณี สมสกุล. (2538). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา การใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน
โดยการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. (2535). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.

_____. (2538). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

_____. (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2544). พุทธวิธีในการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมิก.

_____. (2545). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.

พระราชวรมณี ประยุทธ์ปยุตโต. (2530). เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

_____. (2543). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมณี ประยูร ฐมจีตโต. (2541). ขอบฟ้าแห่งความรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2543). กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.

พระเทพเวที ประยุทธ์ปยุตโต. (2537). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.

พระมหาสมควร ฐัมมะธีโร. (2543). บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรม แก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดพระหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระศรีวิสุทธิกวี. (2526). พุทธจิตวิทยา. ในจิตวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ เล่ม 2 ภาค 2 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.

พรณี บุญประกอบ. (2544). EQ อีคิวในแนวทางพุทธศาสนา. วารสารยาสมาคมร้านขายยา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

พิชิต ฤทธิจิรบุญ. (2547). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิลส์.

- พิไลพร ไชยพูล. (2544). การพัฒนาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่องความมีวินัยตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนโส สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอกวนเหียง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญรุ่ง ปานใหม่. (2544). ไตรสิกขา รากแก้วแห่งคุณค่าในยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สยามจารย์.
- เพ็ญศรี นวลมาก. (2543). ผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การใช้เหตุผลและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มาลินี แก้วเงิน. (2543). ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เรื่อง หลักธรรม ในราย วิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ. (2545). การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. รายงานการวิจัย.
- ระวี ภาวิไล. (2530). คุณค่าใหม่ทางจริยธรรมสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วันชัย พงษา. (2544). จัดการเรียนการสอนอย่างไร ทำให้เด็กมีปัญหา. ด.ท่าวัง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์เม็ดทราย
- วรภัทร ภูเจริญ. (2543). การบริหารการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.ว.ท.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2545). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สายพิน มีสุข. (2546). ผลของการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2539). หน่วยที่ 8 การพัฒนาจริยธรรม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
เอกสารชุดวิชาจริยศึกษา. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.

สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์.(2546). การศึกษาทางการเรียนและการประพฤติดนตามคุณธรรม
ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1
ที่เรียนหลักสูตรในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอน
แบบไตรสิกขา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2513). “พุทธวิธีสอน” เอกสารการประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนา
กับการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา. กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2526). คำบรรยายเรื่องระบบการสอนตามแนวพุทธวิธี. ในการอบรม
ครูจริยศึกษาและนิสิตปริญญาโทชั้นบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

_____. (2528). คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริม
เอกลักษณ์ของชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ

_____. (2531). คิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

_____. (2533). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

_____. (2542).การพัฒนาการเรียนรู้อตามแนวพุทธศาสตร์. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

สุจิตรา ปัทมธนิษฐ์. (2538). ชุดการสอนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความรับผิดชอบและ
การ มีวินัยวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่๖.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โสภิต แจ้งอรุณ. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนโดย
วิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สถาบันราชภัฏสงขลา.

แสงนภา ภักดีศิริพงษ์. (2548). การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน.(2539). การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย พระพุทธศาสนาและวิชาจริยศึกษา.

พิมพ์ครั้งที่ 2. (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ:

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน.(2536). การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาจริยศึกษา. กรุงเทพมหานคร.

_____. (2542). พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.

_____. (2545). แผนการศึกษาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559). ม.ป.พ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.

_____. (2545).แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2549).กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.

ลำลี รักสุทธิ และคณะ. (2547). แผนจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) สาระที่ 1 พุทธศาสนา.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

อารี พันธุ์ณี. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดันอ้อแกรมมี.

อาลัย พรหมชนะ. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และทักษะการคิดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยวิธีสอน ตามแนวโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Beebe, Carol A.(1998). **Teacher behaviors contributing to the development of community environment in diverse secondary classrooms: Implications for moral development.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract. Ed.D. Loyola University Chicago. AAT 9955129. [online] Available : <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/9955129>. [2006, May 10]

Cole, David Akinola.(1999). **An analysis of the perceptions of the role of high school assistant principal for discipline and supervision in Georgia public schools.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract. Ed.D. University of Georgia. AAT9949462.[online] Available :<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/9949462>. [2006, May 5]

Cranley, Mary Elizabeth,(2003). Tessaban School: **The moral life of a Thai primary school.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract. Ph.D. State University of New York at Buffalo. AAT3089199.[online] Available :<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3089199>. [2006, May 1]

Chang, Fon -Yean.(1993). **The development of a test of teachers' moral reasoning.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract. Ph.D.

- University of Minnesota. AAT9401587.[online] Available :<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/9401587>. [2006, May 2]
- Chalmers, R., ed.(1960). **Majjhimanikaya**. Vol. 1. London, The Pali Text Society.
- Fan, Chung –Tah.(1952). **Item Analysis Table**. New Jersey: Education Testing Service Princeton.
- Friesen -Ford, Cynthia Norine.(1995). **Survey of parental attitudes and opinions concerning student discipline in Saskatchewan elementary schools**. UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract.MA.. The University of Regina . MM14517.[online] Available :<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/14517>. [2006, April 5]
- Friesen, Shirley Anne Ruth.(1996). **Moral development in young offenders: The effect of cognitive distortions on consistency of moral judgements**. UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract.MA.Carleton University (Canada) MM19428.[online] Available :<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/19428>. [2006, April 10]
- Gorzycki, Mary (Meg) Elizabeth.(2003). **Moral development, Cold War pedagogy, and Catholic secondary education**. UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract .Ed.D. University of San Francisco. ATT3083912.[online] Available:<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3083912>. [2006, April 10]
- Kohlberg ,Lawrence. (1976). **Moral Stages and Moralization : The cognitive Developmental and behavior**. New York : Rinehart and Winston.
- _____. Norma Haan and Jonas. Langer.(1976,December).Family Patterns of Moral Reasoning. **Child Development**.Vol. 47, No. 4, pp. 1204 -1205.
- Larson, Vernon C, Jr.(2003). **Student perceptions of moral development at three liberal arts institutions**. UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract .Ph.D. Kansas State University ATT3090369.[online] Available:<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3090369>. [2006, April 16]
- Meyer, Cheryl Sydel.(2001). **Care-based moral reasoning of early adolescents: Its relationship with sex differences, feminine gender role identity, and teacher-perceived cooperation**. UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract .Ph.D. University of California ,Santa Barbara. ATT3024433.[online] Available:<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3024433>. [2006, April 17]

- Porco, Barbara Marie.(2003). **Factors affecting the cognitive moral development of undergraduate accounting students: Ethics education, internships, volunteerism, and Beta Alpha Psi.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract .Ph.D. Fordham University ATT3084893.[online]
Available:<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3084893>. [2006, April 20]
- Wells, Malinda Jane.(1998). **Teacher educators' conceptions of the responsibility of teachers as moral educators.** UMI Proquest digital dissertations full citation and abstract .Ed.D. Boston University ATT9818713.[online]
Available:<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/9818713>. [2006, April 21]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่องเบญจศีล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แบบไตรสิกขาและแบบโยนิโสมนสิการ**

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องเบญจศีล

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

สาระสำคัญ

เบญจศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการละเว้นจากการทำความชั่ว 5 ประการ เป็นหลักพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไปในการทำความดี ละเว้นความชั่ว

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
3. บอกโทษของการประพฤติดเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อเบญจศีลหรือศีล 5 ได้

สาระการเรียนรู้

เบญจศีลหรือศีล 5

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

ครูเล่ากรณีตัวอย่างผู้ประพฤติดเบญจศีลหรือศีล 5 และผลกรรมที่ได้รับจากการกระทำ เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ ให้นักเรียนฟัง

2. ขั้นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจา โดยการจัดทำพิธี จตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ไม่เกร็งตัว หลับตากำหนดลมหายใจ เข้า - ออกหรือเฝ้าดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก สักตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องเบญจศีลหรือศีล 5

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของคำว่าศีลและเบญจศีล
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการรักษาศีลจะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักเบญจศีลหรือศีล 5 นำมาซึ่งความสุขความเจริญของสังคมชุมชน และประเทศชาติ

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถาม
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ
3. ใบความรู้เรื่องเบญจศีล
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่อง เบญจศีลหรือศีล 5

1. อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
3. ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
4. อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องเบญจศีล

1. ความหมายเบญจศีลหรือศีล 5

เบญจศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติในการเว้นความชั่ว ประพฤติความดี ประพฤติถูกต้อง ไม่ทำให้อันตรายและผู้อื่นเดือดร้อน มี 5 ประการ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2. ประโยชน์การรักษาเบญจศีลหรือศีล 5

1. ไม่ต้องประสบความเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต
2. ย่อมประสบความสำเร็จในการทำมาหากิน
3. ชื่อเสียงเกียรติยศของผู้มีศีลย่อมแพร่หลายไปในหมู่มนุษย์ (หมู่มนุษย์)
4. เป็นผู้อาจ ไม่เอะใจ เมื่อเข้าไปในหมู่ของผู้มีศีล
5. เป็นผู้ไม่หลง คือ ก่อนตายมีสติ ตายไปอย่างสงบ ไม่ตื่นตระหนก

3. โทษการประพฤติดเบญจศีลหรือศีล 5

1. ประสบความเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต
2. ไม่ประสบความสำเร็จในการทำมาหากิน
3. เป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ ไม่ให้ความไว้วางใจ
4. ไม่เป็นผู้อาจ เมื่อเข้าไปในหมู่ของผู้มีศีล
5. เป็นผู้หลง คือ ก่อนตายไม่มีสติ ตายไปอย่างไม่สงบตื่นตระหนก

4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดเบญจศีลหรือศีล 5

การรักษาศีลห้า นั้น มีความมุ่งหมายก็คือ ให้รักษาตนเองไว้ไม่ให้เสียหาย และยังผลพลอยได้อีกมากทั้งทางครอบครัว ทางสังคม ประเทศชาติ และเป็นพื้นฐานให้ตนเองบำเพ็ญสมาธิ ปัญญา จนถึงได้มรรคผล นิพพาน ฟังทราบว่าคนไม่มีศีล ย่อมไม่อาจบำเพ็ญสมาธิ ปัญญาให้ได้ผลเต็มที่เลย

ทางศาสนาซึ่งจุดสำคัญที่จะต้องสร้างพื้นฐานไว้ให้มั่นคงเป็นพิเศษ 5 จุด เป็นการปิดช่องทางที่ตัวเองจะเสีย 5 ทางด้วยกัน และวิธีว่านี้ ก็คือ การรักษาศีล 5 ข้อ

- ศีลข้อที่ 1 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความโหดร้าย
- ศีลข้อที่ 2 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมัวัว
- ศีลข้อที่ 3 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความใจเร็ว
- ศีลข้อที่ 4 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะขี้ปิด
- ศีลข้อที่ 5 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความขาดสติ

ใบงานที่ 1

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.ประธาน
 2.เลขานุการ
 3.ผู้รายงาน
 4.สมาชิก
 5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
 ข้องสี่เหลี่ยม

เบญจศีล

ความหมายของเบญจศีลหรือศีล 5

ประโยชน์ของเบญจศีลหรือศีล 5

โทษของผู้ประพฤติดเบญจศีลหรือศีล 5

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อเบญจศีลหรือศีล 5

กรณีตัวอย่าง

เรื่องหญิงสองร่างนางสองชาติ

นายปุ่น นางสาวอิง เป็นชาวอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ นายปุ่นมีฐานะร่ำรวยเคยบวชมาแล้ว 1-2 พรรษา เป็นคนจิตใจเป็นมหากุศล สวดมนต์ไหว้พระตลอด แต่นางสาวอิงใจบาปหยาบช้า สวดมนต์ไม่เป็น อ่านหนังสือไม่ออก จิตใจเป็นอกุศลมีนิสัยชอบลักขโมยอยู่เสมอ สองสามีภรรยาอยู่บ้านทรงไทย 2 หลังฝาแฝดและเรือนหออีกหลังหนึ่งประกอบอาชีพทำนา

อยู่มาวันหนึ่งนางสาวอิงไปช่วยงานบวชนาคหลานตาปุ่นและได้ขโมยสร้อยทองของเขา มา แล้วไปโทษหลานตาปุ่นที่ยากจนกว่าเป็นคนขโมย จึงถูกลงโทษโดนตีจนหัวแตก โดยไม่มีใครรู้ว่านางสาวอิงเป็นคนขโมย เมื่อถึงฤดูเกี่ยวข้าว นางสาวอิงก็คุมคนงาน 5 คน ซึ่งเป็นคนอีสานไปทำงาน นางก็ให้ลูกจ้างไปขโมยข้าวในนาคนอื่นมาใส่นาจของตน แต่ไม่มีใครจับได้ เพราะความที่นางเป็นคนรวยออกทุนให้คนอื่นทำ นางสาวอิงมีทอง 2 เส้น สายสะพายสายหนึ่งเส้นละ 8 บาท ปีนั้นนางสาวอิงกำลังตั้งครรภ์ เมื่อเกี่ยวข้าวแล้ว แยกเอาทองไปฝังในโรงนาโดยไม่ให้ใครรู้ เพราะกลัวขโมย ต่อมาก็คลอดลูกตายทั้งกลม และไปเกิดในนรก 100 ปี เวลาถึงวันโกน วันพระมีพระมาลัยมาโปรดสั่งสอนให้สวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็นและเทศน์เรื่องกรรมในโลกของนรกนั้น ในภพนั้นได้สวดมนต์ไหว้พระ เจริญวิปัสสนากรรมฐานด้วย นางสาวอิงจึงสวดมนต์ได้หมด

ฝ่ายตาปุ่นอยู่ในภพมนุษย์ เมื่อนวดข้าวแล้วก็แบ่งขายส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเอาไปก่อเจดีย์ข้าวเปลือก อุทิศส่วนกุศลให้นางสาวอิง บุญกุศลที่นางสาวอิงสวดมนต์ไหว้พระในเมืองนรกและได้รับส่วนกุศลจากตาปุ่นอุทิศให้ จึงได้รับอภัยโทษ 20 ปี เหลืออีก 80 ปี ต่อมาตาปุ่นก็เอาเรือนหอไปสร้างกุฏิถวายวัด เมื่อเสร็จแล้วก็มีงานฉลองมีหมอลำ และหนังดูลง 2 อย่าง ถวายกุฏิเป็นสังฆทานอุทิศแด่พระสงฆ์ และอุทิศส่วนกุศลแก่ภรรยา นางสาวอิงได้อภัยโทษ 20 ปี ต่อมาตาปุ่นได้ออกบวช เจริญวิปัสสนากรรมฐาน 1 พรรษา อุทิศส่วนกุศลให้ภรรยา นางสาวอิงจึงได้รับอภัยโทษ 40 ปี เหลืออีก 20 ปี อภัยโทษไม่ได้เพราะมีโทษลักทองและโยนความผิดไปให้คนอื่นและบาปหนักคือโทษลักข้าวให้อภัยไม่ได้ แต่นางสาวอิงไปอยู่เมืองนรกทำคุณงามความดีมาก เป็นหัวหน้าสวดมนต์วิปัสสนากรรมฐาน จึงได้รับอนุญาตให้กลับเมืองมนุษย์ เพื่อใช้หนี้ จะไม่กลับมาเมืองนรกอีก แต่ต้องสัญญาว่าเมื่อไปเกิดแล้วจะต้องรักษาอุโบสถศีลทุกวันพระและจะต้องไปสร้างกุฏิกรรมฐานด้วยเงิน 1 ชั่ง ไม่เกินไม่ขาดเพื่ออุทิศส่วนกุศล ถ้าไม่ทำอย่างนั้นจะต้องกลับไปเมืองนรก

นางสาวอิงก็มาเกิดใกล้บ้านตาปุ่น ห่างกันประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นลูกตาแป๊ะแก่อายุ 50 ปี อยู่คนละตำบล นางสาวอิงในชาตินี้รูปร่างสวย พออายุได้ 11 ปีก็ระลึกชาติได้ว่าฉันนี้เป็นนางสาวอิง ภรรยาตาปุ่น ตำบลโน้น จึงขอไปอยู่บ้านตาปุ่น แต่พ่อแม่ไม่ยอม

พออายุถึง 15 ปี ก็ให้พ่อพาไปบ้านตาปุ่น ซึ่งขณะนั้นตาปุ่นอายุได้ 78 ปี พ่อไปถึงบ้านตาปุ่น นางก็เล่าเรื่องอดีตชาติให้ฟัง แต่ตาปุ่นก็ไม่เชื่อ นางจึงเล่าเรื่องที่ไปขโมยทองและคลอดลูกตายให้ฟัง นางสาวอิงก็เล่าได้ถูกต้องทุกอย่าง แต่ตาปุ่นก็ยังไม่เชื่อจึงถามหาทองสายสะพายที่

หายไป นางก็พาตาปุ่นไปยังหลุมฝังทองที่นางได้ฝังเอาไว้ เมื่อขุดก็พบทองสองสายจึงเชื่อว่า เป็นนางสออิงจริงในที่สุดก็รับไว้ให้อยู่ที่บ้านและนางสออิงก็ไม่ยอมกลับไปอยู่กับพ่อแม่

หลังจากนางสออิงตายแล้วตาปุ่นก็มีภรรยาใหม่อีกคนอายุ 72 ปี ทั้งสามคนพากันมา สร้างกุฏิกรรมฐานหลังแรกที่วัดอัมพวันหมดเงินไป 80 บาทพอดี ขณะนั้นนางสออิงอายุได้ 16 ปี เมื่อสร้างเสร็จก็กลับไปดูแลตาปุ่นที่บ้าน เพราะตาปุ่นเป็นอัมพาตต้องป้อนข้าวเช็ดตัวให้ นาง สออิงปรนนิบัติตาปุ่นมาอีก 4 ปี อายุครบ 20 ปี เวลาเช้าวันหนึ่งนางสออิงทำอาหารไปถวายพระ ที่วัดพอกลับมาก็เป็นลมล้มฟุบลง และตายเหตุปัจจุบันทันด่วน รวมอายุได้ครบ 20 ปี บริบูรณ์ พอดี

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นได้ว่า หญิง 2 ร่าง นาง 2 ชาติ บาปกรรมหนักหนา อาศัยการสวดมนต์ ไหว้พระจึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์เพื่อใช้หนี้กรรมที่ทำไว้ และนางสออิงถึงแก่ความตายตามสัญญา 20 ปี พอดี แม่สออิงถึงเกรงบาปกรรมจะติดมาเลยสร้างกุฏิกรรมฐาน บอกลูกหลานไว้ด้วยว่า อยากมีปัญญาให้ขัดส้วม รับรองปัญญาดีทุกคน

.....

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาเรียน 6 ชั่วโมง
เรื่องศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า	เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ ให้อภัยและเข้าใจยอมสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 1 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 1 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 1 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 1 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า
กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 1

2. ชี้นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจา โดยการจัดทำพิธี จตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ไม่เกร็งตัว หลับตาคำหนดลมหายใจ เข้า-ออก หรือเฝ้าดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3 -5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามดังต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาไปความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 1

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของศีลข้อที่ 1
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลข้อที่ 1 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 1 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 1 จะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 1 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 1
3. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่อง ศิลข้อที่ 1

เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

1. อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
3. ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
4. อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1

1. ความหมายของศีลข้อที่ 1

ศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการเบียดเบียนชีวิตซึ่งกันและกันเนื่องจากชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกคนรัก ทุกคนหวงแหน แม้สัตว์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน รักชีวิต หวงชีวิต กลัวชีวิตจะต้องตาย ทุกๆชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ทั้งหลาย ต่างดิ้นรนต่อสู้ทุกวิถีทาง เพื่อให้ชีวิตของตนอยู่รอด แคล้วคลาดปลอดภัยอยู่ดีมีความสุข พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติศีล ข้อที่ 1 ด้วยเห็นว่าสัตว์ทั้งหลายรักชีวิตของตนเป็นอันดับ 1 สัตว์ทุกชนิดย่อมมีสิทธิโดยชอบในการมีชีวิตของตนไปจนตาย ผู้ใดทำให้เขาเสียชีวิต ด้วยเจตนา ศีลของผู้นั้นก็ขาด เมื่อเพ่งเจตนาจิตเป็นใหญ่ ในสิกขาบทข้อนี้มีห้าม 3 อย่าง (เว้นการกระทำ) คือ 1. การฆ่า 2. การทำร้ายร่างกาย 3. การทรมาน

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 1

1. สมบูรณ์ด้วยอวัยวะน้อยใหญ่	2. มีร่างกายสมทรง
3. สมบูรณ์ด้วยกำลังกาย	4. มือเท้างาม
5. มีอายุยืน	6. มีรูปโฉมงามสะอาด
7. เป็นผู้อ่อนโยน	8. เป็นผู้มีความสุข

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 1

1. เป็นคนทุพพลภาพ	2. เป็นคนรูปไม่งาม
3. มีกำลังกายอ่อนแอ	4. อายุสั้น และให้ผลติดต่อกันหลายชาติ
5. เป็นคนขี้ขลาด	6. เป็นคนที่ถูกผู้อื่นฆ่า หรือฆ่าตัวเอง
7. มักมีโรคภัยเบียดเบียน	8. ความพินาศเกิดกับบริวาร

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า งดเว้นเบียดเบียนทางร่างกายซึ่งกันและกัน อย่าประหัตประหารซึ่งกันและกัน และก็จงอย่าเช่นฆ่าซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นให้เอาจิตตั้งอยู่ในความเมตตากรุณาทั้งสองประการ ข้อนี้จึงจะส่งผล องค์สมเด็จพระทศพลทรงแสดงว่า จงอย่าฆ่ากันนะ จงอย่าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน แต่ว่าการที่จะไม่ทำอย่างนั้น ต้องเอาจิตใจประกอบไปด้วยเมตตา คือ ความรัก คิดเสียว่าเราเกิดมาเรารักตัวเราเพียงใด คนทั้งหลายก็มีความรักตัวของเขาเพียงนั้น เราไม่ต้องให้ใครมาทำร้ายร่างกายเรา เขาก็ไม่ต้องการไปเช่นฆ่าเขา ทั้งนี้องค์สมเด็จพระบรมศาสดาทรงกล่าวว่า ทั้งคนและสัตว์ในโลก มีความปรารถนาเหมือนกัน เราต่างคนต่างเว้นการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน เว้นการเช่นฆ่าซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างรักกัน ต่างคนต่างสงสารกัน ทุกคนมีความสุขจะหน้ากันเมื่อไร ต่างก็มีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีกำลังใจเบิกบานอย่างมีความสุข

ใบงานที่ 1

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย

1.ประธาน
2.เลขานุการ
3.ผู้รายงาน
4.สมาชิก
5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
ช่องสี่เหลี่ยม

ศิลปะที่ 1

ความหมายของศิลปะที่ 1

ประโยชน์ของศิลปะที่ 1

โทษของผู้ประพฤติดังศิลปะที่ 1

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศิลปะที่ 1

กรณีตัวอย่าง

เรื่องครูจู้

จากเหตุการณ์สดดชาวบ้านกุจิงรีอปะ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ถูกปลุกระดมให้จับตัว น.ส. จูหฺลิ่ง ปงกันมุล หรือครูจู้ อายุ 23 ปี และน.ส.ศิรินาถ ถาวรสุข อายุ 22 ปี ผู้ช่วยครูโรงเรียน บ้านกุจิงรีอปะ ไปกักขังไว้ที่อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้มัสยิดประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัว ประกันแลกกับการปล่อยตัว 2 ผู้ต้องหาแกนนำกลุ่ม อาร์.เค.เค. แต่ปรากฏว่าครูสาวทั้งสองถูก กลุ่มแนวร่วมรวมทำร้ายร่างกายจนสลบเหมือด โดย น.ส.จูหฺลิ่งมีอาการสาหัสเป็นตายเท่ากัน

แผนกชีวิตทำร้ายครูสาว พล.ท.องค์กร เปิดเผยว่าในวันเกิดเหตุวันที่ 19 พ.ค. ทราบว่า กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครองซึ่งดูแลพื้นที่บ้านกุจิงรีอปะ ได้พบชายต้องสงสัย มาจากพื้นที่อื่นจำนวน 2 คน จึงได้ทำการตรวจค้นที่บ้านพัก ซึ่งในระหว่างการตรวจค้นเจ้าหน้าที่ พบอาวุธปืนขนาด 11 มม. พร้อมเครื่องกระสุนจำนวนหนึ่ง จึงได้ควบคุมตัวไปตรวจสอบ โดย ภายหลังทราบว่าทั้งคู่เป็นผู้ต้องหาตามหมายจับและยังเป็นแกนนำกลุ่มติดอาวุธ อาร์.เค.เค.จาก นั้นเวลาประมาณ 12.30 น. ทราบว่าชาวบ้านจำนวนมากได้เข้าไปควบคุมตัวครูโรงเรียนบ้านกุ จิงรีอปะ คือน.ส.จูหฺลิ่ง อยู่บนอาคาร และน.ส.ศิรินาถ ที่รับประทานกล้วยเดี่ยวอยู่ ท่ามกลางความ ตกตะลึงของบรรดาครูและนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน ก่อนนำครูทั้ง 2 ไปคุมขังไว้ที่ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กเพื่อต่อรองให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา 2 คน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจึงได้ทำการเข้าช่วยเหลือทันที ที่ได้รับทราบเหตุการณ์ แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือดูแลครูทั้ง 2 ท่านได้

ภาพเกี่ยวกับเรื่องข้อ 1

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน

นับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลักเพื่อป้องกันการทำความผิดในทรัพย์สินของกันและกันให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 2 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 2 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 2 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ช้่นนำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 2

2. ช้่นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจาโดยการจัดทำพิธี จตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ไม่เกร็งตัว หลับตากำหนดลมหายใจ เข้า- ออกหรือเฝ้าดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 2

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของศีลข้อที่ 2
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลข้อที่ 2 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 2 จะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว”

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 2 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 2
3. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 2
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 2

เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

-
- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
 - 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
 - 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
 - 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 2

1. ความหมายของศีลข้อที่ 2

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทาเวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า อทินนาทาน อันบุคคลเสพแล้วเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานในเปรตวิสัย วิบากแห่งอทินนาทาอย่างเบาบางที่สุด ย่อมยังความพินาศแห่งโลกะให้เป็นไปแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์มีสมบัติก็ต้องพินาศ

ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของกันและกันโดยหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน การประพฤติดังเช่นนี้ ได้ชื่อว่าประพฤติดุสิตธรรม เป็นบาปเมื่อเพ่งถึงความประพฤติชอบธรรม ในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นเป็นสำคัญ พึงทราบในสิกขาบทนี้ ท่านห้าม 3 ประการ คือ 1.โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร 2. ความเลี้ยงชีพอนุโลมโจรกรรม 3. กิริยาเป็นฉายาโจรกรรม

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2

1. เป็นผู้มั่งคั่งทรัพย์มาก	2. มีข้าวของและอาหารมาก
3. หาบริโภคทรัพย์ได้ไม่สิ้นสุด	4. โภคทรัพย์ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น
5. โภคทรัพย์ที่ได้ไว้แล้วยังยืดยาว	6. หาสิ่งที่ปรารถนาได้รวดเร็ว
7. สมบัติไม่กระจายด้วยภัยต่างๆ	8. หาทรัพย์ได้โดยไม่ถูกแบ่งแยก
9. ได้โลกุตตรทรัพย์ คือนิพพาน	10. อยู่ที่ไหนก็เป็นสุข

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 2

1. เป็นคนด้อยด้วยทรัพย์	2. เป็นคนยากจน
3. เป็นคนอดอยาก	4. ไม่ได้สมบัติที่ตนต้องการ
5. ต้องพินาศในการค้า	6. ทรัพย์พินาศเพราะภัยภิกขิตต่างๆ เช่น อัคคี

ภัย วาตภัย อุทกภัย โจรภัย เป็นต้น

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของกันและกันเพื่อหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน เราจะระมัดระวังเรื่องการที่จะไม่มีการยื้อแย่งอยากได้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นสมบัติของตน จงยินดีเฉพาะทรัพย์สินที่เราหามาได้โดยชอบธรรม เรียกว่า สันโดษ ไม่ใช่ยินดีเฉพาะทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว ให้ยินดีถึงทรัพย์สินที่เราหามาได้โดยชอบธรรมด้วย ไม่ไปคิดโกงไปลัก ไปขโมยใคร และไม่เบียดเบียนร่างกายของคนอื่น

ถ้าเราไม่ลักขโมยใคร ไม่ทำร้ายร่างกายใคร ไปไหนก็มีแต่คนรักเรา เขาไว้วางใจเรา ของ เขาฝากไว้เราก็ไม่โกง ของเขาเผื่อเราก็ไม่ลัก เป็นอันว่า ไปที่ใดก็ตาม ไม่มีใครสะดุ้งหวาดหวั่นว่าเราจะต้องทำร้ายเขา เราจะลักขโมยเขา ไปที่ไหนก็มีความสุข

ใบงานที่ 1

- กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย
1.ประธาน
 2.เลขานุการ
 3.ผู้รายงาน
 4.สมาชิก
 5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
ช่องสี่เหลี่ยม

ศิลปะที่ 2

ความหมายของศิลปะที่ 2

ประโยชน์ของศิลปะที่ 2

โทษของผู้ประพฤติดังศิลปะที่ 2

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศิลปะที่ 2

กรณีตัวอย่าง

เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของร้านขายอาหาร

เมื่อเวลา 15.45 น.วันที่ 20 พ.ค. พ.ต.ท.รัชชัย สุกประเสริฐ รอง ผกก.ป.สภ.อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี นำกำลังสกัดจับกุมสองวัยรุ่น นายคำ อายุ 18 และ นายแป๊ะ อายุ 23 ปี อยู่บ้านเลขที่ 15 ถนนท้าวอุทอง ต.ห้วยคันไซ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ได้พร้อมของ กลางรถมอเตอร์ไซด์ YAMAHA สีดำ ทะเบียน 8 พ -1680 กรุงเทพมหานคร ซึ่งขโมยมาจาก พื้นที่ ส.ภ.อ.เมืองสมุทรสงคราม สำหรับรถคันดังกล่าวเป็นของนายสนั่นชาติ ทรงเที่ยงอายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 51/4 หมู่ 3 ต.บางแก้ว อ.เมืองสมุทรสงคราม นายสนั่นชาติให้การว่าก่อนเกิดเหตุ ตนแวะมาดูแลกิจการร้านขายอาหาร หมู่ 6 ต.คลองโคน อ.เมืองสมุทรสงคราม ขณะกำลังจะกลับบ้านได้มีวัยรุ่น 2 คน ที่ถูก จับกุมเดินปรีเข้ามาผลัดคนจากทางด้านหลัง จนล้มลง แล้วขับรถหลบหนีไป สอบสวนวัยรุ่น 2 คน ผู้ต้องหารับสารภาพว่า ต้องการหาเงินไปใช้หนี้โต๊ะพนันฟุตบอลโลก เนื่องจากทั้งสองคนเล่นพนันเสียและไม่มีเงินจ่ายให้กับโต๊ะพนันฟุตบอล ถ้าไม่ยังงั้นแล้วทั้งสองคนจะโดนทำร้าย

ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 3 เว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลาย

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจรา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลายเพื่อป้องกันการทำความผิดในทรัพย์สินของกันและกัน ให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 3 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 3 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 3 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจรา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลาย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนาโดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 3

2. ชี้นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจา โดยการจัดทำพิธี จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ไม่เกร็งตัว หลับตาคำหนดลมหายใจ เข้า- ออกหรือเฝ้าดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 3

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของศีลข้อที่ 3
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลข้อที่ 3 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 3 จะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว”

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อ 3 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 3
3. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 3
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 3

เว้นจากการประพาศิณในกามทั้งหลาย

1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน

2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม

3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม

4.อภิปรายและสรุปนำเสนอครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 3

1. ความหมายของศีลข้อที่ 3

ศีลข้อที่ 3 ท่านบัญญัติขึ้น ด้วยหวังปลูกความสามัคคี สร้างความเป็นปึกแผ่น ป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ และทำให้ไว้วางใจกันและกัน ชายกับหญิงแม้ไม่ได้เป็นญาติกันก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ด้วยอำนาจความปฏิพัทธ์ในทางกาม สิกขาบทข้อนี้แปลว่า เว้นจากการประพฤติดังในกามทั้งหลาย

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3

1. ไม่มีข้าศึกศัตรู	2. เป็นที่รักของคนทั่วไป	3. นอนเป็นสุข
4. ตื่นก็เป็นสุข	5. พ้นภัยในอบายภูมิ	6. ไม่โกรธง่าย
7. ไม่มีใครรังเกียจ	8. ไม่ค่อยพลัดพรากจากของที่รัก	

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 3

1. มีผู้เกลียดชังมาก	2. มีผู้ปองร้ายมาก	3. ชัดสนทรัพย์
4. ยากจนอดอยาก	5. ต้องเกิดเป็นหญิง	6. ต้องเกิดเป็นกระเทย
7. ร่างกายไม่สมประกอบ	8. พลัดพรากจากผู้ที่ตนรัก	

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 3 เจตนางดเว้นจากการประพฤติดังในกามทั้งหลาย ศีลข้อนี้ท่านบัญญัติขึ้น ด้วยความมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังความดีสร้างความเป็นปึกแผ่นป้องกันความแตกร้างในหมู่คณะ และทำให้ไว้วางใจซึ่งกันและกัน แม้ไม่ได้เป็นญาติสนิทกันแต่กับมีความรักใคร่ปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยยึดหลักธรรมอันเดียวกันเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ สิกขาบทนี้แปลว่า เว้นจากการประพฤติดังในกามต่อคู่ครอง หรือสามีภรรยา ดังนั้นการผิดในคู่ครอง จึงเป็นการผิดธรรมอันประเสริฐ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนที่รัก ไม่ใช่เฉพาะสามีภรรยา คือบุตรภักดี ญาติภักดี คนในปกครองภักดี ทุกคนเขาก็หวงแหน ฉะนั้นถ้าเรามีความพอใจ อย่าไปละเมิดสิทธิ์ให้ผู้อื่นตามประเพณี ถ้าผู้ปกครองอนุญาตก็ใช้ได้ เป็นที่ผู้ใจสร้างความรักซึ่งกันและกันอย่างนี้ พระองค์ตรัสว่า เป็นปัจจัยของการมีความสุข ถ้าในระหว่างสามีภรรยาของบุคคลอื่น เราต้องถือสันโดษอีกตัวหนึ่ง ว่าสามีของเราต้องดีภรรยาของเราก็ดี เป็นที่พอใจของเรา เราจะไม่ละเมิดสิทธิ์ของสามีภรรยาบุคคลอื่น เพราะเป็นที่รักของเขา ถ้าทำได้อย่างนี้ก็มีมีความสุขในปัจจุบัน

โทษของกาเมสุมิจฉาร กาเมสุมิจฉารนี้ เป็นความประพฤติชั่วร้าย มีโทษทั้งทางโลก และทางธรรม ฝ่ายอาณาจักร มีกฎหมายลงโทษผู้ประพฤติล่วง ฝ่ายพุทธจักรก็จัดเป็นบาปแก่ผู้ทำ เมื่อกล่าวโดยความเป็นกรรมจัดว่ามีโทษหนักเป็นชั้นกันโดยวัตถุ เจตนา ประโยค

- โดยวัตถุ ถ้าเป็นการทำชู้ หรือ ล่วงละเมิดในวัตถุที่มีคุณ มีโทษมาก
- โดยเจตนา ถ้าเป็นไปด้วยกำลังราคะกล้า มีโทษมาก
- โดยประโยค ถ้าเป็นไปโดยผลการ มีโทษมาก

ใบงานที่ 1

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย

1.ประธาน
2.เลขานุการ
3.ผู้รายงาน
4.สมาชิก
5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
ช่องสี่เหลี่ยม

ศิลปะที่ 3

ความหมายของศิลปะที่ 3

ประโยชน์ของศิลปะที่ 3

โทษของผู้ประพฤติดังศิลปะที่ 3

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศิลปะที่ 3

ภาพเกี่ยวกับเรื่องคดีข้อที่ 3

▲ สังคมเสื่อม...พล.ต.พ.จรงค์ จุฑาภรณ์ ผบ.ช.ภ.2 แดงสว่างจับกุมคนจากรวณ (ขอสงวนนามสกุล) ที่รับภาพว่าช่วยจับลูกสาววัย 11 ขวบ ให้หายสูญ (ขอสงวนนามสกุล) สามเณรชื่อนี้เอง

▲ ชาร์ก...สภาพศพนางสาวดี ปัดัง (ล่างซ้าย) ถูก ส.ต.อ.นพรัตน์ ปัดัง (ล่างขวา) สามเณรเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ 44 พระ โดย ส.ต.อ.นพรัตน์ (เล็กบน) สำนักฝึกจึงยิงตัวตายในวันเดียวกัน

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

.....
**มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน
 นับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
 สาระสำคัญ**

การศึกษาศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง
 ทำนบบัญญัติไว้เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของคนและผู้อื่น ด้วยการพูดเท็จ ให้รู้จัก
 รักษาวาจาของตนให้เป็นที่เชื่อถือได้สร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ให้วาจา
 ประสานประโยชน์ของกันและกันไม่ทำลายกันด้วยคำพูดอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 4 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 4 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 4 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 4 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

ครูเล่ากรณีตัวอย่างผู้ประพฤติดิตศีลข้อ 4 และผลกระทบที่ได้รับจากการกระทำ เรื่อง
 ถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง

2. ขั้นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจา โดยการจัดทำพิธี จุดเทียนธูปบูชาพระ
 รัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง
 ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า- ออกหรือแผ่ดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้
 นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 4

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของศีลข้อที่ 4
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลข้อที่ 4 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 4 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 4 จะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว”

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 4 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง
3. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง

- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
- 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
- 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
- 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4

1. ความหมายของศีลข้อที่ 4

ศีลข้อที่ 4 ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน ด้วยการพูดคือตัดประโยชน์ทางวาจา และรักษาวาจาของตนให้เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น ความมุ่งหมายมีดังนี้

1. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจและไว้วางใจกันได้
2. เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
3. เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกันและกันไว้
4. เพื่อให้ใช้วาจาประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
5. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข
6. เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. ประโยชน์ของการรักษาศีล ข้อที่ 4

1. มีอินทรีย์ทั้ง 5 ผ่องใส
2. มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
3. มีพื้นเสมอจิตสะอาด
4. ไม่อ้วนจนเกินไป
5. ไม่ผอมจนเกินไป
6. ไม่สูงจนเกินไป
7. ไม่เตี้ยจนเกินไป
8. กลิ่นปากหอมเหมือนดอกบัว

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 4

1. พูดไม่ชัด
2. ฟันไม่เป็นระเบียบ
3. ปากเหม็นมาก
4. ไอตัวร้อนจัด
5. ตาไม่อยู่ในระดับปกติ
6. กล่าววาจาด้วยปลายลิ้นและปลายปาก
7. ทำทางไม่สง่าผ่าเผย
8. จิตไม่เที่ยงคล้ายคนวิกลจริต

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 4 เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน ด้วยการพูดคือตัดประโยชน์ทางวาจา และรักษาวาจาของตนให้เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น วาจาที่รับฟัง เราต้องการความจริง คนไหนพูดจริงกับเรา เราก็รักคนนั้น เราก็นับถือคนนั้น ถ้าเราไปพูดไม่จริงกับคนอื่นเขา เขาก็เกลียด ถ้าเราพูดตามความเป็นจริง เขาก็ชอบ ฉะนั้นในตอนนี้ องค์พระบรมศาสดาตรัสว่า ต้องมีสัจจะ คือความจริงใจด้วย และก็มีเมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร ๒ ประการ เข้ามาควบคุมใจ ตั้งใจว่าเราจะพูดแต่ความเป็นจริง ถ้าไปไหนเราพูดแต่ความเป็นจริงทุกอย่าง ก็เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป ทางเรามีแต่ความสุข เพราะเป็นที่รักของบุคคลอื่นทุกคน

กรณีตัวอย่าง

เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง

ถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริง มาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง สหภาพแรงงาน กฟผ.และทุกรัฐวิสาหกิจในลำปางขอร่วมมือกับพี่น้องชาวลำปางในการมีส่วนร่วมเพื่อเปลี่ยนแปลงลำปางโดยการไม่เลือก สส.พรรค ทรท.เหตุผลที่ไม่เลือก สส.พรรค ทรท.เพราะ

1. สส.ทรท.ลำปาง ที่ผ่านมาทั้ง 5 เขตไม่เคยสร้างความเจริญและพัฒนาความเจริญในพื้นที่เลย
2. ไม่เคยปกป้องสิทธิของคนลำปางเลยดังตัวอย่างมีการย้ายหน่วยงานราชการที่สำคัญไปไว้เชียงใหม่หมด
3. ไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีวิสัยทัศน์ เป็นพวกคนรุ่นเก่าเจ้าเก่าล้าสมัย
4. เล่นการเมืองแบบเก่าๆ ใช้วิธีการสกปรกดังตัวอย่างจากการเลือกตั้งของทั้ง 2 เทศบาล
5. ไม่เคารพสิทธิและเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมาไม่รู้จักแพ้ชนะ
6. ไม่ส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยใช้อำนาจพวกมากลากไป
7. สร้างความเสียหายต่อระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเทศบาลไม่มีผู้บริหารมาเป็นปีแล้ว
8. ตูถูกประชาชนที่ออกห่างออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเทศบาลทั้ง 2 เทศบาลครั้งแล้วครั้งเล่า
9. หน้าที่ด้านเลือกตั้งทุกครั้งคนของตัวเองแพ้ทุกครั้งแต่ก็ยังหน้าด้านคัดค้านมาตลอดจนทุกวันนี้
10. บ้าอำนาจ หลงตัวเอง ข่มขู่รังแกข้าราชการประจำ ถ่วงความเจริญลำปาง
11. ไม่เคยคิดที่จะสร้างแรงงานให้คนลำปางมีงานทำ คนลำปางต้องไปหางานทำที่ลำพูนและต่างจังหวัด

ยังมีเหตุผลอีกมากมายที่พี่น้องชาวลำปางก็รู้ดีและอาจจะมียากกว่านี้ด้วยซ้ำ...6 ก.พ.48 ช่วยกันออกไปใช้สิทธิ์มากๆ เลือกคนดีมีความรู้คนรุ่นใหม่คนลำปางซึ่งเท่าที่คุณสมบัติคุณวุฒิของผู้สมัครทุกท่านก็คงมีอยู่ในใจแล้ว...อำนาจอยู่ในมือเราแล้วและเป็นอำนาจที่แท้จริงที่จะนำมาซึ่งความเจริญของลำปางและเพื่อศักดิ์ศรีของคนลำปาง..เราต้องช่วยกันเปลี่ยน..ขอบคุณครับ

ใบงานที่ 1

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.ประธาน
 2.เลขานุการ
 3.ผู้รายงาน
 4.สมาชิก
 5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
 ช่องสี่เหลี่ยม

ศิลปะที่ 4

ความหมายของศิลปะที่ 4

ประโยชน์ของศิลปะที่ 4

โทษของผู้ประพฤติดศิลปะที่ 4

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศิลปะที่ 4

ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมีชขปมาทฎฐานา เวรมณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีนเมา เมื่อมีนเมาแล้วย่อมทำให้เสียสติเป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลงเมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงละเมิดสิกขาบทอื่นอีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศีลข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 5 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 5 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 5 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 5 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมีชขปมาทฎฐานา เวรมณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนาโดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 5

2. ชี้นสอน

2.1 ศีล ครูให้นักเรียนเตรียมกายและวาจา โดยการจัดทำพิธี จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยด้วยการสวดมนต์

2.2 สมาธิ ให้นักเรียนฝึกสมาธิโดยการนั่งตามสบายหรือนั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ไม่เกร็งตัว หลับตากำหนดลมหายใจ เข้า- ออกหรือแผ่ดูลมหายใจ ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

2.3 ปัญญา เมื่อนักเรียนมีสมาธิพอสมควร ตามกำหนดระยะเวลาที่ฝึกแล้วครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและตอบคำถามต่อไปนี้

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 5

2.3.2 ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบช่องสี่เหลี่ยม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูเสนอแนะสิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข ครูประเมินผลจากใบงานและความสนใจร่วมกิจกรรมตอบคำถามของนักเรียน

2.3.3 ครูและนักเรียนสนทนาซักถามให้นักเรียนตอบคำถามพร้อมกันและรายบุคคลตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) บอกความหมายของศีลข้อที่ 5
- 2) ให้นักเรียนเล่าถึงผลเสียของการไม่รักษาศีลข้อที่ 5 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) ให้นักเรียนเล่าถึงประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 5 ที่พบเห็นหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 4) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 5 จะเป็นอย่างไร

ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนรู้ว่าการประพฤติผิดศีลย่อมเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจซึ่งเราเรียกว่าเป็นบาปและจะได้รับผลของการกระทำนั้นตามหลักกฎแห่งกรรม "ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว"

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 5 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 5
3. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 5
4. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 5

เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีเมา สิ่งเสพติดให้โทษ

- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
- 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
- 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
- 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศิลปะข้อที่ 5

1. ความหมายของศิลปะข้อที่ 5

ศิลปะข้อที่ 5 ศิลปะนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีเมามา เมื่อมีเมามาแล้วย่อมทำให้เสียสติ เป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลง เมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงลิกขาบทอื่นอีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศิลปะข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล น้ำเมา มี 2 ชนิด คือ

1. สุรา น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ภาษาไทยเรียกว่า เหล้า

2. เมรัย น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น เป็นของหมักคอง เช่น เหล้าดิบ น้ำตาลเมา กระแช่ของมีนเมาเสพติดต่าง ๆ เช่น ผื่น กัญชา ก็รวมเข้าในศิลปะข้อนี้ด้วย

ปัจจุบันนี้มีสิ่งเสพติดให้โทษร้ายแรงระบาดอยู่ในหมู่ของประชาชน เท่าที่ราชการพบแล้ว คือ

1. สุรา น้ำเมาที่กลั่นแล้ว

2. เมรัย น้ำเมาที่ยังไม่ได้กลั่น

3. ผื่นเป็นยางไม้ชนิดหนึ่ง (ต้นผื่น)

4. กัญชาเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง(ต้นกัญชา)

5. มอร์ฟีน เป็นผลิตภัณฑ์ทำจากผื่น

6. เฮโรอีน เป็นผลิตภัณฑ์จากมอร์ฟีน

2. ประโยชน์ของการรักษาศิลปะข้อที่ 5

1. มีสติตั้งมั่นทุกเมื่อ

2. มีปัญญาที่มีความรู้มาก 3. ไม่ประมาท

4. มีแต่คนนับถือ ยำเกรง

5. มีความเห็นถูกต้อง

6. มีใจละอายแก่บาป

3. โทษของการทำผิดศิลปะข้อที่ 5

1. ทรัพย์ถูกทำลาย

2. เกิดวิเวกขาดสมาธิ

3. เป็นป่อเกิดแห่งโรค

4. เสื่อมเกียรติ

5. หมดยายอายุ

6. ปัญญาเสื่อมถอยหรือพิการทางปัญญา

4. สรุปเนื้อหา

ศิลปะข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีเมามา เมื่อมีเมามาแล้วย่อมทำให้เสียสติ เป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลง เมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงลิกขาบทอื่นอีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศิลปะข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล

ศีลขาด คือ ศีลของผู้มีสมาทานศีลแล้ว แต่ไม่รักษาศีลนั้นให้ดี ล่วงละเมิดเป็นประจำ ทำให้ขาดต้น ขาดปลาย หาที่บริสุทธิ์จริงได้ยาก เหมือนผ้าที่ขาดขาดรอบทั้งผืน หรือขาดกลางผืนเลย ศีลทะลุ คือ ศีลของผู้ที่ขอบล่วงละเมิดลิกขาบทที่เดียว 2 หรือ 3 ข้อ เหมือนแมงคอตที่กระดากระต่าง ลายไปทั่วตัว ดำบ้าง ขาวบ้าง

กรณีตัวอย่าง

เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมืองผู้ดีแมคคาล์

กรณีตัวอย่างเรื่อง รวบหนุ่มใหญ่เมืองผู้ดีแมคคาล์ เมื่อ เวลา 03.00 น.วันที่ 24 พ.ค. ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ แสงอรุณ ร้อยเวร สภ.อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยาได้รับแจ้งมีคนเมาสุราอาละวาดทุบทำลายข้าวของในร้านสะดวกซื้อแฟมิลีมาร์ท เลขที่ 5/72 ถนนนครสวรรค์ หอรัตนไชย จึงนำกำลังไปตรวจสอบพบนายโคมินิค อูรา อายุ 45 ปี นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ซึ่งอยู่ในอาการมึนเมา ทุ่งทางเก่ง ยืนเพียงตัวเดียวอยู่ในร้าน กำลังขว้างขวดเหล้าใส่กระจกร้าน จนแตกได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่จึงเข้าไปควบคุมตัวแล้วนำมาประทับสติอารมณ์ที่สถานีตำรวจ เพื่อรอสอบสวนต่อไป.

ใบงานที่ 1

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย

1.ประธาน
2.เลขานุการ
3.ผู้รายงาน
4.สมาชิก
5.สมาชิก

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนลงในกรอบ
ช่องสี่เหลี่ยม

ศีลข้อที่ 5

ความหมายของศีลข้อที่ 5

ประโยชน์ของศีลข้อที่ 5

โทษของผู้ประพฤติดศีลข้อที่ 5

การปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 5

ภาพเกี่ยวกับเรื่องข้อ 5

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องเบญจศีล

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

**มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ**

เบญจศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการละเว้นจากการทำความชั่ว 5 ประการ เป็นหลักพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไปในการทำความดี ละเว้นความชั่ว
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
3. บอกโทษของการประพฤติดิตเบญจศีลหรือศีล 5 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อบุญจศีลหรือศีล 5 ได้

สาระการเรียนรู้

เบญจศีลหรือศีล 5

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูเล่ากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับผู้ประพฤติดิตและได้รับผลกระทบตอบแทน เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ ให้นักเรียนฟัง

2. ขั้นสอน

2.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องเบญจศีล และกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ

2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องเบญจศีล และกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ เพื่อวิเคราะห์ให้ได้ข้อเท็จจริงความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีคิดต่อไปนี้

2.3.1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ ที่กำหนดให้นักเรียน แต่ละกลุ่มศึกษา โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ว่าทำไมนางสองจึงใจบาปหยาบช้าจิตใจเป็น อุกุศลมีนิสัยชอบลักขโมยอยู่เสมอทั้ง ๆ ที่นางเป็นคนรวยออกทุนให้คนอื่นกู้ ให้ร่วมกันอภิปราย ภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์ต่อว่า สาเหตุใดบ้างที่ทำให้นางสองมี นิสัยชอบลักขโมย ทั้ง ๆ ที่เป็นคนรวยออกทุนให้คนอื่นกู้ โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยก แยะส่วนประกอบ เพื่อจะได้รู้ว่าปัญหานั้น ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแยกให้เห็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มา สนับสนุนให้เกิดเรื่องนั้น ๆ อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น ๆ ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้ เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิเคราะห์ บทบาทของนางสอง ในแง่คิด ในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เพื่อนักเรียนจะได้นำ ส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นข้อดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป และส่วนที่เป็นโทษหรือ เป็นข้อเสียจะได้ช่วยกันหาทางออกที่ดีและถูกต้องต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุป เป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาทางออก ในส่วนที่เป็นสาเหตุ จากข้อ 2.3.2 และในส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสียจากข้อ 2.3.3 โดยใช้วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยปลุกเร้าคุณธรรม เพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขและนำสิ่งที่ดีงามและถูกต้องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตน เองครอบครัวและสังคมโดยใช้หลักศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการคิดพิจารณาเพื่อจะได้นำไป ปฏิบัติต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึก ลงในใบงานกลุ่ม

2.4 ขึ้นเสนอผลการอภิปราย นักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วรวบรวมสรุปการกระทำ ที่เหมาะสม ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานความคิดเห็นที่ถูกที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักเบญจศีลหรือศีล 5 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบก พร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถาม
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ
2. ใบความรู้เรื่องเบญจศีล
3. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่อง เบญจศีลหรือศีล 5

1. อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ พร้อมกรณีตัวอย่าง แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำตอบลงในใบงานกลุ่ม
3. ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
4. อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องเบญจศีล

1. ความหมายเบญจศีลหรือศีล 5

เบญจศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติในการเว้นความชั่ว ประพฤติความดี ประพฤติถูกต้อง ไม่ทำให้ตนและผู้อื่นเดือดร้อน มี 5 ประการ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2. ประโยชน์การรักษาเบญจศีลหรือศีล 5

1. ไม่ต้องประสบความเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต
2. ย่อมประสบความสำเร็จในการทำมาหากิน
3. ชื่อเสียงเกียรติยศของผู้มีศีลย่อมแพร่หลายไปในหมู่มนุษย์ (หมู่มนุษย์)
4. เป็นผู้อ่องอาจ ไม่เอะเขิน เมื่อเข้าไปในหมู่ของผู้มีศีล
5. เป็นผู้ไม่หลง คือ ก่อนตายมีสติ ตายไปอย่างสงบ ไม่ตื่นตระหนก

3. โทษการประพฤติดเบญจศีลหรือศีล 5

1. ประสบความเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต
2. ไม่ประสบความสำเร็จในการทำมาหากิน
3. เป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ ไม่ให้ความไว้วางใจ
4. ไม่เป็นผู้อ่องอาจ เมื่อเข้าไปในหมู่ของผู้มีศีล
5. เป็นผู้หลง คือ ก่อนตายไม่มีสติ ตายไปอย่างไม่สงบตื่นตระหนก

4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อเบญจศีลหรือศีล 5

การรักษาศีลห้า นั้น มีความมุ่งหมายก็คือ ให้รักษาตนเองไว้ไม่ให้เสียหาย และยังผลพลอยได้อีกมากทั้งทางครอบครัว ทางสังคม ประเทศชาติ และเป็นพื้นฐานให้ตนเองบำเพ็ญสมาธิ ปัญญา จนถึงได้มรรคผล นิพพาน ฟังทราบว่าคนไม่มีศีล ย่อมไม่อาจบำเพ็ญสมาธิ ปัญญาให้ได้ผลเต็มที่ใดๆ

ทางศาสนาซึ่งจุดสำคัญที่จะต้องสร้างพื้นฐานไว้ให้มั่นคงเป็นพิเศษ 5 จุด เป็น การปิดช่องทางที่ตัวเองจะเสีย 5 ทางด้วยกัน และวิธีว่านี้ ก็คือ การรักษาศีล 5 ข้อ

- ศีลข้อที่ 1 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความโหดร้าย
- ศีลข้อที่ 2 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมือไว
- ศีลข้อที่ 3 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความใจเร็ว
- ศีลข้อที่ 4 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะขี้ปิด
- ศีลข้อที่ 5 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความขาดสติ

กรณีตัวอย่าง

เรื่องหญิงสองร่างนางสองชาติ

นายปุ่น นางสะอึ่ง เป็นชาวอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ นายปุ่นมีฐานะร่ำรวยเคยบวชมาแล้ว 1-2 พรรษา เป็นคนจิตเป็นมหากุศล สวดมนต์ไหว้พระตลอด แต่นางสะอึ่งใจบาปหยาบช้า สวดมนต์ไม่เป็น อ่านหนังสือไม่ออก จิตใจเป็นอกุศลมีนิสัยชอบลักขโมยอยู่เสมอ สองสามีภรรยาอยู่บ้านทรงไทย 2 หลังฝาแฝดและเรือนหออีกหลังหนึ่งประกอบอาชีพทำนา

อยู่มาวันหนึ่งนางสะอึ่งไปช่วยงานบวชนาคหลานตาปุ่นและได้ขโมยสร้อยทองของเขา มา แล้วไปโทษหลานตาปุ่นที่ยากจนกว่าเป็นคนขโมย จึงถูกลงโทษโดนตีจนหัวแตก โดยไม่มีใครรู้ว่านางสะอึ่งเป็นคนขโมย เมื่อถึงฤดูเกี่ยวข้าว นางสะอึ่งก็คุมคนงาน 5 คน ซึ่งเป็นคนอีสานไปทำงาน นางก็ให้ลูกจ้างไปขโมยข้าวในนาคนอื่นมาใส่นาจของตน แต่ไม่มีใครจับได้ เพราะความที่นางเป็นคนรวยออกทุนให้คนอื่นกู้ นางสะอึ่งมีทอง 2 เส้น สายสะพายสายหนึ่งเส้นละ 8 บาท ปีนั้นนางสะอึ่งกำลังตั้งครรภ์ เมื่อเกี่ยวข้าวแล้ว แก็กเอาทองไปฝังในโรงนาโดยไม่ให้ใครรู้ เพราะกลัวขโมย ต่อมาก็คลอดลูกตายทั้งกลม และไปเกิดในนรก 100 ปี เวลาถึงวันโกน วันพระมีพระมาลัยมาโปรดสั่งสอนให้สวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็นและเทศน์เรื่องกรรมในโลกของนรกนั้น ในภพนั้นได้สวดมนต์ไหว้พระ เจริญวิปัสสนากรรมฐานด้วย นางสะอึ่งจึงสวดมนต์ได้หมด

ฝ่ายตาปุ่นอยู่ในภพมนุษย์ เมื่อนวดข้าวแล้วก็แบ่งขายส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเอาไปก่อเจดีย์ข้าวเปลือก อุทิศส่วนกุศลให้นางสะอึ่ง บุญกุศลที่นางสอึ่งสวดมนต์ไหว้พระในเมืองนรกและได้รับส่วนกุศลจากตาปุ่นอุทิศให้ จึงได้รับอภัยโทษ 20 ปี เหลืออีก 80 ปี ต่อมาตาปุ่นก็เอาเรือนหอไปสร้างกุฏิถวายวัด เมื่อเสร็จแล้วก็มั่งงานฉลองมีหมอลำ และหนังดูลง 2 อย่าง ถวายกุฏิเป็นสังฆทานอุทิศแด่พระสงฆ์ และอุทิศส่วนกุศลแก่ภรรยา นางสะอึ่งได้อภัยโทษ 20 ปี ต่อมาตาปุ่นได้ออกบวช เจริญวิปัสสนากรรมฐาน 1 พรรษา อุทิศส่วนกุศลให้ภรยานางสะอึ่งจึงได้รับอภัยโทษ 40 ปี เหลืออีก 20 ปี อภัยโทษไม่ได้เพราะมีโทษลักทองและโยนความผิดไปให้คนอื่นและบาปหนักคือโทษลักข้าวให้อภัยไม่ได้ แต่นางสะอึ่งไปอยู่เมืองนรกทำคุณงามความดีมาก เป็นหัวหน้าสวดมนต์วิปัสสนากรรมฐาน จึงได้รับอนุญาตให้กลับเมืองมนุษย์ เพื่อใช้หนี้ จะไม่กลับมาเมืองนรกอีก แต่ต้องสัญญาว่าเมื่อไปเกิดแล้วจะต้องรักษาอุโบสถศีลทุกวันพระและจะต้องไปสร้างกุฏิกรรมฐานด้วยเงิน 1 ชั่ง ไม่เกินไม้ขาดเพื่ออุทิศส่วนกุศล ถ้าไม่ทำอย่างนั้นจะต้องกลับไปเมืองนรก

นางสะอึ่งก็มาเกิดใกล้บ้านตาปุ่น ห่างกันประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นลูกตาแป๊ะแก่อายุ 50 ปี อยู่คนละตำบล นางสะอึ่งในชาตินี้รูปร่างสวย พออายุได้ 11 ปีก็ระลึกรู้ชาติได้ว่าฉันนี้เป็นนางสะอึ่ง ภรรยาตาปุ่น ตำบลโน้น จึงขอไปอยู่บ้านตาปุ่น แต่พ่อแม่ไม่ยอม

พออายุถึง 15 ปี ก็ให้พ่อพาไปบ้านตาปุ่น ซึ่งขณะนั้นตาปุ่นอายุได้ 78 ปี พ่อไปถึงบ้านตาปุ่น นางก็เล่าเรื่องอดีตชาติให้ฟัง แต่ตาปุ่นก็ไม่เชื่อ นางจึงเล่าเรื่องที่ไปขโมยทองและคลอดลูกตายให้ฟัง นางสะอึ่งก็เล่าได้ถูกต้องทุกอย่าง แต่ตาปุ่นก็ยังไม่เชื่อจึงถามหาทองสายสะพายที่

หายไป นางก็พาตาปุ่นไปยังหลุมฝังทองที่นางได้ฝังเอาไว้ เมื่อขุดก็พบทองสองสายจึงเชื่อว่า เป็นนางสออิงจริงในที่สุดก็รับไว้ให้อยู่ที่บ้านและนางสออิงก็ไม่ยอมกลับไปอยู่กับพ่อแม่

หลังจากนางสออิงตายแล้วตาปุ่นก็มีภรรยาใหม่อีกคนอายุ 72 ปี ทั้งสามคนพากันมา สร้างกุฏิกรรมฐานหลังแรกที่วัดอัมพวันหมดเงินไป 80 บาทพอดี ขณะนั้นนางสออิงอายุได้ 16 ปี เมื่อสร้างเสร็จก็กลับไปดูแลตาปุ่นที่บ้าน เพราะตาปุ่นเป็นอัมพาตต้องป้อนข้าวเช็ดตัวให้ นาง สออิงปรนนิบัติตาปุ่นมาอีก 4 ปี อายุครบ 20 ปี เวลาเช้าวันหนึ่งนางสออิงทำอาหารไปถวายพระ ที่วัดพอกลับมาก็เป็นลมล้มฟุบลง และตายเหตุปัจจุบันทันด่วน รวมอายุได้ครบ 20 ปี บริบูรณ์ พอดี

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นได้ว่า หญิง 2 ร่าง นาง 2 ชาติ บาปกรรมหนักหนา อาศัยการสวดมนต์ ไหว้พระจึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์เพื่อใช้หนี้กรรมที่ทำไว้ และนางสออิงถึงแก่ความตายตามสัญญา 20 ปี พอดี แม่สออิงถึงแก่กรรมบาปกรรมจะติดมาเลยสร้างกุฏิกรรมฐาน บอกลูกหลานไว้ด้วยว่า อยากมีปัญญาดีให้ขัดส้วม รับรองปัญญาดีทุกคน

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
 2.....เลขานุการ
 3.....ผู้รายงาน
 4.....สมาชิก
 5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ ว่าทำไมนางเสอจึงมีนิสัยชอบลักขโมยสิ่งๆ ที่เป็นคนรวยออกทุนให้คนอื่นกู้ โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ สาเหตุใดบ้างที่ทำให้นางเสอมีนิสัยชอบลักขโมย ไม่ชอบทำบุญ โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่างเรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ ให้วิเคราะห์ บทบาทของนางเสอซึ่งแ่่งคิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องหญิงสองร่าง นางสองชาติ หากทางออก จากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอนที่ 2 และจากส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอนที่ 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่ตรงตามและถูกต้องที่นำไปสู่ การแก้ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตรงตามต่อไป โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

.....

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ ให้รู้และเข้าใจยอม
สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 1 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 1 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 1 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 1 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูสนทนากับเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับ
ศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 1

2. ขั้นสอน

2.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1 และกรณีตัวอย่าง เรื่องครูจู้

2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1 และกรณีตัวอย่าง เรื่องครูจู้ เพื่อวิเคราะห์ให้ได้ข้อเท็จจริงความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีคิดต่อไปนี้

2.3.1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครูจួយ ที่กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยว่า ทำไมครูจួយจึงโดยทำร้ายจากชาวบ้านกุจิงรีอะ ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์ต่อว่า สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ครูจួយจึงโดยทำร้ายจากชาวบ้านกุจิงรีอะ โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ เพื่อจะรู้ว่าปัญหานั้น ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแยกให้เห็นสาเหตุอื่นๆ ที่มาสนับสนุนให้เกิดเรื่องนั้นๆ อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้นๆ ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ บทบาทของครูจួយ ในแง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เพื่อนักเรียนจะได้นำส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นข้อดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป และส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสียจะได้ช่วยกันหาทางออกที่ดีและถูกต้องต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาทางออก ในส่วนที่เป็นสาเหตุ จากข้อ 2.3.2 และในส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสีย จากข้อ 2.3.3 โดยใช้วิธีคิดแบบอุปนัยปลูกเร้าคุณธรรม เพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขและนำสิ่งที่ดีงามและถูกต้องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยใช้หลักศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการคิดพิจารณาเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.4 ขึ้นเสนอผลการอภิปราย นักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วรวบรวมสรุปการกระทำที่เหมาะสม ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานความคิดเห็นที่ถูกที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 1 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การวัดผลประเมินผล

1.ใบงานกลุ่ม 2.การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น 3.ความสนใจร่วมกิจกรรม
สื่อการเรียนการสอน

1.บัตรคำสั่ง

2.กรณีตัวอย่าง เรื่องครูจួយ

3.ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 1

4.ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1

5.ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่อง ที่ลข้อที่ 1

เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

1. อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
3. ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
4. อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 1

1. ความหมายของศีลข้อที่ 1

ศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการเบียดเบียนชีวิตซึ่งกันและกันเนื่องจากชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกคนรัก ทุกคนหวงแหน แม้สัตว์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน รักชีวิต หวงชีวิต กลัวชีวิตจะต้องตาย ทุกๆชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ทั้งหลาย ต่างดิ้นรนต่อสู้ทุกวิถีทาง เพื่อให้ชีวิตของตนอยู่รอด แคล้วคลาดปลอดภัยอยู่ดีมีความสุข พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติศีล ข้อที่ 1 ด้วยเห็นว่าสัตว์ทั้งหลายรักชีวิตของตนเป็นอันดับ 1 สัตว์ทุกชนิดย่อมมีสิทธิโดยชอบในการมีชีวิตของตนไปจนตาย ผู้ใดทำให้เขาเสียชีวิต ด้วยเจตนา ศีลของผู้นั้นก็ขาด เมื่อเพ่งเจตนาจิตเป็นใหญ่ ในสิกขาบทข้อนี้มีห้าม 3 อย่าง (เว้นการกระทำ) คือ 1. การฆ่า 2. การทำร้ายร่างกาย 3. การทรมาน

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 1

1. สมบูรณ์ด้วยอวัยวะน้อยใหญ่	2. มีร่างกายสมทรง
3. สมบูรณ์ด้วยกำลังกาย	4. มือเท้างาม
5. มีอายุยืน	6. มีรูปโฉมงามสะอาด
7. เป็นผู้อ่อนโยน	8. เป็นผู้มีความสุข

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 1

1. เป็นคนทุพพลภาพ	2. เป็นคนรูปไม่งาม
3. มีกำลังกายอ่อนแอ	4. อายุสั้น และให้ผลติดต่อกันหลายชาติ
5. เป็นคนขี้ขลาด	6. เป็นคนที่ถูกผู้อื่นฆ่า หรือฆ่าตัวเอง
7. มักมีโรคภัยเบียดเบียน	8. ความพินาศเกิดกับบริวาร

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า งดเว้นเบียดเบียนทางร่างกายซึ่งกันและกัน อย่าประหารชีวิตซึ่งกันและกัน และก็จงอย่าเช่นฆ่าซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นให้เอาจิตตั้งอยู่ในความเมตตากรุณาทั้งสองประการ ข้อนี้จึงจะส่งผล องค์สมเด็จพระทศพลทรงแกล่าวว่ จงอย่าฆ่ากันนะ จงอย่าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน แต่ว่าการที่จะไม่ทำอย่างนั้น ต้องเอาจิตใจประกอบไปด้วยเมตตา คือ ความรัก คิดเสียว่าเราเกิดมาเรารักตัวเราเพียงใด คนทั้งหลายก็มีความรักตัวของเขาเพียงนั้น เราไม่ต้องให้ใครมาทำร้ายร่างกายเรา เขาก็ไม่ต้องการไปเช่นฆ่าเขา ทั้งนี้องค์สมเด็จพระบรมศาสดาทรงกล่าวว่ ทั้งคนและสัตว์ในโลก มีความปรารถนาเหมือนกัน เราต่างคนต่างเว้นการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน เว้นการเช่นฆ่าซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างรักกัน ต่างคนต่างสงสารกัน ทุกคนมีความสุขจะหน้ากันเมื่อไร ต่างก็มีความสุขยิ้มแย้มแจ่มใส มีกำลังใจเบิกบานอย่างมีความสุข

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
 2.....เลขานุการ
 3.....ผู้รายงาน
 4.....สมาชิก
 5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง ครูจួយ ว่าทำไมครูจួយจึงโดนทำร้ายจากชาวบ้านภูจึงร้องปะ
 โดยใช่วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง ครูจួយ สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ ครูจួយโดนทำร้าย โดยใช้
 วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง ครูจួយ ให้วิเคราะห์ บทบาทของครูจួយ แง่คิดในด้านคุณและ
 โทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่อง ครูจួយ หาทางออก จากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอนที่ 2 และจาก
 ส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอนที่ 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่ตรงจุดและถูกต้องที่นำไปสู่การแก้
 ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตรงจุดต่อไปโดยใช่วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบ
 อุดมปลุกเร้าคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

กรณีตัวอย่าง

เรื่องครูจួយ

จากเหตุการณ์สลดชาวบ้านกุจิงรีอปะ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ถูกปลุกระดมให้จับตัว น.ส. จุฬลิ่ง ปงกันมุล หรือครูจួយ อายุ 23 ปี และน.ส.ศิรินาถ ถาวรสุข อายุ 22 ปี ผู้ช่วยครูโรงเรียนบ้านกุจิงรีอปะ ไปกักขังไว้ที่อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้มัสยิดประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวประกันแลกกับการปล่อยตัว 2 ผู้ต้องหาแกนนำกลุ่ม อาร์.เค.เค. แต่ปรากฏว่าครูสาวทั้งสองถูกกลุ่มแนวร่วมรวมทำร้ายร่างกายจนสลบเหมือด โดย น.ส.จุฬลิ่งมีอาการสาหัสเป็นตายเท่ากัน เหยื่อนาทีชีวิตทำร้ายครูสาว พล.ท.องค์กร เปิดเผยว่าในวันเกิดเหตุวันที่ 19 พ.ค. ทราบว่า กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครองซึ่งดูแลพื้นที่บ้านกุจิงรีอปะ ได้พบชายต้องสงสัย มาจากพื้นที่อื่นจำนวน 2 คน จึงได้ทำการตรวจค้นที่บ้านพัก ซึ่งในระหว่างการตรวจค้นเจ้าหน้าที่พบอาวุธปืนขนาด 11 มม. พร้อมเครื่องกระสุนจำนวนหนึ่ง จึงได้ควบคุมตัวไปตรวจสอบ โดยภายหลังทราบว่าทั้งคู่เป็นผู้ต้องหาตามหมายจับและยังเป็นแกนนำกลุ่มติดอาวุธ อาร์.เค.เค.จากนั้นเวลาประมาณ 12.30 น. ทราบว่าชาวบ้านจำนวนมากได้เข้าไปควบคุมตัวครูโรงเรียนบ้านกุจิงรีอปะ คือน.ส.จุฬลิ่ง อยู่บนอาคาร และน.ส.ศิรินาถ ที่รับประทานกล้วยเดี่ยวอยู่ ท่ามกลางความตกตะลึงของบรรดาครูและนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน ก่อนนำครูทั้ง 2 ไปคุมขังไว้ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อต่อรองให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา 2 คน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจึงได้ทำการเข้าช่วยเหลือทันทีที่ได้รับทราบเหตุการณ์ แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือครูทั้ง 2 ท่านได้

ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 1

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก เพื่อป้องกันการทำความผิดในทรัพย์สินของกันและกันให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 2 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 2 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 2 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูสนทนากับเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 2

2. ขั้นสอน

2.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 2 และกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของร้านขายอาหาร

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก เพื่อป้องกันการทำความผิดในทรัพย์สินของกันและกันให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 2 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 2 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 2 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูสนทนากับเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 2

2. ชี้นสอน

2.1 ชี้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ชี้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 2 และกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของร้านขายอาหาร

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของร้านขายอาหาร
3. ภาพเกี่ยวกับเรื่องคดีข้อที่ 2
4. ใบความรู้เรื่องคดีข้อที่ 2
5. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 2

เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก

-
- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
 - 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
 - 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
 - 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 2

1. ความหมายของศีลข้อที่ 2

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานาเวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า อทินนาทาน อันบุคคลเสพแล้วเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานในเปรตวิสัย วิบากแห่งอทินนาทาอย่างเบาบางที่สุด ย่อมยังความพินาศแห่งโลกะให้เป็นไปแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์มีสมบัติก็ต้องพินาศ

ศีลข้อนี้มีบัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติของกันและกันโดยหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน การประพฤติดังเช่นนี้ ได้ชื่อว่าประพฤติดุชกรรม เป็นบาปเมื่อเพ่งถึงความประพฤติดุชกรรม ในทรัพย์สมบัติของผู้อื่นเป็นสำคัญ พึงทราบในสิกขาบทนี้ ท่านห้าม 3 ประการ คือ 1.โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร 2. ความเลี้ยงชีพอนุโลมโจรกรรม 3. กิริยาเป็นฉวยโจรกรรม

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2

1. เป็นผู้มั่งคั่งมาก	2. มีข้าวของและอาหารมาก
3. ทาบริโภคทรัพย์ได้ไม่สิ้นสุด	4. โภคทรัพย์ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น
5. โภคทรัพย์ที่ได้ไว้แล้วยังยืนถาวร	6. หาล้างที่ปรารถนาได้รวดเร็ว
7. สมบัติไม่กระจายด้วยภัยต่างๆ	8. หาทรัพย์ได้โดยไม่ถูกแบ่งแยก
9. ได้โลกุตตรทรัพย์ คือนิพพาน	10. อยู่ที่ไหนก็เป็นสุข

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 2

1. เป็นคนด้อยด้วยทรัพย์	2. เป็นคนยากจน
3. เป็นคนอดอยาก	4. ไม่ได้สมบัติที่ตนต้องการ
5. ต้องพินาศในการค้า	6. ทรัพย์พินาศเพราะภัยภิบัตติต่างๆ เช่น อัคคี

ภัย วาตภัย อุทกภัย โจรภัย เป็นต้น

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นลัก ศีลข้อนี้มีบัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติของกันและกันเพื่อหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน เราจะระมัดระวังเรื่องการทำผิดที่ไม่มีการยื้อแย่งอยากได้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นสมบัติของตน จงยินดีเฉพาะทรัพย์สินที่เราหามาได้โดยชอบธรรม เรียกว่า สันโดษ ไม่ใช่ยินดีเฉพาะทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว ให้ยินดีถึงทรัพย์สินที่เราหามาได้โดยชอบธรรมด้วย ไม่ไปคิดโกงไปลัก ไปขโมยใคร และไม่เบียดเบียนร่างกายของคนอื่น

ถ้าเราไม่ลักขโมยใคร ไม่ทำร้ายร่างกายใคร ไปไหนก็มีแต่คนรักเรา เขาไว้วางใจเราของ เขาฝากไว้เราก็ไม่โกง ของเขาเผื่อเราก็ไม่ลัก เป็นอันว่า ไปที่ใดก็ตาม ไม่มีใครสะดุ้งหวาดหวั่นว่าเราจะต้องทำร้ายเขา เราจะลักขโมยเขา ไปที่ไหนก็มีความสุข

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
 2.....เลขานุการ
 3.....ผู้รายงาน
 4.....สมาชิก
 5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์ ว่าทำไมโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์ โดยใช้
 วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์ สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ วัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของ
 ร้านขายอาหารโดยใช้ วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์ ให้วิเคราะห์ บทบาทของโจรวัยรุ่นแนกคิดใน
 ด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและ
 ทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์ หาทางออกจากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอนที่
 2 และจากส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอนที่ 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่ตรงตามและถูกต้องที่นำไปสู่
 การแก้ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตรงตามต่อไปโดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการ
 แบบ อูบายปลุกเร้าคุณธรรม

.....

กรณีตัวอย่าง

เรื่องโจรวัยรุ่นบุกลักทรัพย์เจ้าของร้านขายอาหาร

เมื่อเวลา 15.45 น.วันที่ 20 พ.ค. พ.ต.ท.วิชชัย สดประเสริฐ รอง ผกก.ป.สภ.อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี นำกำลังสกัดจับกุมสองวัยรุ่น นายคำ อายุ 18 และ นายแป๊ะ อายุ 23 ปี อยู่บ้านเลขที่ 15 ถนนท้าวอุทอง ต.หอรัตนไชย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ได้พร้อมของ กลางรถมอเตอร์ไซด์ YAMAHA สีดำ ทะเบียน 8 พ -1680 กรุงเทพมหานคร ซึ่งขโมยมาจาก พื้นที่ ส.ภ.อ.เมืองสมุทรสงคราม สำหรับรถคันดังกล่าวเป็นของนายสนั่นชาติ ทรงเที่ยงอายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 51/4 หมู่ 3 ต.บางแก้ว อ.เมืองสมุทรสงคราม นายสนั่นชาติให้การว่าก่อนเกิด เหตุ ตนแวะมาดูแลกิจการร้านขายอาหาร หมู่ 6 ต.คลองโคน อ.เมืองสมุทรสงคราม ขณะกำลัง จะกลับบ้านได้มีวัยรุ่น 2 คน ที่ถูก จับกุมเดินปรีเข้ามาผลัดคนจากทางด้านหลัง จนล้มลงแล้ว ขับรถหลบหนีไป สอบสวนวัยรุ่น 2 คน ผู้ต้องหารับสารภาพว่า ต้องการหาเงินไปใช้หนี้โต๊ะ พนันฟุตบอลโลก เนื่องจากทั้งสองคนเล่นพนันเสียและไม่มีเงินจ่ายให้กับโต๊ะพนันฟุตบอล ถ้าไม่ ยังงั้นแล้วทั้งสองคนจะโดนทำร้าย

ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาเรียน 6 ชั่วโมง
เรื่องศีลข้อที่ 3 เว้นจากการประพฤติดนในกามทั้งหลาย	เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจรา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดนในกามทั้งหลายเพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกัน ให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 3 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 3 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 3 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจรา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดนในกามทั้งหลาย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า - ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูสนทนากับเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 3

2. ขั้นสอน

2.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 3 และกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวของสมศรี

2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องที่ลข้อที่ 3 และกรณีตัว เรื่องครอบครัวของสมศรี เพื่อวิเคราะห์ให้ได้ข้อเท็จจริง ความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยวิธีคิดต่อไปนี้

2.3.1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวของสมศรี ที่กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยว่า ทำไมสมศรีจึงไม่อยากให้เพื่อนๆ ไปที่บ้าน ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์ต่อว่า สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ เพื่อจะรู้ว่าปัญหานั้น ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแยกให้เห็นสาเหตุอื่นๆ ที่มาสนับสนุนให้เกิดเรื่องนั้นๆ อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้นๆ ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ บทบาทของสมศรี ในแง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เพื่อนักเรียนจะได้มีส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นข้อดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป และส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสียจะได้ช่วยกันหาทางออกที่ดีและถูกต้องต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาทางออก ในส่วนที่เป็นสาเหตุ จากข้อ 2.3.2 และในส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสีย จากข้อ 2.3.3 โดยใช้วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยเพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขและนำสิ่งที่ดีงามและถูกต้องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยใช้หลักศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการคิดพิจารณาเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.4 ขั้นเสนอผลการอภิปราย นักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วรวบรวมสรุปการกระทำที่เหมาะสม ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักที่ลข้อที่ 3 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณียตัวอย่าง เรื่องครอบครัวสมศรี
3. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 3
4. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 3
5. ใบงานกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 3

1. ความหมายของศีลข้อที่ 3

ศีลข้อที่ 3 ท่านบัญญัติขึ้น ด้วยหวังปลูกความสามัคคี สร้างความเป็นปึกแผ่น ป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ และทำให้ไว้วางใจกันและกัน ชายกับหญิงแม้ไม่ได้เป็นญาติกันก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ด้วยอำนาจความปฏิบัติในทางงาม สิกขาบทข้อนี้แปลว่า เว้นจากการประพฤติดุคในงามทั้งหลาย

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3

1. ไม่มีข้าศึกศัตรู	2. เป็นที่รักของคนทั่วไป	3. นอนเป็นสุข
4. ตื่นก็เป็นสุข	5. พ้นภัยในอบายภูมิ	6. ไม่โกรธง่าย
7. ไม่มีใครรังเกียจ	8. ไม่ค่อยพลัดพรากจากของที่รัก	

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 3

1. มีผู้เกลียดชังมาก	2. มีผู้ปองร้ายมาก	3. ขัดสนทรัพย์
4. ยากจนอดอยาก	5. ต้องเกิดเป็นหญิง	6. ต้องเกิดเป็นกระเทย
7. ร่างกายไม่สมประกอบ	8. พลัดพรากจากผู้ที่ตนรัก	

4. สรุปเนื้อหา

ศีลข้อนี้ท่านบัญญัติขึ้นด้วยความมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังความดีสร้างความเป็นปึกแผ่นป้องกันความแตกร้างในหมู่คณะ และทำให้ไว้วางใจซึ่งกันและกัน แม้ไม่ได้เป็นญาติสนิทกันแต่กับมีความรักใคร่ปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยยึดหลักธรรมอันเดียวกันเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ สิกขาบทนี้ แปลว่า เว้นจากการประพฤติดุคในงามต่อคู่ครอง หรือสามีภรรยา ดังนั้นการผิดในคู่ครอง จึงเป็นการผิดธรรมอันประเสริฐ

คนที่รัก ไม่ใช่เฉพาะสามีภรรยา คือบุตรภักดี ธิดาภักดี คนในปกครองภักดี ทุกคนเขาก็หวงแหน ฉะนั้นถ้าเรามีความพอใจ อย่าไปละเมิดสิทธิ์ให้ผู้อื่นตามประเพณี ถ้าผู้ปกครองอนุญาตก็ใช้ได้ เป็นที่ผู้ใจสร้างความรักซึ่งกันและกันอย่างนี้ เป็นปัจจัยของการมีความสุข ถ้าในระหว่างสามีภรรยาของบุคคลอื่น เราต้องถือสันโดษอีกตัวหนึ่ง ว่าสามีของเราต้องดีภรรยาของเราก็ดี เป็นที่พอใจของเรา เราจะไม่ละเมิดสิทธิ์ของสามีภรรยาบุคคลอื่น เพราะเป็นที่รักของเขา ถ้าทำได้อย่างนี้ก็มีมีความสุขในปัจจุบัน

โทษของกาเมสุมิฉฉาจาร กาเมสุมิฉฉาจารนี้ เป็นความประพฤติชั่วร้าย มีโทษทั้งทางโลก และทางธรรม ฝ่ายอาณาจักร มีกฎหมายลงโทษผู้ประพฤติดังกล่าว ฝ่ายพุทธจักรก็จัดเป็นบาปแก่ผู้ทำ เมื่อกล่าวโดยความเป็นกรรมจัดว่ามีโทษหนักเป็นชั้นกันโดยวัตถุ เจตนา ประโยค

- ก. โดยวัตถุ ถ้าเป็นการทำชู้ หรือ ส่องละเมิดในวัตถุที่มีคุณ มีโทษมาก
- ข. โดยเจตนา ถ้าเป็นไปด้วยกำลังราคะกลัว มีโทษมาก
- ค. โดยประโยค ถ้าเป็นไปโดยผลการ มีโทษมาก

กรณีตัวอย่าง

เรื่องครอบครัวของสมศรี

สมศรี เป็นลูกสาวนาที่ฐานะดีในจังหวัดราชบุรี สมศรีเป็นเด็กเรียนดี กิจกรรมเด่น บำเพ็ญประโยชน์ทำให้สมศรีและโรงเรียนได้รับรางวัลเสมอ นอกจากนี้สมศรี ยังชอบชวนเพื่อน ๆ ไปเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และช่วยกิจกรรมวัดเป็นประจำจึงได้คำชมจากคนรอบข้างเสมอ

ครอบครัวสมศรี พ่อกับแม่มีที่นาประมาณร้อยกว่าไร่ ทั้งทำเองบ้างเล็กน้อยและที่เหลือให้คนอื่นเช่าทำและที่บ้านยังเปิดร้านขายของชำ มีมนตรี ที่มีนิสัยช่างพูดช่างคุยเป็นลูกจ้างช่วยขายและส่งของให้ลูกค้า สมศรีกับพี่น้องช่วยงานพ่อแม่เสมอ แม่เป็นคนขยันอีกทั้งเอาใจใส่ครอบครัวและลูกจ้างดีมาก ส่วนพ่อก็เป็นคนขยันเช่นกันและยังมีธุรกิจค้า ขอบออกสังคมและสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ต่อมาพ่อแม่ไปมีเมียใหม่ และเมียใหม่มักมาหาเรื่องกับแม่และมาอาละวาดที่บ้านบ่อย ๆ จนทำให้พ่อแม่ต้องทะเลาะกันบ่อยและรุนแรงขึ้นจนระยะหลังพ่อกลับบ้านบ้างไม่กลับบ้าน สมศรีกับพี่น้องต่างช่วยกันปลอบแม่และพาแม่ไปหาหลวงพ่อกับวัดเพื่อปฏิบัติธรรมให้จิตใจสงบขึ้นและได้ขอร้องมนตรีไม่ให้มาเรื่องในบ้านไปเล่าให้คนอื่นฟังซึ่งมนตรีก็รับปากอย่างเต็มเสียงนัก

ต่อมาแม่ตัดสินใจขอหย่ากับพ่อ พ่อยอมหย่าแต่ยังคงรับผิดชอบส่งเสียลูก ๆ และมาเยี่ยมลูกเป็นประจำในวันหยุด แต่ถ้าพ่อมาเยี่ยมบ้านครั้งใด เมียใหม่จะตามมาอาละวาดทุกทีเพราะกลัวพ่อไม่กลับไป แม้ครอบครัวสมศรีจะเป็นอย่างนี้ สมศรีกับพี่น้องไม่ทำตัวเหลวไหลประชดชีวิตในทางที่ผิด สมศรียังคงตั้งใจเรียนและสอบเข้าเรียนต่อระดับปริญญาตรีได้ที่นครปฐม และพักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยร่วมกับเพื่อน ๆ ในวันสุดท้ายที่สมศรีไปขอยกบ้านเหมือนเพื่อน ๆ สมศรีมีกลุ่มเพื่อนรักและสนิทกันมากที่คอยแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พอถึงวันหยุดหลายวัน ๆ วัน สมศรีและเพื่อน ๆ จะผลัดกันไปเที่ยวบ้านของแต่ละคน และในวันหยุดคราวนี้ ถึงคิวที่สมศรีต้องพาเพื่อนไปเที่ยวบ้านของตนเอง แต่สมศรีมีที่ทำให้อึดอัดไม่อยากให้เพื่อน ๆ ไปที่บ้านเพราะกลัวเพื่อนไปเจอสภาพที่บ้าน สมศรี จึงมีข้อเสนอกับเพื่อน ๆ

สมศรี : อย่าไปที่บ้านเราเลยนะ ไม่มีอะไรน่าเที่ยวเลย ช่วงนี้แล้งจะตายไป พวกเราเปลี่ยนไปเที่ยวบ้านของอ้วนที่อุบลฯ ดีกว่าเพราะมีงานแพ่เทียบหน้าสนุกกว่าอีก แถมมีข้าวเหนียวไก่ย่างส้มตำแสนอร่อย

ปรางค์ : ไม่เอาปีที่แล้วเพิ่งไปมา ถึงคิวแกแล้วอย่าโยกโย้ แกมีอะไรปิดบังพวกฉัน แล้วฉันอยากไปดูเขาทำโง่มั่งกรด้วย

หมู : ฉันอยากไปเที่ยวที่ถ้ำค้างคาว ตลาดน้ำ แล้วก็อื่น ๆ ที่เจ้าภาพอยากพาไป.....O.K. มั้ย.....พวกเรา

พิชัย : O.K. เลย แต่อย่าลืมพาไปหมู่บ้านทำตุ๊กตานะ ฉันจะได้ซื้อตุ๊กตาคอมพิวเตอร์ ๑ ผากน้องด้วย

อ้วน : งั้นพวกเราไปเก็บเสื้อผ้าเตรียมเดินทางเลย เจอกันหน้าหอตอนบ่ายสอง จะได้ถึงบ้านสมศรี ไม่ช้าจนเกินไป และจะได้กินข้าวเย็นที่บ้านสมศรี

ถ้านักเรียนเป็นสมศรี จะทำอย่างไรดี

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
 2.....เลขานุการ
 3.....ผู้รายงาน
 4.....สมาชิก
 5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวสมศรี ว่าทำไมสมศรีจึงไม่ยอมให้เพื่อน ๆ ไปที่บ้าน โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวสมศรี สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวสมศรี ให้วิเคราะห์ บทบาทของสมศรี แ่งคิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้างโดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องครอบครัวสมศรี หาทางออก จากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอน 2 และจากส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอน 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่ตรงตามและถูกต้องที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตรงตามต่อไปโดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบอุปนายปลุกเร้าคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

ภาพเกี่ยวกับเรื่องคดีข้อที่ 3

A สังคมเสื่อม...พล.ต.จงรัก จุฑานนท์ ผบ.ช.ภ.2 แดงข้าวกับคุณภรรยาจากรวณ (ขอสงวนนามสกุล) ที่รับทราบภาพว่าชายจับลูกสาววัย 11 ขวบ ให้นายสุวัฒน์ (ขอสงวนนามสกุล) สามีใหม่ขึ้นเตียงตัวเอง

A ช่างรัก...สภาพศพทางนิติเวช ปัดัง (ล่างซ้าย) ถูก ส.ต.อ.นพรัตน์ ปัดัง (ข้างขวา) สามีซึ่งเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ที่พระ โดด ส.ต.อ.นพรัตน์ (เล็กบน) สักการศพจริงซึ่งศพตายในวัย 40 ปี

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

เรื่องศีลข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 4 มุสาวทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง ท่านบัญญัติไว้เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตนเองและผู้อื่น ด้วยการพูดเท็จ ให้รู้จักรักษาวาจของตนให้เป็นที่เชื่อถือได้สร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ให้วาจาประสานประโยชน์ของกันและกันไม่ทำลายกันด้วยคำพูดอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 4 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 4 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 4 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 4 ได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า - ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

1.2 ครูสนทนากับนักเรียนและเสนอกรณีตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลที่ทำผิดศีลข้อ 4

2. ขั้นสอน

2.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4 และกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง

2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4 และกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง เพื่อ

วิเคราะห์ให้ได้ข้อเท็จจริงความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีคิดต่อไปนี้

2.3.1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง ที่กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ว่าทำไม ส.ส.เมืองลำปางจึงมักชอบพูดแต่เรื่องไม่จริง ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์ต่อว่า สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ ส.ส.เมืองลำปาง พูดเรื่องที่ไม่เป็นความจริง โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ เพื่อจะรู้ว่าปัญหานั้น ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแยกให้เห็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มาสนับสนุนให้เกิดเรื่องนั้นๆ อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้นๆ ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ บทบาทของ ส.ส.เมืองลำปาง ในแง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยวิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เพื่อนักเรียนจะได้นำส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นข้อดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป และส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสียจะได้ช่วยกันหาทางออกที่ดีและถูกต้องต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาทางออก ในส่วนที่เป็นสาเหตุ จากข้อ 2.3.2 และในส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสีย จากข้อ 2.3.3 โดยใช้วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยจากคุณธรรม เพื่อให้นักเรียนจะได้แก้ไขและนำสิ่งที่ดีงามและถูกต้องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยใช้หลักศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการคิดพิจารณาเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.4 ขึ้นเสนอผลการอภิปราย นักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วรวบรวมสรุปการกระทำที่เหมาะสม ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานความคิดเห็นที่ถูกที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 4 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง
3. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 4
4. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4
5. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จพูดไม่เป็นความจริง

- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
- 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำตอบลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
- 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
- 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอส่งครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 4

1. ความหมายของศีลข้อที่ 4

ศีลข้อที่ 4 ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน ด้วยการพูดคือตัดประโยชน์ทางวาจา และรักษาวาจาของคนให้เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น ความมุ่งหมายมีดังนี้

1. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจและไว้วางใจกันได้
2. เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
3. เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกันและกันไว้
4. เพื่อให้ใช้วาจาประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
5. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข
6. เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. ประโยชน์ของการรักษาศีล ข้อที่ 4

1. มีอินทรีย์ทั้ง 5 ผ่องใส
2. มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
3. มีพื้นเสมอจิต

สะอาด

4. ไม่อ้วนจนเกินไป
5. ไม่ผอมจนเกินไป
6. ไม่สูงจนเกินไป
7. ไม่เตี้ยจนเกินไป
8. กลิ่นปากหอมเหมือนดอกบัว

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 4

1. พูดไม่ชัด
2. ฟันไม่เป็นระเบียบ
3. ปากเหม็นมาก
4. ไอตัวร้อนจัด
5. คาไม่อยู่ในระดับปกติ
6. กล่าววาจาด้วยปลายลิ้นและปลายปาก
7. ทำทางไม่สง่าผ่าเผย
8. จิตไม่เที่ยงคล้ายคนวิกลจริต

4. สรุปเนื้อหา

เรื่องศีลข้อที่ 4 เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน ด้วยการพูดคือตัดประโยชน์ทางวาจา และรักษาวาจาของคนให้เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น วาจาที่รับฟัง เราต้องการความจริง คนไหนพูดจริงกับเรา เราก็รักคนนั้น เราก็นับถือคนนั้น ถ้าเราไปพูดไม่จริงกับคนอื่นเขา เขาก็เกลียด ถ้าเราพูดตามความเป็นจริง เขาก็ชอบ ฉะนั้นในตอนนี้ องค์พระบรมศาสดาตรัสว่า ต้องมีสัจจะ คือความจริงใจด้วย และก็มีเมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร ๒ ประการ เข้ามาควบคุมใจ ตั้งใจว่า เราจะพูดแต่ความเป็นจริง ถ้าไปไหนเราพูดแต่ความเป็นจริงทุกอย่าง ก็เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป ทางเรามีแต่ความสุข เพราะเป็นที่รักของบุคคลอื่นทุกคน

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
 2.....เลขานุการ
 3.....ผู้รายงาน
 4.....สมาชิก
 5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง ว่าทำไม ส.ส. เมืองลำปาง พูดเรื่องที่ไม่เป็นความจริง ใช้วิธีคิดโยนโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง สาเหตุใดบ้างที่ทำให้ ส.ส. เมืองลำปาง พูดเรื่องที่ไม่เป็นความจริง โดยใช้วิธีคิดโยนโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง ให้วิเคราะห์ บทบาทของ ส.ส.เมืองลำปาง แง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดโยนโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง หากทางออกจากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอนที่ 2 และจากส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอนที่ 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่จริงจังและถูกต้องที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องดีงามต่อไปโดยใช้วิธีคิดโยนโสมนสิการแบบอุปมาอุปไมยปลุกเร้าคุณธรรม

.....

กรณีตัวอย่าง

เรื่องถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริงมาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง

ถ้าคนพูดไม่รู้เรื่องพูดไม่จริง มาเป็น ส.ส.เมืองลำปาง สหภาพแรงงาน กฟผ.และทุกรัฐวิสาหกิจในลำปางขอร่วมมือกับพี่น้องชาวลำปางในการมีส่วนร่วมเพื่อเปลี่ยนแปลงลำปางโดยการไม่เลือก สส.พรรค ทรท.เหตุผลที่ไม่เลือก สส.พรรค ทรท.เพราะ

1. สส.ทรท.ลำปาง ที่ผ่านมามีทั้ง 5 เขตไม่เคยสร้างความเจริญและพัฒนาความเจริญในพื้นที่เลย
2. ไม่เคยปกป้องสิทธิของคนลำปางเลยดังตัวอย่างมีการย้ายหน่วยงานราชการที่สำคัญไปไว้เชียงใหม่หมด
3. ไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีวิสัยทัศน์ เป็นพวกคนรุ่นเก่าใจเฝ้าแต่ล้านปี
4. เล่นการเมืองแบบเก่าๆใช้วิธีการสกปรกดังตัวอย่างจากการเลือกตั้งของทั้ง 2 เทศบาล
5. ไม่เคารพสิทธิและเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งเทศบาลที่ผ่านมาไม่รู้จักแพ้ชนะ
6. ไม่ส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยแต่ใช้อำนาจพวกมากลากไป
7. สร้างความเสียหายต่อระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเทศบาลไม่มีผู้บริหารมาเป็นปีแล้ว
8. ถูกประชาชนที่อุทิศออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลทั้ง 2 เทศบาลครั้งแล้วครั้งเล่า
9. หน้าที่ด้านเลือกตั้งทุกครั้งคนของตัวเองแพ้ทุกครั้งแต่ก็ยังหน้าด้านคัดค้านมาตลอดจนทุกวันนี้
10. บ้าอำนาจ หลงตัวเอง ช่มชู้รังแกข้าราชการประจำ ถ่วงความเจริญลำปาง
11. ไม่เคยคิดที่จะสร้างแรงงานให้คนลำปางมีงานทำ คนลำปางต้องไปหางานทำที่ลำพูนและต่างจังหวัด

ยังมีเหตุผลอีกมากมายที่พี่น้องชาวลำปางก็รู้ดีและอาจจะมีมากกว่านี้ด้วยซ้ำ...6 ก.พ.48 ช่วยกันออกไปใช้สิทธิมากๆเลือกคนดีมีความรู้คนรุ่นใหม่คนลำปางซึ่งเท่าที่คุณสมบัติคุณวุฒิของผู้สมัครทุกท่านก็คงมีอยู่ในใจแล้ว...อำนาจอยู่ในมือเราแล้วและเป็นอำนาจที่แท้จริงที่จะนำมาซึ่งความเจริญของลำปางและเพื่อศักดิ์ศรีของคนลำปาง..เราต้องช่วยกันเปลี่ยน..ขอบคุณครับ

ภาพเกี่ยวกับเรื่องข้อที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาเรียน 6 ชั่วโมง
เรื่องศีลข้อที่ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ	เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน
สาระสำคัญ

การศึกษาศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมีชขปมาทฎฐานา เวมณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีนเมา เมื่อมีนเมาแล้วย่อมทำให้เสียสติเป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลงเมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงสิกขาบทอื่นอีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศีลข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมายของศีลข้อที่ 5 ได้
2. บอกประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 5 ได้
3. บอกโทษของการผิดศีลข้อที่ 5 ได้
4. สรุปการปฏิบัติตนที่ไม่ผิดต่อศีลข้อที่ 5 ได้

สาระการเรียนรู้

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมีชขปมาทฎฐานา เวมณี เว้นจากการดื่มมีนเมา

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชื่นนำ

- 1.1 ก่อนเรียนครูกำหนดให้นักเรียนนั่งสมาธิ ตั้งกายให้ตรงแต่ไม่เกร็งตัว หลับตา กำหนดลมหายใจ เข้า - ออก ให้ผู้เรียนมีจิตใจสงบพร้อมที่จะเรียน ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที
- 1.2 ครูสนทนากับนักเรียนโดยชี้แจงแนะนำกับนักเรียน ว่าวันนี้เราจะทำความรู้จักกับศีลในพระพุทธศาสนาโดยให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 5

2. ชื่นสอน

- 2.1 ชื่นมอบหมายงาน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก ประธาน เลขานุการ ผู้รายงานและสมาชิก ส่งตัวแทนมารับบัตรคำสั่งแล้วปฏิบัติตาม

2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูลความรู้หลักการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 5 และกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคลั่ง

2.3 ขั้นใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่องศีลข้อที่ 5 และกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคลั่ง เพื่อวิเคราะห์ให้ได้ข้อเท็จจริง ความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีคิดต่อไปนี้

2.3.1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคลั่ง ที่กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ว่าทำไมหนุ่มใหญ่จึงเมาคลั่งทำร้ายข้าวของ ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์ต่อว่า สาเหตุใดบ้างที่ทำให้หนุ่มใหญ่เมาคลั่งทำร้ายข้าวของ โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ เพื่อจะได้รู้ว่า ปัญหาที่ ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแยกให้เห็นสาเหตุอื่น ๆ ที่มาสนับสนุนให้เกิดเรื่องนั้น ๆ อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น ๆ ให้ ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ บทบาทของหนุ่มใหญ่เมาคลั่งทำร้ายข้าวของ ในแง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เพื่อนักเรียนจะได้นำส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นข้อดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป และ ส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสียจะได้ช่วยกันหาทางออกที่ดีและถูกต้องต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการบันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.3.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาทางออก ในส่วนที่เป็นสาเหตุ จากข้อ 2.3.2 และในส่วนที่เป็นโทษหรือเป็นข้อเสีย จากข้อ 2.3.3 โดยใช้วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยจากคุณธรรม เพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขและนำสิ่งที่ดีงามและถูกต้องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยใช้หลักศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการคิดพิจารณาเพื่อจะได้นำไป ปฏิบัติต่อไป ให้ร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม สรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ให้เลขานุการ บันทึกลงในใบงานกลุ่ม

2.4 ขั้นเสนอผลการอภิปราย นักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วรวบรวมสรุปการกระทำที่เหมาะสม ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกัน ด้วยความสามัคคีตามหลักศีลข้อที่ 5 โดยครูจะเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล

1. ใบงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
3. ความสนใจร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำสั่ง
2. กรณียตัวอย่าง เรื่องรวบหนุมใหญ่เมาคล้ง
3. ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อที่ 5
4. ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 5
5. ใบงานกลุ่ม

บัตรคำสั่ง

เรื่องข้อที่ 5

เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ของมีนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ

- 1.อ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจดีก่อน
- 2.นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้ แล้วสรุปสาระสำคัญเขียนคำถามลงในใบงานกลุ่มกรอบช่องสี่เหลี่ยม
- 3.ตรวจสอบคำตอบในใบงานกลุ่ม
- 4.อภิปรายและสรุปนำเสนอส่งครูผู้สอน

หมายเหตุ หัวหน้าแต่ละกลุ่มรวบรวมเอกสารให้เลขานุการกลุ่มนำเสนอครูผู้สอน หลังจากนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปการกระทำที่เหมาะสมหรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่สุดตามความคิดของกลุ่ม

ใบความรู้เรื่องศีลข้อที่ 5

1. ความหมายของศีลข้อที่ 5

ศีลข้อที่ 5 ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุรา เป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีเมามา เมื่อมีเมามาแล้วยอมทำให้เสียสติ เป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลง เมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือน ลอย ขาดการควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงสิกขาบทอื่น อีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศีลข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล น้ำเมา มี 2 ชนิด คือ

1. สุรา น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ภาษาไทยเรียกว่า เหล้า

2. เมรัย น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น เป็นของหมักดอง เช่น เหล้าดิบ น้ำตาลเมา กระแษ ของมีเนื้อมาเสพติดต่าง ๆ เช่น ผื่น กัญชา ก็รวมเข้าในศีลข้อนี้ด้วย

ปัจจุบันนี้มีสิ่งเสพติดให้โทษร้ายแรงระบาคอยู่ในหมู่ของประชาชน เท่าที่ราชการพบ แล้ว คือ

1. สุรา น้ำเมาที่กลั่นแล้ว
2. เมรัย น้ำเมาที่ยังไม่ได้กลั่น
3. ผื่นเป็นยางไม้ชนิดหนึ่ง (ต้นผื่น)
4. กัญชา เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง(ต้นกัญชา)
5. มอร์ฟิน เป็นผลิตภัณฑ์ทำจากผื่น
6. เฮโรอีน เป็นผลิตภัณฑ์จากมอร์ฟิน
7. โคเคน เป็นผลิตภัณฑ์จากมอร์ฟิน
8. แลคเกอร์ ทินเนอร์ ทำมาจากสารเคมี

2. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 5

1. มีสติตั้งมั่นทุกเมื่อ
2. มีปัญญามีความรู้มาก
3. ไม่ประมาท
4. มีแต่คนนับถือ ยำเกรง
5. มีความเห็นถูกต้อง
6. มีใจละเอียดแก่บาป

3. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 5

1. ทรัพย์ถูกทำลาย
2. เกิดวิเวกบาดหมาง
3. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
4. เสื่อมเกียรติ
5. หมดยางอายุ
6. ปัญญาเสื่อมถอยหรือพิการทางปัญญา

4. สรุปเนื้อหา

ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของ ที่ทำให้ผู้ดื่มมีเมามา เมื่อมีเมามาแล้วยอมทำให้เสียสติ เป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ให้น้อยลง เมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือน ลอย ขาด การควบคุมตัวเองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพูดเป็นเหตุให้ล่วงสิกขาบทอื่นอีก 4 ข้อ ข้างต้นได้ ศีลข้อ 5 นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล

ศีลขาด คือ ศีลของผู้มีสมาทานศีลแล้ว แต่ไม่รักษาศีลนั้นให้ดี ล่วงละเมิดเป็นประจำ ทำให้ ขาดต้น ขาดปลาย หากที่บริสุทธิ์จริงได้ยาก เหมือนผ้าที่ขาดชายรอบทั้งผืน หรือขาดกลางผืน เลย ศีลทะลุ คือ ศีลของผู้ที่ขอบล่วงละเมิดสิกขาบททีเดียว 2 หรือ 3 ข้อ เหมือนแม่โคต่างที่ กระด้ากระด้าง ลายไปทั่วตัว ดำบัง ขาวบ้าง

ใบงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....สมาชิกประกอบด้วย 1.....ประธาน
2.....เลขานุการ
3.....ผู้รายงาน
4.....สมาชิก
5.....สมาชิก

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และกรณีตัวอย่าง ตอบคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคั่ง ว่าทำไมนายบรรทมจึงเกิดอาการมีนเมาคุมสติไม่ได้ และขว้างปาสิ่งของจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยใช้ วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคั่ง สาเหตุใดบ้างที่ทำให้นายบรรทมจึงเกิดอาการมีนเมาคุมสติไม่ได้และขว้างปาสิ่งของจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบแยกแยะส่วนประกอบ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคั่ง ให้อธิบาย บทบาทของนายบรรทมแง่คิดในด้านคุณและโทษมีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบเห็นคุณโทษและทางออก

คุณ (ข้อดี)	โทษ (ข้อเสีย)
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ตอนที่ 4 จากกรณีตัวอย่าง เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมาคั่ง หาทางออก จากส่วนที่เป็นสาเหตุในตอนที่ 2 และจากส่วนที่เป็นโทษหรือข้อเสียในตอนที่ 3 มาหาแนวทางแก้ไขที่พึงงามและถูกต้องที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องพึงงามต่อไปโดยใช้วิธีคิดโยนิโสมนสิการแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

กรณีตัวอย่าง

เรื่องรวบหนุ่มใหญ่เมืองผู้ดีเมาคลั่ง

กรณีตัวอย่างเรื่อง รวบหนุ่มใหญ่เมาคลั่ง เมื่อ เวลา 03.00 น.วันที่ 24 พ.ค. ร.ค.ด. สัมฤทธิ์ แสงอรุณ ร้อยเวร สภ.อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยาได้รับแจ้งมีคนเมาสุรา อาละวาดทุบทำลายข้าวของในร้านสะดวกซื้อแฟมิลีมาร์ท เลขที่ 5/72 ถนนนเรศวร ต.หอรัตนไชย จึงนำกำลังไปตรวจสอบพบนายบรรทม แสงทอง อายุ 45 ปี เป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งใน จ.พระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ในอาการมึนเมา นุ่งกางเกง ยืนเพียงตัวเดียวอยู่ในร้าน กำลังขว้างขวดเหล้าใส่กระจกร้านจนแตกได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่จึงเข้าไปควบคุมตัวแล้วนำมาระงับสติอารมณ์ที่สถานีตำรวจ เพื่อสอบสวนต่อไป.

ภาพเกี่ยวกับเรื่องศีลข้อ 5

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล

แบบทดสอบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยที่ 2
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล
ภาคเรียนที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีลจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที
2. คำถามในแบบทดสอบนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จาก 1, 2, 3, หรือ 4, ที่กำหนดให้
3. เมื่อเลือกคำตอบใดให้ไปขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ข้อ	1	2	3	4
0				

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเส้นทับคำตอบเดิมแล้วเลือกคำตอบใหม่
 เช่น เปลี่ยน ข้อ 2 เป็นข้อ 4

ข้อ	1	2	3	4
0				

1. ถ้าพบข้อยากให้เว้นไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงย้อนกลับมาใหม่
2. นักเรียนอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบ ให้ทำลงในกระดาษคำตอบเท่านั้น
3. หลังจากทำแบบทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำแบบทดสอบและกระดาษคำตอบส่งคืนกรรมการคุมสอบ

1. เบญจศีล มีไว้เพื่อจุดมุ่งหมายอะไร?
 - ก. เพื่อปราบปรามคนไม่ดีหรือคนชั่ว
 - ข. เพื่อควบคุมการกระทำทางกายและวาจา
 - ค. เพื่อพัฒนากลุ่มชุมชนในประเทศ
 - ง. เพื่อช่วยให้คนในสังคมไม่ติดคุก
2. ศีลข้อที่ 1 คู่กับข้อใด?
 - ก. เมตตากรุณา
 - ข. มีอาชีพอชอบ
 - ค. ความสำรวมในกาม
 - ง. มีสติรอบคอบ
3. ข้อใดมีความหมายตรงกับศีลข้อที่ 1 นี้?
 - ก. การฆ่าไม่จงใจ
 - ข. การฆ่าที่ตก อยู่ในฐานแห่งความโลภ
 - ค. การฆ่าที่ตกอยู่ในฐานแห่งความพยาบาท
 - ง. การฆ่าทำร้ายร่างกาย และการทรมาน
4. เบญจศีลมีความสำคัญอย่างไรบ้าง?
 - ก. ผู้ไม่มีศีลย่อมมีใจสงบเย็น
 - ข. สังคมวุ่นวายด้วยปัญหาต่าง ๆ
 - ค. ป้องกันรักษาตนไม่ให้เสียหาย
 - ง. ไม่รักษาผู้ปฏิบัติ มิให้เกิดความเสียหาย
5. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อ 1 ตรงกับข้อใด?
 - ก. เป็นคนรูปไม่งาม
 - ข. เป็นคนมีความสุข
 - ค. เป็นคนมีกำลังกายอ่อนแอ
 - ง. เป็นคนที่ถูกผู้อื่นฆ่า
6. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 2 คือข้อใด?
 - ก. เป็นคนอดอยาก ข. ต้องพินาศในการค้า
 - ค. เป็นผู้มั่งคั่งมาก ง. เป็นคนยากจน
7. ผู้มีศีล ได้แก่...?
 - ก. ขัณฑ์ชนคนแล้วถอยมาทบจนตาย
 - ข. ผู้ปฏิบัติตามข้อที่ทรงอนุญาตไว้
 - ค. เห็นคนจมน้ำไม่เข้าไปช่วย
 - ง. เห็นคนเจ็บป่วยอย่างไม่เต็มใจ
8. ศีลข้อกินนาทานบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์?
 - ก. ให้คนรู้จักใช้สติ
 - ข. ให้คนมีเมตตาต่อกัน
 - ค. ให้คนเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ
 - ง. ให้ทุกคนเคารพสิทธิ์ซึ่งกันและกัน
9. โทษของการทำผิดศีลข้อที่ 2 คือข้อใด?
 - ก. เป็นผู้มั่งคั่งมากจนให้ความเคารพ
 - ข. ไม่มีใครให้ความไว้วางใจ
 - ค. อยู่ที่ไหนก็เป็นสุขไม่เดือดร้อน
 - ง. ทำให้ครอบครัวมีความสุขความสบาย
10. ข้อใด คือความหมายของศีลข้อที่ 2 ?
 - ก. เว้นจากการลักทรัพย์
 - ข. เว้นจากการฆ่าสัตว์
 - ค. เว้นจากการประพฤติดิฉินกาม
 - ง. เว้นจากการพูดเท็จ
11. การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบเป็นจุดมุ่งหมายของศีลข้อใด?
 - ก. ไม่ฆ่าสัตว์
 - ข. ไม่ลักทรัพย์
 - ค. ไม่ประพฤติดิฉินกาม
 - ง. มีเมตตา – กรุณา
12. ประโยชน์ของการรักษาศีลข้อ 3 คือข้อใด?
 - ก. ไม่มีข้าศึกศัตรูและครอบครัวอยู่เป็นสุข
 - ข. มีผู้เกลียดชังมากและนอนเป็นสุข
 - ค. เลี้ยงชีพในทางผิดขัดสนทรัพย์
 - ง. ต้องเกิดเป็นกระเทย
13. โทษของการทำผิดศีลข้อ 3 คือข้อใด?
 - ก. เป็นที่รักของคนทั่วไป
 - ข. ไม่มีใครรังเกียจ
 - ค. มีข้าศึกศัตรูและครอบครัวอยู่ไม่เป็นสุข
 - ง. ตื่นก็เป็นสุขไม่มีข้าศึกศัตรู

14. เบญจศีลข้อที่ 3 เป็นข้อปฏิบัติเว้นจากการกระทำในข้อใด?
 ก. ลักทรัพย์
 ข. ฆ่าสัตว์
 ค. ประพฤติผิดในกาม
 ง. พุดเท็จ
15. ศีลข้อที่ 3 มีความหมายตรงกับข้อใด?
 ก. กิริยาที่ประพฤติผิดในวาจา
 ข. การประพฤติผิดในกามทั้งหลาย
 ค. กิริยาที่ประพฤติผิดในใจ
 ง. กิริยาที่รักใคร่ในทางประเวณี
16. โรคเอดส์จะลดลง เพราะมีคุณธรรมข้อไหน?
 ก. ความมีสัตย์
 ข. ความมีเมตตากรุณา
 ค. ความสำรวมในกาม
 ง. ความมีสติ
17. คำกล่าวที่ว่า"เหลวไหลเหมือนเด็กเลี้ยงแกะ" ตรงกับตามลักษณะของผู้ผิดศีลข้อใด?
 ก. ข้อที่ 1
 ข. ข้อที่ 2
 ค. ข้อที่ 3
 ง. ข้อที่ 4
18. เรื่องจริง เมื่อเขาถาม จิ้งจอกสี่ขาตอบ จงใจให้ผิดจากความจริง เพื่อให้เขาเข้าใจผิดคิดว่าผิดศีลหรือไม่?
 ก. ผิดศีล เพราะแสดงเท็จ
 ข. ไม่ผิดศีล เพราะไม่ได้พุดเท็จ
 ค. ผิดศีล เพราะมุสาต้องพุดเท่านั้น
 ง. ไม่ผิดศีล เพราะเป็นการแสดงทางกายเท่านั้น
19. โทษแห่งการดื่มน้ำเมา คือข้อใด?
 ก. เป็นเหตุให้มีชื่อเสียงโด่งดัง
 ข. เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท
 ค. เป็นเหตุให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
 ง. ทำให้บุคคลที่ขายสุราร่ำรวย
20. พุดส่อเสียด คือกิริยาเช่นใด?
 ก. พุดให้แตกกัน
 ข. พุดยกย่อง
 ค. พุดเพื่อจะโก่ง
 ง. พุดไว้แล้วกลับคำ
21. เบญจศีลข้อที่ 4 เป็นข้อปฏิบัติให้ละเว้นจากการกระทำในข้อใด?
 ก. เว้นจากการลักทรัพย์
 ข. เว้นจากการฆ่าสัตว์
 ค. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
 ง. เว้นจากการพุดเท็จ
22. ศีลข้อใด ทำให้ผู้รักษามีความซื่อตรง?
 ก. เว้นลักทรัพย์
 ข. เว้นประพฤติผิดในกาม
 ค. เว้นพุดเท็จ
 ง. เว้นดื่มสุราเมรัย
23. ความมีสติรอบคอบอุดหนุนศีลข้อใดโดยตรง ?
 ก. ไม่ฆ่าสัตว์
 ข. ไม่ลักทรัพย์
 ค. ไม่พุดเท็จ
 ง. ไม่ดื่มของมึนเมา
24. ข้อใดไม่ใช่โทษของการดื่มสุรา?
 ก. ทำให้เสียทรัพย์ ข. ทำให้เกิดโรค
 ค. ทำให้มีเพื่อนมาก ง. ทำให้ปัญญาเสื่อม
25. การห้ามโฆษณาเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ก่อน 4 ทูม เพื่อป้องกันการทำผิดศีลข้อใด?
 ก. ศีลข้อ 2 ข. ศีลข้อ 3
 ค. ศีลข้อ 4 ง. ศีลข้อ 5
26. ข้อใดเป็นลักษณะเด่นของคนที่ไม่ดื่มสุราเมรัย?

- ก. มีสติรอบคอบ
ข. มีความซื่อสัตย์
ค. มีความขยัน
ง. มีสมาธิแน่วแน่
27. การดื่มสุรา ทำให้ขาดคุณธรรมข้อใด?
ก. ศรัทธา ข. สติ
ค. ขันติ ง. เมตตา
28. ศีลข้อที่ 5 มีความหมายตรงกับข้อใด?
ก. การไม่ทำลายสติสัมปชัญญะของตนเอง ด้วยการรจเวนของมีนเมาและสิ่งเสพติด
ข. จดเว้นจากการประพฤตินอกใจสามี หรือภรรยาของตน
- ค. การไม่มาประทุษร้ายชีวิตและร่างกายผู้อื่นให้ได้รับทุกข์
ง. ให้พูดแต่ความจริง และพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ
29. ความมีสติรอบคอบ หมายความว่าอย่างไร?
ก. ไม่ฝ่าฝืน
ข. ไม่ลักทรัพย์
ค. ไม่พูดเท็จ
ง. ไม่ดื่มของมึนเมา
30. ศีลข้อที่ 5 ป้องกันความเสียหายจากสาเหตุใด?
ก. ความขี้ปด ข. ความโหดร้าย
ค. ความขาดสติ ง. ความมึนเมา

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล

1. ข	7. ข	13. ค	19. ข	25. ง
2. ก	8. ค	14. ค	20. ก	26. ก
3. ง	9. ข	15. ข	21. ง	27. ข
4. ค	10. ก	16. ค	22. ก	28. ก
5. ข	11. ข	17. ง	23. ง	29. ง
6. ค	12. ก	18. ก	24. ค	30. ค

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง

คำถามเป็นเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับบุคคลที่พบปัญหา ซึ่งต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ขอให้
นักเรียนอ่านแล้วปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนใช้เหตุผลตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเป็นคน ๆ นั้น นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น
เพราะเหตุใดเมื่อได้ทำแล้วให้นักเรียนเลือกใช้เหตุผลตามคำตอบที่ให้ไว้ 3 คำตอบ ที่ตรงกับเหตุ
ผลที่นักเรียนคิดไว้มากที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ ทับตัว
อักษรหน้าตัวเลือกนั้นเพียงข้อละ 1 คำตอบ

2. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่าหากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราว เหล่า
นั้นแล้ว นักเรียนจะใช้เหตุผลอะไร ดังนั้น เหตุผลของนักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิด ขอให้นักเรียน
ตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนให้มากที่สุด

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 25 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

1. ในหมู่บ้านที่ณรงค์อยู่กำลังขาดแคลนน้ำ ผู้ใหญ่บ้านขอร้องให้ณรงค์ช่วยขุดบ่อน้ำบาดาลในวันอาทิตย์ ซึ่งตรงกับวันที่ทางโรงเรียนจะพานักเรียนไปทัศนศึกษาสวนสัตว์ที่กรุงเทพฯ ณรงค์รู้สึกลังเลใจ ถ้านักเรียนเป็นณรงค์จะตัดสินใจช่วยขุดบ่อน้ำเพราะเหตุใด
 - ก. เพราะกลัวคนในหมู่บ้านตำหนิ
 - ข. เพราะต้องการเป็นสมาชิกที่ดีของหมู่บ้าน
 - ค. เพราะคนในหมู่บ้านจะได้ชมเชยว่าเป็นคนมีน้ำใจ
2. กำนันเฉลิมโกทที่ดินของควาไป วันหนึ่งกำนันเฉลิมถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัส ภรรยาของกำนันเฉลิมมาขอร้องให้ควาช่วยขับรถพากำนันเฉลิมไปส่งโรงพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นควา นักเรียนจะพากำนันเฉลิมไปส่งโรงพยาบาลเพราะเหตุใด
 - ก. ถ้ากำนันเฉลิมปลอดภัยก็อาจคืนที่ดินให้ได้
 - ข. คนอื่นที่พบคนบาดเจ็บ ทุกคนก็ให้ความช่วยเหลือ
 - ค. ชาวบ้านรู้เข้าจะตำหนิ ที่ไม่ช่วยเหลือผู้ที่กำลังเดือดร้อน
3. สุดาเดินกลับบ้านระหว่างทางเห็นวิชิตกำลังขโมยมะม่วงในเขตวัด วิชิตจึงแบ่งมะม่วงให้และขอร้องสุดาว่า อย่าบอกให้ครูทราบ เพราะวิชิตจะโดนทำโทษ ถ้านักเรียนเป็นสุดาจะตัดสินใจบอกครูเพราะเหตุใด
 - ก. ครูจะได้ทำโทษเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ครูก็ชมสุดาว่าทำถูกต้องแล้ว
 - ข. สุดาบอกว่า เด็กดีต้องไม่ขโมยของของคนอื่นเพื่อนๆ ที่โรงเรียนประพฤติดีกกันทุกคน
 - ค. กลัวครูทราบทีหลังว่า ปิ่คบังเรื่องวิชิตขโมยมะม่วงในเขตวัด จะโดนทำโทษไปด้วย
4. ธเนศเป็นนักเรียนโรงเรียนสามัคคีธรรม เพื่อนนักเรียนโรงเรียนของธเนศได้นัดกับเพื่อนยกพวกไปตีกับนักเรียนโรงเรียนที่ไม่ถูกกัน และได้มาขอร้องธเนศให้ไปด้วย ถ้านักเรียนเป็นธเนศนักเรียนจะไม่ไปด้วยเพราะ
 - ก. การรู้จักให้อภัยจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
 - ข. ถ้าทางโรงเรียนทราบจะต้องถูกลงโทษหรือถูกตำราวจับ
 - ค. ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องและคนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะใช้วิธีนี้
5. ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือสำหรับค้นคว้า เมื่อข้าพเจ้าเข้าห้องสมุด พบหนังสือที่น่าสนใจมาก แต่ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิยืมหนังสือ ถ้ามีโอกาสหนังสือออกมาได้ข้าพเจ้าจะไม่นำออกมาเพราะเหตุใด
 - ก. คนส่วนใหญ่เขายืมเราควรทำเช่นนั้นด้วย
 - ข. กลัวเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจับได้จะถูกลงโทษ
 - ค. เด็กดีมักได้รับคำชมเชยข้าพเจ้าชอบคำชมเชยนั้น
6. กิ่งแก้วมีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ ยกเว้นวิมลซึ่งแอบอิจฉากิ่งแก้วอยู่ วันหนึ่งกิ่งแก้วถูกรถชนได้รับบาดเจ็บเสียเลือดมากทางโรงพยาบาลขาดเลือด เลือดของกิ่งแก้วกับเลือดของวิมลอยู่กลุ่มเดียวกันหมอของร้องให้วิมลบริจาคเลือดช่วยชีวิตกิ่งแก้ว วิมลรู้สึกลังเลใจว่าจะบริจาคเลือดดีหรือไม่ถ้านักเรียนเป็นวิมลนักเรียนจะบริจาคเลือดเพราะเหตุใด

- ก. กลัวเพื่อน ๆ จะดูถูกว่าเป็นคนขาดน้ำใจ
 ข. เพื่อนที่ดีจะต้องช่วยเหลือเพื่อน ๆ นักเรียนด้วยกัน
 ค. ข้าพเจ้าอาจจะได้รับเข็มเชิดชูเกียรติจากโรงพยาบาล
7. เพื่อนของสมพรคนหนึ่งไม่ได้พบกันนาน วันหนึ่งได้ห็นตำรวจมาโดยไม่ทราบสาเหตุ สมพรได้ช่วยเหลือเขาให้รอดพ้นจากตำรวจ แต่มาภายหลังจึงทราบว่าเขาเป็นโจรมีรางวัลนำจับ ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะบอกตำรวจเพราะเหตุใด
 ก. คนอื่นจะได้ทราบว่าข้าพเจ้าเป็นพลเมืองดี
 ข. กลัวถูกจับในฐานะช่วยเหลือโจรให้รอดไปได้
 ค. เขาเป็นโจรผู้ร้าย ถ้าบอกตำรวจจะได้รางวัลนำจับ
8. ครูใหญ่มอบหมายให้สมศรีช่วยดูแลบ่อเลี้ยงปลาของโรงเรียน เพื่อนำมาประกอบอาหารให้กับนักเรียนทุกคน วันหนึ่งสมศรีเห็นพิชัยมาขโมยปลาในบ่อโรงเรียน พิชัยขอรับรองสมศรีว่าอย่าไปบอกครูใหญ่ ถ้านักเรียนเป็นสมศรีจะตัดสินใจบอกครูใหญ่เพราะเหตุใด
 ก. บอกครูใหญ่ให้ทราบว่าพิชัยขโมยปลาครูใหญ่ชมว่าเธอทำถูกต้องแล้ว
 ข. เตือนพิชัยว่า อย่าขโมยเป็นปลาเพื่อนำมาประกอบอาหารของนักเรียนทุกคน
 ค. บอกพิชัยอย่าสุภาพว่า เราเป็นเพื่อนรักกันไม่อยากให้พิชัยทำสิ่งที่ไม่ดี
9. คุณพ่อให้สุเทพตั้งใจเรียนหนังสือและทำการบ้านส่งคุณครูเป็นประจำแต่บางครั้งสุเทพรู้สึกเบื่อการเรียน แต่สุเทพก็ยังพยายามเรียนต่อไป สุเทพมีเหตุผลตนเองเพราะเหตุใด
 ก. พ่อใจจะกระทำตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่
 ข. กลัวว่าผู้ปกครองจะลงโทษ ถ้าข้าพเจ้าไม่ไปเรียนหนังสือ
 ค. ต้องแสวงหาความรู้ไว้มาก ๆ เพื่อจะได้เป็นที่พึ่งแก่ตนเองเมื่อโตขึ้น
10. สมคิดสอบวิชาคณิตศาสตร์ ทำข้อสอบไม่ได้ เพื่อนที่นั่งข้างๆ จึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ ถ้านักเรียนเป็นสมคิดจะไม่ยอมรับกระดาษคำตอบนั้นเพราะ
 ก. ต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง
 ข. ถ้าถูกจับได้ จะถูกครูลงโทษให้สอบตก
 ค. อยากให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อตรง
11. สุรพลชวนมานพไปเที่ยวงานประจำปีในจังหวัด มีส่วนสนุกของเล่นมากมาย มานพอยากไปมากแต่มานพยังทำการบ้านไม่เสร็จ จึงปฏิเสธที่จะไป ถ้านักเรียนเป็นมานพก็จะไม่ไปเที่ยวส่วนสนุกเพราะเหตุใด
 ก. กลัวอาจารย์ทำโทษถ้าทำการบ้านไม่เสร็จ
 ข. ถ้าเป็นคนอื่นเมื่อยังทำการบ้านไม่เสร็จ เขาก็คงไม่ไปเช่นกัน
 ค. หากทำการบ้านเสร็จแล้วค่อยไปดู คุณพ่อจะได้ให้เงินไปซื้อขนมด้วย
12. วิสุทธิ์ช่วยอาจารย์ทำงานบริการที่ห้องสมุด เห็นประสิทธิ์ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทแอบฉีกหนังสือของห้องสมุด ถ้าข้าพเจ้าเป็นวิสุทธิ์จะบอกให้อาจารย์ที่เป็นบรรณารักษ์ทราบเพราะเหตุใด

- ก. ทุกคนที่ฉีกหนังสือของห้องสมุด สมควรได้รับการลงโทษ
 ข. ถ้าอาจารย์ทราบที่หลังจะถูกตำหนิได้ว่าบกพร่องต่อหน้าที่
 ค. อาจารย์จะได้ชมว่า ข้าพเจ้าเป็นคนดีมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
13. ในชั้นเรียนของข้าพเจ้ามีการจัดเวรรักษาทำความสะอาด ข้าพเจ้าอยู่เวรวันจันทร์ จันทร์วันหนึ่ง แม่ของข้าพเจ้าไม่อยู่ ไปต่างจังหวัดตั้งแต่วันเสาร์ยังไม่กลับ พ่อป่วยอยู่ที่บ้านก่อนมาโรงเรียน พ่อบอกว่าเลิกเรียนแล้วให้รีบกลับบ้าน ข้าพเจ้าจะทำเวรให้เสร็จก่อนกลับบ้านเพราะเหตุใด
 ก. ถ้าไม่ทำเวรห้องเรียน เพื่อนๆ บอกครูจะถูกคุณครูทำโทษ
 ข. การทำเวรสม่ำเสมอทุกคนยอมรับว่าเป็นนักเรียนที่ดี
 ค. เมื่อมาเรียนวันอังคารจะได้รับคำชมจากครู ซึ่งเคยชมเวรวันจันทร์เสมอ
14. หนูกำลังขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรีบนำคนเจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาล แต่บังเอิญรถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นหนู ข้าพเจ้าจะหยุดรถตามกฎหมายจราจรเพราะเหตุใด
 ก. คนขับรถคันอื่นๆ ก็หยุดรถตามสัญญาณจราจรกันทุกคัน
 ข. ข้าพเจ้ากลัวถูกตำรวจจราจรจับไปลงโทษตามกฎหมาย
 ค. ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนขับรถที่ดี
15. โรงเรียนห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนเวลาหยุดพักกลางวัน เพื่อนของสมจิตร ๆ จึงชวนกันออกไปรับประทานอาหารข้างนอก แต่สมจิตรปฏิเสธไม่ยอมออกไป หากนักเรียนเป็นสมจิตร ก็จะปฏิบัติเช่นนั้นเพราะเหตุใด
 ก. การฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนจะต้องถูกลงโทษ
 ข. เป็นนักเรียนที่ดีต้องทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน
 ค. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีใครหนีออกนอกบริเวณโรงเรียน
16. หลังจากโรงเรียนเลิกขณะเดินทางกลับบ้าน เพื่อน ๆ ของสำเร็จมักเอาเสื้อออกนอกกางเกงอยู่เสมอ เพราะเห็นว่าการเดินทางไม่จำเป็นต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎหมายของโรงเรียน แต่สำเร็จแต่งกายเรียบร้อยจนถึงบ้านเสมอ หากนักเรียนเป็นสำเร็จเหตุใดนักเรียนจึงทำเช่นนั้น
 ก. นักเรียนส่วนใหญ่เขาแต่งกายเรียบร้อยเสมอ
 ข. หากแต่งกายผิดระเบียบ อาจารย์รู้จะถูกลงโทษเมื่อไปโรงเรียน
 ค. นักเรียนที่แต่งกายเรียบร้อยอยู่เสมอมักจะได้รับคำชมว่าเป็นคนดี
17. ตามปกติเมื่อเดินข้ามถนน นักเรียนจะเดินไปข้ามตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอยสำหรับข้ามถนนเสมอเพราะเหตุใด
 ก. ข้าพเจ้าต้องการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่น ๆ
 ข. โอกาสที่ข้าพเจ้าจะโดนรถชนบนทางม้าลายมีน้อยกว่าการข้ามทางอื่น ๆ
 ค. ถ้าเกิดอุบัติเหตุข้าพเจ้าจะได้เป็นฝ่ายถูก และสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

18. อู๊ดป่วยหนักและเสียใจที่น้องประพุดิไม่ตีเขาได้ให้เปียกไปสืบน้องของเขาประพุดิตีหรือยัง เปียกพบว่าน้องของเขายังไม่กลับตัวเป็นคนดี เมื่ออู๊ดถามเปียกกลับตอบว่าน้องเขาเป็นคนดีแล้ว ถ้านักเรียนเป็นเปียกก็จะตอบเช่นนั้นเพราะเหตุใด
- ถ้าคนอื่นเป็นข้าพเจ้าก็คงกระทำเช่นที่ข้าพเจ้ากระทำ
 - เมื่ออู๊ดทุเลา ญาติพี่น้องจะได้ชมเชยข้าพเจ้าว่าเก่ง ช่วยคนไข้ให้อาการดีได้
 - การบอกตามตรงจะทำให้อู๊ดป่วยมากขึ้น ญาติพี่น้องอู๊ดจะโทษว่าข้าพเจ้าช้าเกินไปให้อู๊ดป่วยมากขึ้น
19. ทุก ๆ วันก่อนนารีจะไปโรงเรียนจะช่วยทำงานบ้านจนเรียบร้อย วันหนึ่งเธอตื่นสายเธอรีบทำงานบ้านจนเสร็จซึ่งเธอรู้ว่า ถึงเวลาโรงเรียนเช้าแล้วเธอจึงรีบวิ่งเข้าไปโรงเรียนอย่างรวดเร็วขณะที่นารีกำลังข้ามถนนหน้าบริเวณโรงเรียน เธอเห็นชายตาบอดยืนแก ๆ กัง ๆ กำลังจะข้ามถนนนักเรียนเป็นนารีนักเรียนจะช่วยชายตาบอดข้ามถนนเพราะเหตุใด
- ถ้าไม่ช่วยคนอื่นเห็นข้าจะถูกตำหนิได้
 - ผู้ที่พบเห็นจะได้ชมเชยว่าเป็นคนมีน้ำใจ
 - เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ทุกคนจะต้องช่วยคนพิการ
20. มาลีตั้งใจจะพาวิไลออกไปซื้อขนมนอกโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้ห้ามนักเรียนออกไปข้างนอกตอนพักกลางวันเพราะกลัวจะเกิดอันตรายกับนักเรียน วิไลบอกมาลีว่าในโรงเรียนก็มีร้านค้าเหมือนกัน ถ้านักเรียนเป็นมาลีจะตัดสินใจอย่างไร
- ไม่ออกไปซื้อของข้างนอกเพราะกลัวคุณครูจับได้และถูกทำโทษ
 - วิไลบอกมาลีว่าเพื่อนๆ ในโรงเรียนยังไม่มีใครออกไปซื้อของข้างนอกเลย
 - ถ้าเราทำตามข้อห้ามของโรงเรียนคุณครูมักจะชมพวกเราว่าเป็นเด็กดีเสมอ
21. ธาณีนั่งเฝ้าเห็นเด็กเกเรคูหนึ่งชกต่อยกัน เด็กคนหนึ่งรู้จักกับธาณีและได้รับบาดเจ็บมากหลังชกต่อยกันเขาขอร้องให้ธาณีเป็นพยานให้เมื่อมีการสอบสวน ถ้านักเรียนเป็นธาณีนักเรียนจะไม่เป็นพยานให้เพราะเหตุใด
- การเป็นพยานให้คนเกเร ผลได้ไม่เท่าผลเสีย
 - ข้าพเจ้ากลัวเด็กจะมาแก้แค้นข้าพเจ้าในภายหลังถ้าเป็นพยานให้
 - เป็นการดีที่ไปเป็นพยานและไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ใด ๆ
22. วิภาเห็นสายใจซึ่งเป็นเพื่อนสนิท ถือแก้วกระดาษออกจากโรงอาหาร และโยนแก้วกระดาษทิ้ง ถ้านักเรียนเป็นวิภาจะเตือนสายใจให้เก็บแก้วกระดาษไปทิ้งในถังขยะเพราะเหตุใด
- จะได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นนักเรียนตัวอย่าง
 - จะได้ไม่ต้องฟังครูอบรมเรื่องการทิ้งแก้วกระดาษในบริเวณโรงเรียนที่หน้าเสาธงอีก
 - เพื่อนคนอื่น ๆ ที่พบเห็นนักเรียนทิ้งขยะในบริเวณโรงเรียนก็จะเตือนไม่ให้ทิ้งขยะเหมือนกัน

23. ปรานีนั่งทำการบ้านที่ค้างอยู่ยังไม่เสร็จ คุณแม่ทำงานบ้านอยู่ ปรานีจำได้ว่าครูเคยสอนว่า เด็กดีต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ถ้าปรานีทำการบ้านไม่เสร็จจะโดนคุณครูทำโทษ ถ้านักเรียนเป็นปรานีนักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
- ก. ช่วยแม่ทำงานบ้านท่านจะได้ให้เงินค่าขนมไปเรียนหนังสือ
 - ข. บอกแม่ว่าอยากจะช่วยทำเหมือนกันแต่ต้องรีบทำการบ้านส่งคุณครู
 - ค. ปรานีช่วยแม่ทำงานบ้าน เพื่อนๆ ก็ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเหมือนกัน
24. เพื่อนบ้านมาหาส่งที่โรงเรียน และบอกว่าคุณพ่อของสง่าป่วยหนักอยู่โรงพยาบาล สง่ารีบขับรถตามพ่อไปที่โรงพยาบาลทันที แต่ระหว่างทางพบผู้หญิงคนหนึ่งถูกรถชนได้รับบาดเจ็บสาหัส นอนอยู่ข้างถนน สง่าเห็นดังนั้นจึงจอดรถนำผู้หญิงคนนั้นส่งโรงพยาบาล ถ้าข้าพเจ้าเป็นสง่าก็จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
- ก. ต้องการให้คนอื่นยกย่องว่าข้าพเจ้ามีน้ำใจ
 - ข. หากไม่ช่วยคนอื่นพบเข้าต้องได้รับการดำเนินคดี
 - ค. หากคนอื่นเป็นเช่นข้าพเจ้าก็ต้องให้ความช่วยเหลือคนเจ็บเช่นกัน
25. กมลมีพี่น้อง 6 คน เธอเป็นลูกคนโต วันหนึ่งแม่ซื้อเสื้อมา 6 ตัวและให้ลูก ๆ เลือกเอาคนละ 1 ตัว แต่กมลเกิดชอบและพอใจอยากจะได้ 2 ตัว หากเธอเอาเสื้อไป 2 ตัว น้องอีก 1 คนจะไม่ได้เสื้อ ถ้านักเรียนเป็นกมลจะเลือกเอาเสื้อที่แม่ซื้อมาให้ 1 ตัวเท่านั้นเพราะ
- ก. แม่รู้ว่ากมลแบ่งเสื้อให้น้องครบทุกคน แม้ซมกมลว่าเป็นพี่คนโต
 - ข. ไม่ต้องการให้เกิดการทะเลาะวิวาทในหมู่พี่น้อง
 - ค. ถ้าเอาเสื้อ 2 ตัว พ่อแม่จะตำหนิได้ว่าเอาเปรียบน้อง

เฉลยแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อที่ 1	ข้อที่ 9	ข้อที่ 17	ข้อที่ 25
ก.....1	ก.....3	ก.....3	ก.....2
ข.....3	ข.....1	ข.....1	ข.....1
ค.....2	ค.....2	ค.....2	ค.....3
ข้อที่ 2	ข้อที่ 10	ข้อที่ 18	
ก.....2	ก.....2	ก.....3	
ข.....3	ข.....1	ข.....2	
ค.....1	ค.....3	ค.....1	
ข้อที่ 3	ข้อที่ 11	ข้อที่ 19	
ก.....2	ก.....1	ก.....1	
ข.....3	ข.....3	ข.....2	
ค.....1	ค.....2	ค.....3	
ข้อที่ 4	ข้อที่ 12	ข้อที่ 20	
ก.....2	ก.....1	ก.....1	
ข.....1	ข.....3	ข.....3	
ค.....3	ค.....2	ค.....2	
ข้อที่ 5	ข้อที่ 13	ข้อที่ 21	
ก.....3	ก.....1	ก.....2	
ข.....1	ข.....3	ข.....1	
ค.....2	ค.....2	ค.....3	
ข้อที่ 6	ข้อที่ 14	ข้อที่ 22	
ก.....1	ก.....3	ก.....2	
ข.....3	ข.....1	ข.....1	
ค.....2	ค.....2	ค.....3	
ข้อที่ 7	ข้อที่ 15	ข้อที่ 23	
ก.....3	ก.....1	ก.....2	
ข.....1	ข.....2	ข.....1	
ค.....2	ค.....3	ค.....3	
ข้อที่ 8	ข้อที่ 16	ข้อที่ 24	
ก.....2	ก.....3	ก.....2	
ข.....3	ข.....1	ข.....1	
ค.....1	ค.....2	ค.....3	

ภาคผนวก ค

- ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเบญจศีล
- ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่องเบญจศีล
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบ
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1,2
- คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองที่ 1,2
- ผลการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล จำนวน 50 ข้อโดยใช้
การวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ เทคนิค 27% ของ จุง เดห์ ฟาน

ข้อที่	p	r	การพิจารณา	ข้อที่	p	r	การพิจารณา
1.	.96	.07	ตัดทิ้ง	26.	.57	.40	คัดเลือกไว้
2.	.29	.07	ตัดทิ้ง	27.	.11	-.14	ตัดทิ้ง
3.	.96	.07	ตัดทิ้ง	28.	.75	.40	คัดเลือกไว้
4.	.61	.25	คัดเลือกไว้	29.	.72	.55	คัดเลือกไว้
5.	.64	.40	คัดเลือกไว้	30.	.57	.77	คัดเลือกไว้
6.	.40	.14	ตัดทิ้ง	31.	.62	.74	คัดเลือกไว้
7.	.24	-.33	ตัดทิ้ง	32.	.38	.18	ตัดทิ้ง
8.	.40	.14	ตัดทิ้ง	33.	.64	.70	คัดเลือกไว้
9.	.59	.40	คัดเลือกไว้	34.	.16	-.18	ตัดทิ้ง
10.	.03	-.07	ตัดทิ้ง	35.	.53	.77	คัดเลือกไว้
11.	.27	-.25	ตัดทิ้ง	36.	.38	.48	คัดเลือกไว้
12.	.31	-.33	ตัดทิ้ง	37.	.64	.55	คัดเลือกไว้
13.	.72	.40	คัดเลือกไว้	38.	.38	.18	ตัดทิ้ง
14.	.07	-.14	ตัดทิ้ง	39.	.55	.66	คัดเลือกไว้
15.	.22	-.07	ตัดทิ้ง	40.	.61	.03	ตัดทิ้ง
16.	.73	.33	คัดเลือกไว้	41.	.42	-.29	ตัดทิ้ง
17.	.68	.48	คัดเลือกไว้	42.	.61	.70	คัดเลือกไว้
18.	.57	.48	คัดเลือกไว้	43.	.55	.51	คัดเลือกไว้
19.	.29	.14	ตัดทิ้ง	44.	.55	.66	คัดเลือกไว้
20.	.38	.18	ตัดทิ้ง	45.	.62	.66	คัดเลือกไว้
21.	.59	.40	คัดเลือกไว้	46.	.51	.44	คัดเลือกไว้
22.	.61	.40	คัดเลือกไว้	47.	.66	.51	คัดเลือกไว้
23.	.55	.51	คัดเลือกไว้	48.	.57	.70	คัดเลือกไว้
24.	.66	.44	คัดเลือกไว้	49.	.66	.51	คัดเลือกไว้
25.	.68	.55	คัดเลือกไว้	50.	.38	.18	ตัดทิ้ง

* คัดเลือกไว้ 30 ข้อ

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล โดยใช้การวิเคราะห์ แบบทดสอบรายข้อ เทคนิค 27% ของ จุง เคห์ ฟาน

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1.	.61	.25	16.	.57	.77
2.	.64	.40	17.	.62	.74
3.	.59	.40	18.	.64	.70
4.	.72	.40	19.	.53	.77
5.	.73	.33	20.	.38	.48
6.	.68	.48	21.	.64	.55
7.	.57	.48	22.	.55	.66
8.	.59	.40	23.	.61	.70
9.	.61	.40	24.	.55	.51
10.	.55	.51	25.	.55	.66
11.	.66	.44	26.	.62	.66
12.	.68	.55	27.	.51	.44
13.	.57	.40	28.	.66	.51
14.	.75	.40	29.	.57	.70
15.	.72	.55	30.	.66	.51

ค่าความยากง่าย(p)ควรรอยู่ระหว่าง .20-.80 ถ้าต่ำกว่า .20 ข้อสอบยากมาก ถ้าสูงกว่า .80 ข้อสอบง่ายมาก ค่าอำนาจจำแนก (r) ควรรอยู่ระหว่าง .20-1.00 ถ้าต่ำกว่า .20 จำแนกไม่ได้ คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง เบญจศีล มีค่าความเชื่อมั่น 0.77

ตาราง 11 คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ΣR) และค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
ข้อคำถามกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การใช้เหตุผล เชิงจริยธรรม	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ข้อที่ 1	-1	1	1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 2	1	0	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 3	1	1	-1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 4	1	0	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 5	1	1	0	1	1	4	0.80
ข้อที่ 6	0	1	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 7	0	0	1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 8	0	1	0	1	1	3	0.60
ข้อที่ 9	-1	1	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 10	1	1	1	1	-1	3	0.60
ข้อที่ 11	0	1	1	0	1	3	0.60
ข้อที่ 12	1	0	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 13	1	1	-1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 14	1	0	1	0	1	3	0.60
ข้อที่ 15	1	0	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 16	0	1	1	1	0	3	0.60
ข้อที่ 17	0	1	1	1	0	3	0.60
ข้อที่ 18	1	-1	1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 19	1	1	0	1	1	4	0.80
ข้อที่ 20	1	1	1	1	1	5	1.00
ข้อที่ 21	1	1	1	0	1	4	0.80
ข้อที่ 22	1	1	-1	1	1	3	0.60
ข้อที่ 23	1	1	1	1	1	5	1.00
ข้อที่ 24	0	1	1	1	1	4	0.80
ข้อที่ 25	1	1	1	1	1	5	1.00

ตาราง 12 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับ
 กลุ่มทดลองที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

คนที่	กลุ่มที่ 1 สอนแบบไตรสิกขา	กลุ่มที่ 2 สอนแบบโยนิโสมนสิการ
	หลังเรียน	หลังเรียน
1	24	23
2	20	15
3	21	26
4	22	18
5	24	21
6	15	17
7	24	17
8	24	24
9	22	18
10	20	18
11	18	19
12	17	20
13	23	19
14	22	26
15	17	18
16	22	24
17	19	22
18	20	20
19	17	26
20	21	17
21	25	19
22	26	24
23	22	21
24	21	25
25	22	26
26	25	18
27	28	26

ตาราง 12 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มที่ 1 สอนแบบไตรสิกขา	กลุ่มที่ 2 สอนแบบโยนิโสมนสิการ
	หลังเรียน	หลังเรียน
28	25	22
29	24	23
30	19	23
31	19	23
32	28	21
33	24	24
34	23	18
35	22	23
รวม	765	744
$\bar{X}$	21.86	21.26

ตาราง 13 คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา
เรื่องเบญจศีล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่สอนตามวิธีสอน
แบบไตรสิกขา กับกลุ่มทดลองที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
(คะแนนเต็ม 75 คะแนน)

คนที่	กลุ่มที่ 1 สอนแบบไตรสิกขา	กลุ่มที่ 2 สอนแบบโยนิโสมนสิการ
	หลังเรียน	หลังเรียน
1	62	55
2	57	54
3	55	60
4	59	57
5	52	61
6	60	59
7	62	58
8	56	62
9	58	58
10	55	63
11	51	57
12	56	59
13	58	57
14	53	61
15	53	58
16	57	60
17	56	56
18	55	59
19	54	58
20	59	56
21	60	51
22	59	69
23	57	63
24	57	59
25	59	51
26	57	57

ตาราง 13 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มที่ 1 สอนแบบไตรสิกขา	กลุ่มที่ 2 สอนแบบโยนิโสมนสิการ
	หลังเรียน	หลังเรียน
27	56	61
28	61	65
29	60	58
30	57	59
31	65	59
32	54	63
33	54	66
34	55	56
35	57	67
รวม	1996	2072
$\bar{X}$	56.74	59.20

ผลการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

T-Test

Group Statistics										
	กลุ่ม	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean					
เบญจศีล	1	35	21.8571	3.07880	.52041					
	2	35	21.2571	3.20242	.54131					

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
เบญจศีล	Equal variances assumed	.857	.358	.799	68	.427	.6000	.75069	-.89839	2.09839
	Equal variances not assumed			.799	67.895	.427	.6000	.75069	-.89843	2.09843

กลุ่มที่ 1 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา
 กลุ่มที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ภาพ 7 แสดงผลการคำนวณค่าสถิติ t-test ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเบญจศีล หลังการทดลอง

Group Statistics										
	กลุ่ม	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean					
จริยธรรม	1	35	56.7429	3.48394	.58889					
	2	35	59.2000	3.96900	.67088					

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
จริยธรรม	Equal variances assumed	.291	.591	-2.753	68	.008	-2.4571	.89268	-4.23846	-.67583
	Equal variances not assumed			-2.753	66.676	.008	-2.4571	.89268	-4.23900	-.67528

กลุ่มที่ 1 ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา
 กลุ่มที่ 2 ที่สอนตามวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ภาพ 8 แสดงผลการคำนวณค่าสถิติ t-test การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หลังการทดลอง

ภาคผนวก ง
รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ.ดร. ปราโมทย์ จันทร์เรือง	ประธานสาขาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ดร. ทรงศรี คู่หนอง	ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ผศ.ศรินทร์ทิพย์ ภู่อำลี้	รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ	รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต ฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์บุญยานุช เจริญหงส์	หัวหน้าสาขาวิชา วิจัยและประเมินผลการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน คร.ทรงศรี คู่่นทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แผนการจัดการเรียนรู้

๒. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

๓. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้วยพระราชาธิราช บุญบาล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีลที่ได้รับการสอนแบบโครตึกกับแบบโยนิโสมนสิการ โดยมี ศศ.ดร.วิไล ทองแผ่ เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ คร.นารีรัตน์ สุวรรณวาริ เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา

ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แผนการจัดการเรียนรู้

๒. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

๓. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้วยพระชาติชาย บุญบาล นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีลที่ได้รับการสอนแบบโครตสิกขาภิแบบโยนิโสมนสิกขา โดยมี ผศ.ดร.วิไล ทองแผ่ เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.นาริรัตน์ สุวรรณวาริ เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา

ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเทพ อ่อนไกว)

คณบดีคณะครูศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์บุญบาน พงษ์หงส์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แผนการจัดการเรียนรู้

๒. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

๓. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้วยพระราชาธิราช บุญบาท นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีลที่ได้รับการสอนแบบโครติกาตบแบบโยนิโสมนสิการ โดยมี ผศ.ดร.วิไล ทองแผ่ เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ คร.นริรัตน์ สุวรรณวาริ เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา

ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ศษ ๕๔๕ ๐๒/๓๕๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
แผนกวรรณกรรม
ฉบับที่ ๑๕๐๐๐

๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์พิมพ์ทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสนาห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน ๖ ฉบับ

ด้วย พระชวลิต ราชบุรณกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อะการให้เหตุผลเชิงจิตธรรมดานักเรียนต้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ ศิลปกรรม เรื่องแบบฝึกหัดที่ได้รับเอกสารแบบใดศึกษาแบบโยนิโสมนสิการ โดยมี ผศ.ดร. วิไล ทองผ่อง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.นเรศวร์ สุวรรณวาริ เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

ขณะนั้น ผศ.ดร.ชวลิต ราชบุรณกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระชวลิต ราชบุรณกุล ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในสถานศึกษาของท่าน ได้ทดลองใช้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวโดยผู้วิจัยขอขออนุญาตดำเนินการแจกจ่ายเครื่องมือและเก็บเครื่องมือด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอความกรุณาเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.สุเทพ ก้อนใสว)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ . ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๙-๕ ค.ศ. ๕๕๑

โทรสาร ๐ ๓๖๔๒-๒๖๑๐

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พระชาติชาย บุญบาล
วัน เดือน ปีเกิด	13 มกราคม 2510
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	16/14 หมู่ – ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วัดสูง เลขที่ 1 หมู่ 6 ตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2542	ครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม วัดพุทไธสวรพต ตำบลพุทไธส อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2543	ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โรงเรียนบ้านซับชะอม ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2547	ครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม วัดสูง ตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2548	ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลเสาไห้ ตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2523	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง (ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน) อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง (ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน) อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2546	ปริญญาการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกพระพุทธศาสนา สถาบันราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2549	ปริญญาการศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ การสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี